

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Ateliér arteterapie

Bakalářská práce

Vliv arteterapie na zpracování Warteggova kresebného testu

Vypracoval: Mgr. Adéla Boudová
Vedoucí práce: PhDr. Yvona Mazehová, PhD.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Soběslavi 29.6.2016

.....

Mgr. Adéla Boudová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce, PhDr. Yvoně Mazehóové, PhD. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a podnětů při zpracovávání mé práce, a také za její trpělivost.

Také děkuji všem studentům oboru Arteterapie Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, kteří se zúčastnili výzkumu a poskytli tak cenná data i pro další výzkumy.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vlivem arteterapie na zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu.

V teoretické části jsou podána teoretická východiska pro výzkum samotný, kam spadají témata projektivních technik, mezi které je řazen Warteggův kresebný test a následně jeho barevná modifikace, která je v této práci stěžejní. Dále je zde vymezen obor arteterapie a Rožnovské pojetí arteterapie, které je zásadní pro obor Arteterapie na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde výzkum probíhal. Následuje část věnovaná vývoji výtvarného projevu, a také barevné symbolice. Tato část byla zpracována jako analýza odborné literatury. Jejím cílem je charakteristika Warteggova kresebného testu a jeho barevné modifikace.

V empirické části jsou uvedené analýzy obsahové stánky jednotlivých pracování. Následně jsou uváděny srovnání první a druhé administrace u obou výzkumných skupin.

Cílem bakalářské práce byla detekce znaků, které dokládají vliv arteterapie na změnu zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu v průběhu dvou semestrů u studentů arteterapie.

Klíčová slova:

Barevná modifikace Warteggova kresebného testu

Arteterapie

Barevná symbolika

Abstract

This Bachelor's thesis is concerned with the impact of the Art Therapy on the processing of colour modification of Wartegg's Drawing Completion Test.

In the theoretical part, there are explained theoretical basis for the research itself. This includes a theme of projection techniques, including Wartegg's Drawing Completion Test and its subsequent colour modification, which is crucial in this thesis. Additionally, the field of Art Therapy is defined as well as Roznov concept of Art Therapy which is fundamental for the course of Art Therapy at Pedagogical Faculty of University of South Bohemia in České Budějovice, where the research was conducted. This is followed by a part dedicated to a development of the artistic expression and colour symbolism. This part was written as an analysis of expert literature. Its aim is to characterise Wartegg's Drawing Completion Test and its colour modification.

In the empirical part, there is presented an analysis of particular literature from the content point of view. Afterwards, there is a comparison of the first and second administration in both research groups.

The aim of this Bachelor's thesis was the detection of markers which support the impact of the Art Therapy on the alternation of processing of colour modification of Wartegg's Drawing Completion Test over a course of two semesters in students of Art Therapy.

Key words:

Colour modification of Wartegg's Drawing Completion Test

Art Therapy

Colour symbolism

Obsah

I. Úvod.....	7
II. Teoretická část.....	8
1. Projektivní techniky	8
2. Warteggův kresebný test	9
2.1 Vznik a vývoj testu.....	9
2.2 Barevná modifikace WZT	11
2.3 Administrace	11
2.4 Hodnocení a interpretace.....	11
2.5 Popis jednotlivých polí.....	12
3. Rožnovské pojetí arteterapie	15
4. Výtvarný projev	16
4.1 Vývoj výtvarného projevu.....	17
5. Symbolika barev.....	19
III. Empirická část	22
1. Cíle a výzkumné otázky	22
2. Metody výzkumu	22
3. Charakteristika výzkumného souboru.....	22
4. Získávání dat	23
5. Zpracování dat.....	23
6. Výsledky	24
6.1 Posuny emocionality	24
<i>Proband č.2 (žena) – 1. výzkumná skupina</i>	26
6.2 Blok.....	29
<i>Proband č.3 (muž) – 1.výzkumná skupina</i>	30
6.3 Kontextuální ukotvení/ neukotvení objektů	32
<i>Proband č.1 (muž) – 2.výzkumná skupina</i>	33
6.4 Přístup k problému	35
<i>Proband 1 (žena) – 1.výzkumná skupina</i>	36
<i>Proband 8 (žena) – 1.výzkumná skupina</i>	39
7. Srovnání	42
8. Závěr výzkumu.....	42
10. Závěr	44
IV. Seznam použité literatury	45
V. Seznam internetových odkazů.....	48
VI. Seznam příloh	49

I. Úvod

Při studiu arteterapie se v různých obměnách studenti setkávají s paradigmatickým, které mluví o vlivu psychických změn na výtvarný projev. Je možné říci, že stejně jak se mění osobnostní pojetí člověka, tak se mění i jeho výtvarná tvorba a naopak. Vlivem změny výtvarného projevu je možné ovlivnit psychiku jedince. V průběhu studia oboru Arteterapie na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích prochází studenti nejen studiem, ale i terapeutickým výcvikem, který probíhá po celou dobu studia. V rámci tohoto výcviku zažívají v prvním ročníku arteterapii stejně, jako běžní klienti bez možnosti náhledu do „arteterapeutické kuchyně“, kdy výuka v oblasti symboliky a interpretací začíná až ve druhém ročníku. V průběhu prvních dvou let studia dochází k největším změnám ve výtvarné posunu, který je žádoucí pro Rožnovské pojetí arteterapie – kompoziční výstavba, barevná kompozice a kvalita ztvárnění objektů. Z vlastní zkušenosti mohu doložit, že tyto změny se nedějí vždy lineárně, ale střídají se období výtvarných posunů, regresí a dokonce i výtvarných krizí stejně tak, jak se dějí změny v přístupu k sobě samé a ke svému okolí.

V předešlých absolventských pracích jsem se zabývala kvantitativními analýzami formálních znaků, které se objevují u dětí s SPU (specifické poruchy učení) v grafické projektivní metodě, která se nazývá barevná modifikace Warteggova kresebného testu. V rámci těchto prací jsem se zabývala i posuny emocionality a sebepojetí u těchto dětí, která je v této metodě čitelná. Později, když jsem si volila zadání této bakalářské práce, mě napadlo, zda je možné zaznamenat proměny, kterými student arteterapie prochází, právě touto projektivní technikou.

V teoretické části jsem se věnovala jednotlivým východiskům pro výzkum, kam spadají nejen projektivní techniky a Warteggův kresebný test, ale i symbolika barev, nebo vymezení arteterapie Rožnovského typu. V Empirické části jsem se věnovala popisu jednotlivých zpracování, na jejich základě jsem sledovala jevy, které se mohou u studentů v průběhu času vyskytnout a je možné je spojovat s působením terapeutického procesu. Dále se zde věnuji vymezení a porovnání shodných/rozdílných znaků ve vývoji u daného ročníka studia arteterapie. Jednotlivá zjištění jsou dána do kontextu možných vlivů arteterapie. Dále je u jednotlivých kasuistik, které jsou zařazeny do příloh, nastíněné otázky, kterých je možné využít v rámci terapie.

II. Teoretická část

1. Projektivní techniky

V psychodiagnostické praxi mají projektivní testy své pevné místo. V současné době se stále více dostávají do popředí zájmu, což je možné přikládat tendenci uchopit osobnost jako celek, a to co možná nejkomplexněji. Tuto možnost skýtají právě projektivní techniky, ovšem za předpokladu jejich správné interpretace. Díky své komplikovanosti, šíři a různorodosti se vymykají z rámce ostatních diagnostických postupů (Svoboda, 2009). Díky šíři těchto technik je v neposlední řadě možné sledovat zdroje fantazie. Produktem PT může být např. výtvarný artefakt, který je možné následně použít v psychoterapii či v průběhu arteterapeutického procesu (Waishol, 1995, in Šípek, 2000)

V projektivních technikách je klíčové slovo projekce. Původ slova můžeme sledovat k latinskému výrazu *proicere*, které se překládá jako vytáhnout nebo vyházovat. Výraz projekce, jak jej vnímá psychologie – hlavně analytické směry, byl užit poprvé Sigmundem Freudem v díle *The Anxiety Neurosis* z roku 1894, kdy upřesnění termínu bylo několikrát přepracováno. Můžeme jej vnímat jako mechanismus obrany proti úzkosti – připisovat vlastní přání a pocity svému okolí - nebo jako obecnější jev – vzpomínka ovlivňující vnímání jevu v současnosti (Rieterová, 2001). Freudovu představu projekce rozšířil C. G. Jung na pojetí přenosu, který považoval za součást projekce. Z neanalytického hlediska uvádí Svoboda (1999) projekci jako proces, kdy respondent promítá své obsahy prožívání do svého okolí a spatřuje je u jiných osob, zvířat atd.

Projektivní techniky je možné charakterizovat mimo spojitosti s pojmem projekce jako techniky, které mají své specifické znaky. Dle jednotlivých autorů (Svoboda, 1999; Šípek, 2000; Švancara, 1974) lze vyvodit následující znaky: Projektivní techniky jsou oproti úzce zaměřeným testům schopné zachytit osobnost jako celek. Je však pravdou, že i v PT jsou techniky, které se zaměřují na jednu oblast, např. Hand test, kdy jsou detekovány převážně jen agresivní tendence a chování. Podněty mají slabou strukturu, díky čemuž jsou schopné vyvolat širokou škálu nejrozličnějších odpovědí. Výhodou těchto technik je i fakt, že klient má ztíženou možnost zkreslit výsledek, a to díky neprůhlednosti techniky, i když řada principů jednotlivých metod se dostala do širokého povědomí. Nesporným kladem je, že tyto techniky nepůsobí jako zkoušková situace. Mnohdy odrážejí vliv psychoanalytických koncepcí. S PT se však pojí i řada nevýhod, které je nutné brát v potaz. Jako hlavní jsou uváděny: náročnost na interpretaci, která se odráží ve zkušenosti interpretátora; velké množství dat znesnadňující skórování a v neposlední řadě validita, která je sporná.

Napříč odbornou literaturou se můžeme setkat s nejrůznějšími způsoby dělení projektivních technik. Nejčastější a nejprehlednější je rozdělení projektivních metod na: verbální, kdy je stimulem psané i mluvené slovo či grafický podnět, na který proband reaguje verbálně (např. ROR, TAT). Dále následují grafické metody, které jsou založeny na kresebném projevu, případně na dokreslování nebo obkreslování. Jako poslední sem jsou pak řazeny techniky manipulační/metody volby, kdy jejich základem je manipulace s testovým materiálem a jeho výběr.

2. Warteggův kresebný test

Warteggův kresebný test (WZT – Wartegg Zeichen Test) je vzhledem k povaze podnětů, struktuře a stavbě možné zařadit mezi projektivní techniky grafické, konkrétně mezi kresebné doplňovací. Morávek dodává, že stejně tak dobře spadá i do kategorie expresivně kresebných technik. Test vznikl na základě myšlenky odhalit stavbu kortikálních vrstev, která vychází z odpovědi na daný grafický stimul. Testový formulář je tvořen 8 poli, kdy v každém je obsažena specifická grafická výzva. Výzva je umístěna v černě ohraničeném poli o rozměrech 4 x 4 cm. Dle Svobody a Vágnerové (2009) slouží test k hodnocení kreativity a struktur osobnosti.

Tento test nebyl standardizován pro českou populaci. Stejně tak nejsou informace o jeho reliabilitě. Byla však zjištěna vysoká korelace mezi Wechslerovým testem inteligence a WZT, a to $r = 0,79$, čímž byl prokázán vliv inteligence na zpracování WZT (Svoboda, Vágnerová, 2010).

2.1 Vznik a vývoj testu

Autorem tohoto projektivního testu je E. Wartegg, který jej poprvé vydal v roce 1939 v Lipsku jako součást své disertační práce. Test přímo navazuje na Sanderův „Phantasie test“, který pochází z 20. let 20. století. Jako východisko pro tuto metodu sloužily poznatky gestalt psychologie. Vznik testu byl dále ovlivněn psychoanalýzou, čínskou technikou It'ing, která se používá k analýze osobnosti a předvídání budoucnosti, a také představiteli moderního umění V. Kandinského a P. Klee (Roivainen, 2009). Wartegg sám svůj test charakterizoval jako relativně univerzální metodu, která umožňuje postihnout strukturu osobnosti (vlastnosti, funkce) a dokonce i příslušné neurofyzilogické základy. Wartegg využil grafologii jako spouštěč reakce, kdy však rozšířil její psychomotorickou výpověď na kresbu. V následku je o testu samotným autorem hovořeno jako o grafoskopickém.

Následně byla koncepce interpretace testu autorem přepracována, vznikl složitější systém interpretace. Tuto podobu sám autor nazval „grafoskopická analýza vrstev“. Základem pro tuto úpravu byl Lerschův koncept vrstev osobnosti. Lersch (1959) popisuje jednotlivé vrstvy osobnosti následně:

- Endothymní základ – pocity, afekty a jemné duševní stavy, které podléhají dalšímu rozvrstvení
- Personální nadstavba – vůle a myšlení
- Bdělé vědomé Já – vrstva, kde se projevují obě předchozí vrstvy

Na základě této teorie se rozšířil počet sledovaných a interpretovaných znaků. Jak uvádí Stančák (1996), vznikl systém nazývaný Diagnostické hodnocení charakterologického schématu:

1. Endotymní základ:
 - a) Validita - Citlivost a afektivita
 - b) Přizpůsobení se – Introvertní nebo adaptivní chování
 - c) Úsilí – Idealizace a touha po uplatnění
2. Nadstavba:
 - a) Prosazení – Pevnost vůle a její zaměření
 - b) Odstup – Pevnost, oduševnělost a rozvážnost

Dále byly zaznamenány snahy vytvořit ontogenetické řazení reakcí na podnět u dětí od 3 do 6 let. Wartegg sám nadhodnocoval grafoskopické znaky nad symbolickou výpověď (dokonce varoval před přílišným důrazem na symboliku). Tento názor byl však v průběhu času vyvrácen jeho následovníky – Lossen, Vetter a Rennerová, kdy byla vyrovnána důležitost symboliky a grafoskopických znaků. Další změny ve vyhodnocování nastaly v roce 1963, které autor nazval reflexografie (Stančák, 1996). Další změny se již týkaly Warteggových následovníků, např. Kingetové.

Test vzbudil ve světě určitý zájem, což dokládá existence několika manuálů, studií (viz Takala 1964) a vzniku modifikací, např. barevné modifikace, která je stěžejní pro tuto práci. V současné době je tento test stále v povědomí zájmu odborné veřejnosti, o čemž svědčí vznik institutu v Římě – Istituto Italiano Wartegg, který se WZT zabývá a kombinuje jej technikou ROR, díky čemuž vznikla nová metodologie od A. Crisi (Crisi, 2010). Tato metoda spočívá v ideografické povaze materiálu, který odpovídá interpretačním schopnostem probandů (Grønnerød, Grønnerød, 2011).

2.2 Barevná modifikace WZT

Za vznikem této modifikace stojí švýcarská lékařka českého původu Eva Vetterová. Z počátku byla jednotlivá pole předkládána klientům ve zvětšených formátech, od čehož se upustilo. V současné době je tato metoda používána především u dětské klientely (více než klasický WZT). V této modifikaci je kladen vyšší důraz na symbolickou vrstvu jak obrázku samotného, tak i užitých barev. Dle autorky modifikace může pozměnit, či úplně zvrátit význam zpracování pole (Vetterová, 1994). Je zde možné sledovat emoční, asociační a adaptační výpovědi podle jednotlivých podnětů. Díky této modifikaci je možné sledovat vývoj klienta – například jeho emocionality díky přítomnosti barev a jejich odkazu k emocím – v rámci terapeutického procesu (Mazohová, 2000, in Svoboda, Vágnerová, 2001).

2.3 Administrace

Test je možné zadávat jak jednotlivci, tak skupině, která by však neměla přesáhnout 25 osob. Test není časově omezený a jeho obvyklá doba zpracování je 10 - 25 minut. Pro zaznamenání verbálních i nonverbálních projevů v průběhu testování je však nejvýhodnější zadávat test jednotlivě.

Před klienta je položen záznamový arch vytištěnou plochou nahoru a je mu poskytnuta tužka. Následně je vyzván, aby dokončil pole tak, jak si myslí, že by měla vypadat. Dále je mu sdělena informace, že může pořadí zpracovávat v jakémkoliv pořadí. Po dokončení pole je proband testátorem vyzván, aby do volného prostoru pod vytištěnou předlohou zapsal číslo pole, aby bylo zaznamenáno pořadí zpracování, a následně obrázek pojmenoval. Ve chvíli, kdy jsou dokončena všechna pole, je klient vyzván, aby vybral jeden obrázek, který se mu nejlépe kreslil/nejlíbe a označil jej znaménkem +, a další pole, které se zpracovávalo nejhůře/není s ním spokojen, označí jako -. Guma není klientovi poskytnuta na začátku testu, je však možné ji na požádání poskytnout – tento moment by měl být testátorem zaznamenán (např. u kterého pole byla tato žádost vznesena) pro interpretaci testu.

Při zadávání barevné modifikace jsou klientovy dány k dispozici ještě pastelky – doporučuje se sada o 24 barvách. Ani zde není guma nabízena automaticky.

2.4 Hodnocení a interpretace

V průběhu času se měnil důraz na jednotlivé znaky, které podléhaly hodnocení a následné interpretaci. Wartegg vyhodnocoval primárně tlak, plnost čáry a její šířku (Wartegg in Vetterová, 1994). Jeho následovníci jako Lossen a Schott se zaměřovali na pořadí

zpracování. V současnosti, jak uvádí Svoboda (2010), se v České republice nejčastěji využívá postup, který uvedl Wartegg v roce 1953 v Diagnostice vrstev dle těchto kritérií:

1. Pořadí zpracování polí
2. Profil vrstev – jaká je reakce na výzvu: ignorace výzvy, překrývání, difúzní ulpívání na výzvě, začlenění apod.
3. Obrazová skladba – asociace, přesun, doplnění a perseverace
4. Profil kvalit – míra ovlivnění zpracování kvalitou podnětu
5. Charakterologické schéma – formální a obsahová stránka zpracování jednotlivých obrázků

Vágnerová (2009) navazuje na toto hodnocení třemi základními kritérii, kdy první sleduje přiměřenost zpracování jednotlivého podnětu – adekvátní/neadekvátní doplnění vzhledem k povaze výzvy, druhé obsah kresby – asociace k danému podnětu (zde je možné hodnotit míru kreativity) a třetí se zabývá způsobem provedení kresby – přítlak, impulzivní nebo rigidní sklony atd.

2.5 Popis jednotlivých polí

Záznamový arch je složen z 8 polí, kdy každé z nich obsahuje jinou výzvu, která stimuluje motorické impulzy a odpovědi na ně. Každé pole má svůj specifický vyzývací potenciál, který postihuje různé části osobnosti a různé psychické funkce.

Jednotlivé charaktericky polí jsou popsány dle Vetterové (1994), Brönmanna (1974 in Vetterová, 1994) - význam pořadí zpracování. V tomto bodě jsou zahrnuta specifika polí, která byla zpracována přednostně = v první trojici a na konci = poslední trojice. Čím blíže je pole středu, tím klesá jeho význam v hraničních polohách. Dle Wartegga (Vetterová, 1994) uvádím archetypální charakteristiku a funkce (in Boudová, 2010 a 2013).

1. pole

Podnět: bod uprostřed pole

Charakteristika: jemné, organické, nepatrné, přesto určité

Archetyp: začátek – střed - nyní

Otázka: Jak proband nevědomě vnímá svůj střed osobnosti, své Já? Jak se prezentuje svému okolí?

Odpověď: sebejistota x nejistota, agresivita x deprese, extroverze x introverze, vyzrálost x zranitelnost, soběstačnost x závislost, strach, naivita

Pořadí:

- První trojice - vyrovnané sebevědomí/sebedůvěra, dobrá adaptace, zvýšený vztah sám k sobě až samolibost
- Poslední trojice - porušené sebevědomí, nedostatek adaptace, uzavřenost, labilita a nedostatek koncentrace

2. pole

Podnět: malá vlnovka v levém horním rohu

Charakteristika: organicky uvolněné citové hnutí nebo vzrušení

Archetyp: životní jádro – vzrušení, které život dává nebo ohrožuje - přizpůsobení

Otázka: Jaká je citově zbarvená rezonance na okolí a jiné osoby v něm? Já ve vztahu k ty.

Odpověď: je lehce vyvolatelná; rezonance x strnulost, přístupnost x nepřístupnost, závaznost x nezávaznost, spontánnost x sebeochranné odmítání

Pořadí:

- První trojice - zdůraznění citu a otevřenosti jejich projevům, intenzivní kontakt s okolím – afektivní adaptace
- Poslední trojice - nedostatek citovosti, chlad, potlačení citů, strach před vlastním citovým světem

3. pole

Podnět: tři postupně vzrůstající čáry postupující od levého dolního rohu

Charakteristika: dynamické prodlužování vertikály, architektonické rozdělení prostoru

Archetyp: stupňování – vzestup – šířka – hloubka

Otázka: Jaká je schopnost probanda projevit vývojovou energii?

Odpověď: ctižádost x stagnace, odvaha x strach postoupit dál, progrese x regrese

Pořadí:

- První trojice - snaha po výkonu/uplatnit se, sebedůvěra, aktivita, energie
- Poslední trojice - nejistota, mindráky, snížené sebevědomí, málo aktivní přístup, spíše pasivní

4. pole

Podnět: malý černý čtverec v pravém horním rohu

Charakteristika: hranatost, temnota tíže

Archetyp: ohrožení – temnota – sen – strach – vina – smrt

Otázka: Jaký je hlavní problém, případně pramen strachu a komplexů?

Odpověď: je nejkonkrétnější; odpověď x nedostatečná intuice v tomto bodě, snaha tento problém zakrýt, rozmělnit ho

Pořadí:

- První trojice - aktivita, řízená energie, aktivní překonávání odporu
- Poslední trojice - potlačení, vyhýbání se, nedostatečné uvědomění si problému

5. pole

Podnět: dvě na sebe kolmé, ale nespojené čáry v levém dolním rohu

Charakteristika: dynamika při současném překonávání momentu napětí

Archetyp: odpor – prosazení

Otázka: Jaká je schopnost probanda řešit problémy a konfliktní situace?

Odpověď: praktické řešení x neschopnost prakticky řešit problém, obrácení této energie navenek x proti sobě, blokády, nerealistické představy a přání

Pořadí:

- První trojice - silná vnitřní dynamika, podnikavost, agrese, potíže s adaptací
- Poslední trojice - přizpůsobení se, ovládání se

6. pole

Podnět: lineární čára v pravé části pole a horizontální čára v pravém horním rohu

Charakteristika: rozhodnutí zda spojit či rozdělit

Archetyp: oddělenost – rozčlenění

Otázka: Jaká je schopnost integrovat vnější a vnitřní?

Odpověď: konkrétní možnost x nemožnost sloučení

Pořadí:

- První trojice - věcnost, střízlivost, racionalismus, malá pohyblivost
- Poslední trojice - spíše emocionální, dobrá afektivní adaptace

7. pole

Podnět: půlkruh tvořený tečkami v pravém dolním rohu

Charakteristika: vcítění do jemného rozčlenění

Archetyp: cítění – tušení – zjemnění

Otázka: Jaká je představa partnerského svazku a jeho význam na erotické úrovni?

Odpověď: vyvolá komplexní odpovědi; schopnost vyváženě „dát – přijímat“ x neschopnost toho (egoistické případně narcistické zaměření), jemnost x hrubost

Pořadí:

- První trojice - senzibilita, jemnocit až přecitlivění, autistické sklony, potíže s okolím
- Poslední trojice – přizpůsobivost, střízlivost, ale i potlačení senzibility

8. pole

Podnět: oblouk vprostřed horní části pole

Charakteristika: harmonické uzavření, zaokrouhlení

Archetyp: vazba – ochrana – harmonie

Otázka: Za jakých okolností se cítí proband v bezpečném klidu a ochráněn?

Odpověď: všeobecná odpověď

Pořadí:

- První trojice - normální schopnost vazby, ale i zvýšená potřeba ochranné vazby (Vetterová, 1994).
- Poslední trojice - snížená schopnost vazby, potlačení vztahu, ztracenost, izolace, poruchy vývoje, a také (Vetterová, 1994) potřeba ochranné vazby potlačenou depresí či nedůvěrou.

3. Rožnovské pojetí arteterapie

V užším slova smyslu je možné vnímat arteterapie jako léčbu uměním, kdy činným faktorem jsou výtvarné artefakty, hudba, poezie apod. Arteterapie, jak je chápána zde v této práci (Rožnovská škola), je úžeji zaměřená na léčebnou stránku výtvarného umění a práci s obrazem. Jako hlavní východisko může dobře posloužit definice České arteterapeutické asociace (Arteterapie, ©2016), která ji charakterizuje jako obor využívající výtvarný projev jako hlavní nástroj pro poznávání a následné ovlivňování lidské psychiky, které slouží k redukci psychických obtíží a řešení konfliktů v mezilidských vztazích.

Obor se díky své rozmanitosti výkladových schémat a psychoterapeutických principů řadí v kontextu psychoterapeutických škol mezi eklektické.

Rožnovská škola se řadí svými východisky mezi projektivně-dynamické směry psychoterapie. Jsou zde však i rysy behaviorálního směru, který je citelný v edukativním

vedení při změně výtvarného projevu k odstranění symptomatických projevů (Lhotová, 2010). Zakladatel tohoto směru, PhDr. Milan Kyzour, vycházel z empirických zkušeností, že artefakt zrcadlí smyslovou zkušenost autora. Následně tyto poznatky kombinoval s Fredovou teorií snové práce, kdy sen představuje projev seskupení skrytých tendencí, přání a vytěsňených obsahů myslí jedince. Dalším teoretickým východiskem je koncept vývoje dětské kresby, který staví na jednotlivých stádiích vývoje dětského myšlení dle J. Piageta. Dyáda vztahu klient-terapeut je zde obohacena o přítomnost klientova obrazu, jenž hraje roli v komunikaci mezi klientem a terapeutem, kdy v rámci interpretace je možné vytvářet představu o současném psychickém stavu klienta (Arteterapie.wz, ©2016).

Základními technikami Rožnovské arteterapie jsou tematické akvarely, koláže a akční akvarely. Zde se klient snaží o konkrétní ztvárnění reality, kdy vzniká určitá míra zkreslení. Toto zkreslení, které se odráží v rozporu mezi zobrazeným objektem a jeho reálnou podobou, vytváří paralelu rozporu v klientově vnímání reality se skutečností, čímž dochází k projikování psychických obsahů do artefaktu. Na stejném principu je založena mimo jiné i barevná modifikace WZT.

Role arteterapeuta nespočívá pouze v interpretační činnosti s danými artefakty, ale plní také edukativní funkci, kdy vstupuje do výtvarné činnosti (je-li to nutné) metodickými pokyny. Smyslem těchto zásahů je podpořit změnu ve výtvarné činnosti žádoucím směrem dle specifik jednotlivého klienta, kdy např. dochází k rozvolnění grafických tendencí malby, proporčnímu vyrovnaní u figurální tvorby či kompozice (barevné – doplňkovost barev, i výstavbové – viz. umístění dominanty do „zlatého řezu“). Navazuje tak na základní paradigma, kdy změna výtvarného projevu ovlivňuje změnu psychickou (Zeman, 2012).

Interpretační proces probíhá vždy v rámci aktivního dialogu mezi klientem a terapeutem nad výtvarnou produkcí (v případě skupinové terapie za přítomnosti ostatních klientů). Jak uvádí Lhotová (2010), řešení klientových problémů probíhá na kognitivní úrovni, kdy je veden k porozumění u vytvoření si náhledu na sebe sama.

4. Výtvarný projev

Výtvarný projev je součástí života každého člověka, ať už v malé, či větší míře. Jedná se o komunikační prostředek, kde se nonverbálně vyjadřují emoce a vnímání světa kolem i v ně nás samotných. Má symbolickou funkci. Kresba jako taková je v současné době, jak uvádí Vágnerová (2008), považována za jeden z možných způsobů, jak poznávat lidskou osobnost v celé její šíři. Na tomto základu staví grafické projektivní testy, mezi které se řadí i WZT, jehož proměny vlivem arteterapie jsou hlavním tématem této práce.

V psychoanalytickém pojetí (převážně freudovského směru) bylo na výtvarnou činnost nahlíženo jako na sublimaci, kdy do symboliky byly promítány vytěsněné obsahy mysli. Tento pohled byl rozšířen C. G. Jungem, který v ní spatřoval možnost práce s archetypy.

4.1 Vývoj výtvarného projevu

Výtvarný projev, stejně jako řeč a myšlení, prochází svým vývojem (Vágnerová, 2005). Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, kde byla vymezena jednotlivá teoretická východiska Rožnovské arteterapie, jejíž nedílnou součástí je vývoj výtvarného projevu. Ten vznikl v návaznosti na kognitivní vývojová stádia J. Piageta, na které navázal jak zakladatel oboru PhDr. M. Kyzour, tak V. Lowenfeld. V následující části jsou předložena vývojová stádia těchto dvou autorů.

V. Lowenfeld vnímal výtvarnou tvorbu jako způsob sebereflexe, kde je možné promítat část sebe sama do výtvarné tvorby. Vzhledem k tomu, že se snažil studovat dětskou tvorbu z komplexního pohledu, je zde i citelná snaha vnímat jedince jako individualitu. Ontogenetický vývoj, jak jej uvádí Perout (2005a, 2005b), jsou rozdělena do 6 stádií:

- Období čáranic (2 - 3 roky) – je charakterizováno vytvářením vzorů a přístupů k sobě samému – vytváří se povědomí o Já. Toto období lze následně rozdělit:
 - a) chaotické bezobsažné čarání – zaměření se na činnost samotnou bez vizuální kontroly, nedodržení hranic papíru.
 - b) kontrolované čáranice – počátky sledování následků své činnosti – stopa na papíře, obvyklé kruhy, čáry, smyčky
 - c) pojmenované čáranice – kresba se vztahuje k určitým objektům, počátky pojmenování, které se mění v průběhu procesu
- Období preschematické (3 - 6 let) – období prvních zobrazovacích pokusů. Objevují se lidské postavy (details - vlasy, oblečení, na konci období), objektu rozmístěné podél obvodu papíru – otáčení papíru. Barvy jsou ryze emotivní záležitostí – málo ovlivněné reálnou zkušeností.
- Schematické období (6 – 9 let) – rozvíjí se formální koncept, grafické schéma, které je založeno na vizuální zkušenosti, jež umožňuje snadnou identifikaci. Schémata jsou opakována až na výjimečné momenty. Objekty jsou rozmístěné na „linii země“ (spodní okraj papíru), plocha se dělí do pásů, případně se sklápí do půdorysu. Barvy jsou užívány schematicky (žluté slunce, zelený strom).

- Kresebný realismus (9 – 12 let) – větší uvědomělost vlastní kresby, více přemýšlí o detailech a celkové atmosféře kresby. Vytváří se iluze prostoru překrýváním objektů, jsou zde patrné i tři plány a lineární perspektiva. Chybí zde však práce s hloubkou a modelace světlem a stínem. Barvy se více váží ke skutečnosti – odklon od schematičnosti.
- Pararealistické/pseudonaturalistické období (11 - 15 let) – vlivem nárůstu kritičnosti k vlastnímu kresebnému projevu dochází k útlumu spontánní kresby. Tvorba je osobitá a narůstá množství detailů. Hloubka je modelována pomocí šerosvitu. Mohou se objevit tendence ke karikaturám a kresbám se satirickým či sexuálním motivem.
- Adolescenční tvorba (14 – 17 let) – v tomto období dochází buď k útlumu – vývoj se zastavuje na předešlém stádiu, nebo naopak k progresu. Tvorba má již osobitý ráz, kdy se způsob zobrazování odvíjí od výtvarné poučenosti a estetického vnímání daného jedince. Zobrazovaná skutečnost se již striktně neváže k viděnému – přítomnost imaginativního stylizování.

Pro srovnání vývojových stádií V. Lowenfelda a J. Piageta je uvedena následující tabulka.

Jean Piaget	Victor Lowenfeld
Senzomotorické období	
Názorné předoperační období • 2 – 5 let předpojmové myšlení • 6 – 7 let intuitivní myšlení	2 - 3 roky stádium čáranic (neuspořádané, kontrolované a pojmenované) 3 – 6 let preschématické období 6 – 9 let období schématické
Konkrétní operace 7 – 12 let	8 – 12 let kresebný realismus
Formální operace 12 – 17 let	11 – 15 let pseudonaturalistické období 14 – 17 let adolescenční výtvarná tvorba

Tabulka 1 Přehled ontogenetických stádií dle Piageta a Lowenfelda

Oproti Lowenfeldovu systému šesti období rozčlenil M. Kyzour výtvarný vývoj do tří stádií, která zahrnují širší věkové rozpětí, kdy je brán v potaz věk mezi vstupem do mateřské školy a koncem středoškolského vzdělávání. Jsou to následující (Kyzour in Arteterapie.wz, ©2016):

- Období egocentrické (4 – 8 let) – dítě je v tomto období hnáno touhou výtvarně vyprávět. Důraz je kladen na probíhající činnost. Důležitý je zde fenomenismus, antropomorfismus a egocentrické zaměření. Objekty jsou plošně zaznamenávány

na linku, kdy dítě, co by pozorovatel, mění stanoviště, protože nechápe smysl překrývání se objektů. Díky tomu si skutečnost upravuje.

- Období objektivní (8 – 13 let) – dítě se v tomto období odklání od vyprávění skutečnosti, ale snaží se ji vnímat (nemění stanoviště, aby se vyhnulo překrytí objektů). Prostor je tak strukturován. Učí se pracovat a zacházet s iluzivností třetího rozměru pomocí barevné perspektivy (barevná dominanta v popředí). Pro dítě je zde v tomto věku obohacující budovat vztah k iluzím ve smyslu estetického obohacení emocionálního vztahu ke skutečnosti. Tato tendence by měla ustávat na konci tohoto období a v následujícím, a potažmo v celém následném vývoji by mělo docházet k bourání iluzí ve smyslu reflexí.
- Období reflexivní (13 - 18 let) – základem tohoto období je práce bez iluzí, kdy mizí pozorovatelské stanoviště a pracuje se v ploše. Jednotlivé předměty a vztahy mezi nimi jsou nahrazeny abstrakcí. Do tohoto období je zahrnuta schopnost hypotetického usuzování, které zpřístupňuje svět „možného“, což otevírá svobodné myšlení ve směru k realitě a tvořivost, kdy je následně možné užívání symbolů pro zobecnění.

Tato tři stádia na sebe navazují a není možné jedno z nich přeskočit a dospět tak k reflexivnímu období. Rožnovská arteterapie se zabývá tím, že v práci s klientem se navazuje na období, ve kterém se naposled výtvarně projevil, a následnou metodikou je veden skrze následná období.

5. Symbolika barev

Barvy hrají v životě člověka neodmyslitelnou roli. Jejich vliv na lidský organismus byl prokázán i studií u nevidomých odměněnou Nobelovou cenou za medicínu, kterou vytvořil Nils Finsen (Hulke,1997). V arteterapii představují barvy metaforu emocí, jejich intenzitu a stav emočního života. Vzhledem k tématu této práce, kdy je sledován vliv arteterapie na zpracování barevné modifikace WZT, je zde přiložena jejich stručná symbolika (volně podle Hulke,1997; Kilk, 2008; Zeman, 2011; Šicková - Fabrici, 2002; Mazehóová, 2015). Při interpretační práci je však nutné brát jednotlivé barvy v kontextu s ostatními, a také je nutné brát v potaz jejich kvalitu (světlost/tmavost, čistá/zašpiněná, sytá/vybledlá).

- Bílá – jedná se o achromatickou barvu (absence barvy). Je často spojována s čistotou, nevinností, s pořádkem a také s naivitou. Akcentace této barvy je častá u lidí, kteří mají sklon k manipulativnímu chování, jsou tzv. kultivovaně dominantní. Ale váže se k ní také emoční oproštění (bílá laboratorní pláště), sklon k abstraktním ideám

a smělym cílům. Je symbolem počátku a ve východních kulturách je barvou smuteční.

- Černá – i zde se jedná o achromatickou barvu, přímo se používá výrazu ne-barva, což směřuje i k jejímu významu negace emoce a můžeme ji jednoduše překládat jako Ne. Tato barva se často váže k pubertálnímu období (převážně v červeno-černé kombinaci), ale také ke vzteku a negativismu. Vyjadřuje prázdnotu, konec, smutek, uzavřenost, případně útlum. Setkáme-li se s výlučným používáním této barvy u dětí, může naznačovat prožité trauma. Člověk preferující tuto barvu může mít sklon k potlačení svých přání a potřeb.
- Šedá – v sobě spojuje významy bílé a černé. Představuje symbol dokonalé neutrality. Vyjadřuje distanc od okolního dění a emoční neangažovanost, ale také i emoční vyčerpání. Na druhou stranu je oblíbená u workoholiků.
- Žlutá – je symbolem inteligence a rozumu a je často spojována s kreativitou. Na druhé straně vypovídá o tendenci k útěkům před problémy. Povzbuzuje funkci levé hemisféry. Obráží extroverzi ve vztahové rovině a optimismus. U potměšné až zašpiněné žluté je možné hovořit o pošpinění sebe sama (udělal jsem, co se nemá,...).
- Oranžová – je nejčastěji spojována se sourozeneckou tematikou, jídlem a hrami bez pravidel. Má extrovertovaný potenciál, mladá až dětská, a emoční nezralost. Vyjadřuje veselí, optimismus a radost ze života.
- Červená – je výrazem aktivity až po agresi. Symbolizuje dynamickou sílu a čin jako takový. Velké oblibě se těší u dětí v mladším školním věku, později u dětí hyperaktivních a se sklony k agresivitě. Preferují ji lidé s odvahou jít do konfliktu. V neposlední řadě je odrazem sexuální energie a erotiky. V případě, kdy je odmítána, je možné uvažovat o fyzickém vyčerpání případně sklíčenosti z nepříznivých okolností.
- Růžová – je označována jako barva srdce. Preference odráží potřebu ochrany a lásky. Je barvou něhy, jemnosti a oddanosti, ale také naivity a nezralosti. Tato barva odpovídá barvě těla, kdy se o ní hovoří jako o symptomatické barvě = fyzická nemoc, stres a u žen menstruace.
- Fialová – jedná se o barvu ambivalentní, kdy se v ní spojují významy modré a červené barvy. Je neprůhledná, tajemná a odkazuje k mystice. Přílišná preference směřuje k přílišnému magickému myšlení, což odpovídá častému výskytu

u psychotických klientů, kteří nejsou schopni diferencovat mezi realitou a obsahy vlastní mysli. Tato barva se však pojí i k otázkám mateřství (odkazuje nejen na matku, ale i na ženy v rodě) a těhotenství.

- Modrá – má nejširší emotivní záběr, kdy velmi záleží na světlosti/tmavosti modré. U světlých odstínů je možné mluvit o dobré vůli, ochotě vyhovět, intuici, senzibilitě, ale také o zranitelnosti. Lidé preferující světlé odstíny mají často problém s Ne. Naopak u tmavé modré je možné uvažovat o introverzi, klidu, ale také úzkosti a tzv. „vstřícné přednaštvánosti“. Tmavé tóny také odkazují k citovému ochlazení.
- Zelená – je symbolem připravenosti k činu. Už zde ve významu záleží na světelnosti. U světlých tónů hovoříme o emoční nezralosti, neuroticizmu (který je tvůrčí) a lhavosti. Naopak u tmavých tónů působí spíše stabilně, konstantně. Symbolizuje pevné hodnoty, ale také perspektivní tenzi.
- Hnědá – často se o ní mluví jako o přepálené červené – vyhořelý Eros. Díky tomu poukazuje na otcovskou osobu. Dále má návaznost na anální období, kdy je opět symbolika závislá na tónu – světlá = vyprazdňování, tmavá = zadržování emocí. Hnědá má souvztažnost k finanční oblasti.

III. Empirická část

1. Cíle a výzkumné otázky

Cílem tohoto výzkumu byla deskripce formálních a obsahových charakteristik WZT, jejich interpretace a také proměn v průběhu studia arteterapie.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, má WZT potenciál v doložení změn, které nastávají v psychice klienta v průběhu terapie, čímž dokládá terapeutický efekt. Cílem této práce je detekování těchto změn a jejich možnosti interpretace pro potřeby arteterapeutického procesu.

V souvislosti s cíli výzkumu byly stanoveny tyto otázky:

1. Jakým způsobem se projeví působení arteterapie ve zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu?
2. Jaké jevy týkající se proměn osobnostního pojetí, které mohly nastat vlivem arteterapeutického procesu, je možné sledovat ve zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu?

2. Metody výzkumu

V tomto výzkumu byla provedena kvalitativní analýza formálních a obsahových znaků a jejich srovnání v jednotlivých zpracováních u barevné modifikace Warteggova kresebného testu v souvislosti s vlivem arteterapeutického procesu v průběhu studia arteterapie.

3. Charakteristika výzkumného souboru

Hlavním kritériem pro zařazení do výzkumného souboru bylo studium oboru arteterapie pod Pedagogickou fakultou Jihočeské univerzity. Dále zde byla podmínka dobrovolného souhlasu s odevzdáním dvou vypracovaných testů v průběhu jednoho roku. Do výzkumu se zapojilo 23 studentů Rožnovského směru arteterapie, kdy z prvního ročníku se zúčastnilo 15 studentů (14 žen a 1 muž) a z druhého ročníku 8 (1 muž a 7 žen). Pro potřebu výzkumu byly vytvořeny dvě stejně početné skupiny, tedy po osmi studentech. V případě skupiny z prvního ročníku byl proveden náhodný výběr, kterým bylo vyřazeno 7 studentek, aby byly skupiny početně vyrovnány. Nebylo zde uplatněno kritérium věku.

4. Získávání dat

Administrace barevné modifikace Warteggova kresebného tesu probíhala ve dvou etapách na půdě Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, a to třetí měsíc po začátku zimního semestru, a druhá administrace následovala po šesti měsících. Testy byly zadávány vždy skupinově, kdy se počet skupiny pohyboval mezi 15 - 20 studenty. Administrace probíhala v témže dni u dvou skupin, a to u studentů prvního a druhého ročníku

Bylo použito původního zadání, viz podkapitola Administrace v teoretické části. Všem studentům byly poskytnuty shodné podmínky v podobě sady pastelek po 24 barvách a obyčejná tužka.

Administrace se ve skutečnosti zúčastnilo 46 studentů, kdy 26 se účastnilo pouze jedné administrace v rámci studia z různých důvodů (nezájem o další spolupráci, ukončení studia, nepřítomnost v době administrace). Tyto testy nebyly zařazeny do užšího výzkumného souboru, ale jsou uloženy pro další případné zpracování. Do výzkumného souboru byli zařazeni pouze studenti, kteří vyslovili souhlas se zpracováním svých testů a zúčastnili se obou testování. Díky těmto požadavkům vznikla skupina 26 studentů, kdy z prvního ročníku bylo 15 studentů a z druhého ročníku 8.

Pro potřeby mého výzkumu, kdy jsme byly srovnávány jednotlivé znaky vlivu arteterapie na zpracování barevné modifikace WZT, byly vytvořeny dvě stejně početné skupiny po 8 probandech – vždy 1 muž a 7 žen. U skupiny z prvního ročníku jsem vyřadila 8 žen pomocí techniky náhodného výběru.

5. Zpracování dat

Celkově bylo hodnoceno 32 zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu. U každého probanda byly analyzovány formální a obsahové znaky každého testu zvlášť a následně bylo provedeno srovnání a vývoj, který nastal v průběhu času. Bylo tedy možné sledovat individuální vývoj u každého probanda. Díky této analýze bylo detekováno několik jevů, které je možné přisoudit proměnám osobnostního pojetí, jejichž kořeny je možné přisoudit terapeutickému procesu (změny emocionality, blok, apod.). U každého jevu je přidána kasuistika probanda, kde je nejlépe čitelná popsání změna v celé šíři a kontextu s dalšími posuny, aby tak byla zachována podstata projektivní metody, kdy je v jejím potenciálu možné sledovat osobnostní projevy komplexně. Tyto jevy jsou detailně popsány v 6. kapitole nazvané Výsledky. V kapitole č. 7 nazvané Srovnání byly, díky porovnání

jednotlivých probandů popsány shodné znaky pro danou skupinu, které byly následně porovnány se znaky druhé výzkumné skupiny.

Jednotlivá zpracování byla hodnocena z několika hledisek. Po formální stránce bylo bráno v potaz pořadí zpracování jednotlivých polí a jejich interpretace dle Vetterové a Brönimanna (in Vetterová, 1994). Z obsahové stránky byla hodnocena barevnost, zacházení s barvou a motiv, který byl dále interpretován dle způsobu Rožnovského směru arteterapie. Jednotlivé kasuistiky každého probanda jsou začleněny v přílohách pro větší přehlednost textu.

6. Výsledky

Barevná modifikace Wartegova kresebného testu nabízí poměrně široké pole možností pro interpretační činnost. Na WZT je možné pohlížet z arteterapeutického pohledu jako na zástupný artefakt a lze jej interpretovat stejným způsobem. Pole jako takové může být chápáno jako jeden samostatný obrázek z produkce, kdy téma je nevědomě ovlivněno archetypální podstatou podnětu v poli. Vlivem arteterapie dochází či spíše mělo dojít k proměně osobnostního pojetí. Díky své povaze je tato projektivní metoda schopna zachytit případné posuny v různých oblastech osobnostního spektra.

V této kapitole jsou popsány jednotlivé posuny, které jsou pozorovatelné u studentů 1. dvou ročníků arteterapie. Pro potřeby této práce byly testy hodnoceny z obsahové stránky, která byla následně interpretována dle zásad Rožnovského pojetí – v popředí stojí barevná symbolika, zasazení do reality a kontextu a vývojových stádií, jak bylo uvedeno v Teoretické části. Jako jediný formální znak bylo bráno v potaz pořadí zpracování jednotlivých polí. U jednotlivých jevů je na konci připojena kasuistika, která popisuje vždy obě administrace barevné modifikace Wartegova kresebného testu. Jsou zde pro dokreslení celé škály změn, které je možné pozorovat v jednotlivých zpracováních. Tyto popisy se netýkají pouze daného jevu, ale jsou zde zařazeny pro ucelený pohled popisované změny v kontextu s ostatními projevy.

6.1 Posuny emocionality

Jak již bylo zmíněno v kapitole Barevná symbolika v Teoretické části, jsou barvy ekvivalentem jednotlivých emocí. Pro sledování posunů emocionality jsou tedy klíčové. Byl zde brán zřetel na kvalitu barvy (sytost/vybledlost), zacházením s barvou v ploše (užití v ploše/grafické viz. šrafování) a barevnostního ladění (teplé/studené tóny). Pro interpretační práci jsou podstatné jak přítomné barvy, které klient užívá, tak i barvy, které se v daném zpracování nevyskytují. Záměrné vyhýbání se má stejnou výpovědní hodnotu jako ty, které

jsou nadužívané. V symbolickém pojetí můžeme hovořit o záměrném vyhýbání se určitému emočnímu obsahu. Díky povaze WZT se projevy emocionálního ladění dají sledovat přímo v poli č. 2. Z tohoto důvodu byla barevnost dána do kontextu právě s interpretací obsahové stánky tohoto pole, které se pojí s otázkou: „Jak se klient citově vztahuje ke svému okolí? Jaké je citové zabarvení?“, a v neposlední řadě i pořadí zpracování, které tyto vztahy dále odkrývá.

Ve valné většině případů u studentů 1. dvou ročníků arteterapie možné pozorovat několik typů posunů v emoční oblasti.

Jako první a nejčastěji se vyskytující se u prvního ročníku (1. výzkumná skupina) je emoční uvolnění a otevření se.

V první administraci barevné modifikace WZT se v těchto případech setkáváme v celém testu s poměrně studenými tóny užitých barev. Nejčastěji se zde vyskytuje modrá, zelená a světle hnědá, která přechází až do okrové. Jsou zde patrné buď velké bílé, nezaplňené plochy, případně díky grafickému užití barvy, která není plošná, ale plocha je vyplněná formou šrafování, bílá prosvítá. Pokud se vyskytují takzvané teplé barvy, jako je červená, žlutá, působí vybledlým dojmem. Chybí tak zde určitá energičnost. Z těchto vodítek se můžeme odkazovat na určitou emoční úspornost či opatrnost. Je možné mluvit i o kašovitě či manýristické barevnosti, což jsou výtvarné techniky či styly, kdy jsou jednotlivé barevné pigmenty míšeny s bělobou. V arteterapie se o takové barevnosti hovoří jako o nezdravé až jedovaté, která nekoresponduje s realitou. Jak bylo zmíněno v teoretické části, soustředí se Rožnovské pojetí arteterapie na ukotvení klienta v realitě, s čímž se pojí i realistická barevnost. U první administrace tohoto typu se setkáváme vždy s upozaděným pořadím zpracování 2.pole, což znamená, že bylo dokončeno v poslední trojici. Toto upozadění vypovídá o strachu z vlastních emocí, citovém chladu či potlačení emocí. Po obsahové stránce se zde setkáváme například s neživými objekty (kostel, noty), případně i s tvářemi, které ovšem nejsou v kontaktu.

Ve druhé administraci u těchto klientů je patrná proměna v kvalitě barev ve všech polích. Barvy jsou sytější, jsou užívány v ploše – je citelný odklon od grafického zpracování. Díky tomu ubývá býlých ploch, a to jak v zaplnění pole, tak i prosvítání bílé v barevné ploše. Pokud jsou bílé plochy přítomny, jsou funkčně začleněny. Probandi užívají celou paletu barev, kdy jsou zastoupeny i energeticky laděné barvy jako červená, žlutá a oranžová. Pole č. 2 je v těchto případech dokončeno přednostně tzn. v první trojici. Dle interpretace testu je tak možné usuzovat na intenzivní kontakt s okolím a důraz na emoční prožívání. Celkově zde

lze hovořit o vyrovnaní se s citovou otevřeností a vyrovnaní se probanda s touto nastalou změnou.

Oproti předešlému posunu, kdy je proband vyrovnan se změnou v expresi emocí, stojí způsob zpracování, který je po změně barevnostní stránky zpracování testu totožný, ale liší se v přijetí této změny. O určitém strachu z nastalé změny svědčí obrácené pořadí zpracování pole č. 2, které bylo v první administraci dokončeno přednostně a následně v druhé administraci bylo upozaděno – strach z vlastního emočního prožívání. Tento případ se týká probandky č. 2 z 1. výzkumné skupiny. Zde došlo k nejmarkantnější proměně výtvarného (ztvárnění jednotlivých objektů) a barevnostního zpracování z obou výzkumných skupin. Je možné, že vlivem tak překotné změny nastalo stažení se do sebe, jako forma obrany před zahlcením sebe sama. Jako doklad těchto změn zde uvádím kasuistiku této klientky, kde je možné sledovat proměny v celé šíři.

Proband č.2 (žena) – 1. výzkumná skupina

1. zpracování

Obrázek 1 (názvy polí a pořadí: 1.Kytka, 3.Květiny, 4.Sněhulák, 2.Hlava nějaké dívky, 8.Pistáciovajahodovovanilková zmrzlina, 5. Nástavec do mixéru, 6.Obraz na stěně, 7.Déšť)

Díky užití tužky v obrysech a spíše grafickému užití barev v ploše (šrafování) působí celé zpracování grafickým/utaženým dojmem, kdy klient velmi kontroluje svůj projev. Ztvárnění např. trávy nebo vlasů u dívky působí až nutkavým dojmem – vyjmenovávání jednotlivých prvků. V celém testu se vyskytuje velké množství bílých ploch, a to jak nezaplněním prostoru, tak i díky užívání šrafování při vyplnění plochy. Celková barevnost působí spíše chladně. Dominují barvy světle zelená, modrá a okrová, v některých případech přechází do světle hnědé. Chybí zde energické barvy – jasná žlutá, červená. Můžeme zde vyvozovat určitou emoční kontrolu, až chlad, případně energické vyčerpání – barevná vybledlost.

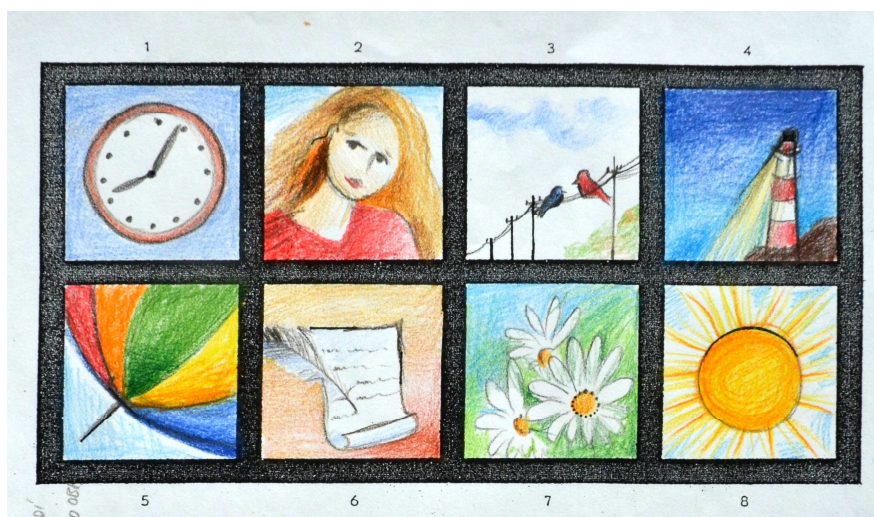
Tendence využití tužky odkazuje k tendenci hlídat si hranice. Vystává tak otázka: „Jak moc/kdy jsou pro mě důležité hranice, případně kontrola sebe sama?“.

Pokud se celkově zaměříme na jednotlivé motivy, setkáváme se téměř u všech polí (výjimka pouze pole č. 5) určitou neukotveností. Objekty zde ztvárněné jsou určitým způsobem „useknuté“, což působí, jako by byl ztvárněn pouze výsek z většího celku, který pokračuje za hranicemi testu. Můžeme také říci, že objekty nejsou ukotvené, např. není znatelné, odkud vyrůstají květiny. Díky tomu se nabízejí otázky: „Kde mám kořeny?“, „Co mi říká výrok stát nohama na zemi?“, „Mám dostatek prostoru pro svůj rozvoj případně prezentaci sebe sama?“, „K čemu je dobré prezentovat se okolí jen z určitého pohledu?“.

K určitému zamrznutí odkazuje pole č. 4, které autorka zpracovala do podoby sněhuláka v zimní krajině. Bylo zpracováno v první trojici. S ohledem na pořadí je zde znatelná vůle k aktivnímu překonávání. Zdroje problémů by se daly hledat např. v ustrnutí komunikace – sněhulák je sice postava, ale neživá. Vzhledem k užití světle zelené barvy, kterou má sněhulák na hrnci na hlavě je další možná interpretace nezralého myšlení. Otázky: „Je někdo v mém životě, kdo se chová jako sněhulák/socha ze sněhu?“, „Jak nezralé/dětské chování brání v řešení problému? Vyskytuje se někdo takový v mém okolí?“.

Interpretace dalších polí uvádím v podkapitole Srovnání, kde je jejich význam znatelnější v posunu, který nastal ve 2. zpracování.

2. Zpracování

Obrázek 2 (názvy polí a pořadí: 8.Slunce, 3.Ptáčky, 7.Květiny, 6.Dopis, 5.Deštník, 4.Maják, 2.Žena, 1.Hodiny)

Na první pohled působí zpracování WZT uvolněným dojmem. Barvy jsou používány komplexně – je odstupňovaná jak intenzita barvy a dochází k míchání/prolínání, které je funkční vzhledem k vytváření objemu objektů, tak i světelné kompozice. Pastelky byly užity

plošně, nikoliv grafickým šrafováním. Jsou zde více přítomny teplé barevné tóny. Častá přítomnost červené a sytě žluté odkazují na vyšší energičnost a emoční expresy. Je zde možný odkaz na uvolnění/dovolení si prožívat emoce. Bílá barva je funkčně začleněna do kompozice. Nepromítá se do ostatních barevných ploch.

Ve zpracování se dokonce objevuje lineární perspektiva, viz pole č. 3. Objevuje se ukotvení objektů v prostoru – maják stojí na skále.

I přes uvolnění v kresebném pojetí se zde setkáváme s určitým uzavřením se. Odkazuje k němu pole č. 2, které bylo zpracováno jako předposlední. Usuzuji tak na základě významu pořadí zpracování, které odkazuje na potlačení citů, nebo strach před vlastními city, případně ochladnutí k okolí. Myslím si, že v tomto případě se jedná o určité obavy z vlastních citů vzhledem k tomu, že je velký rozdíl mezi užitím barev a jejich zacházením v 1. a 2. zpracování. Jak jsem již popsala výše, je zacházení s barvami a potažmo s emocemi velmi expresivní. Síla této změny může vyvolávat strach.

V poslední trojici bylo dokončeno také pole č. 4 do motivu Maják. Vzhledem k tomuto pořadí se zde setkáváme spíše s potlačením problému, případně k vyhýbání se. Domnívám se, že díky světlu majáku si proband svůj problém uvědomuje – je osvětlený, ale může se jednat o určitý druh popření. V každém případě se jedná o určitou signalizaci nebezpečí, kterému je potřeba se vyhnout. Pro další práci v terapii s tímto podnětem se nabízí otázky: „Před čím varuje maják?“, „Mohu se nebezpečí vyhnout?“, „Je vyhýbání se problémů funkční v mém životě?“.

K problematice vyhýbání se, nebo skrývání se odkazuje motiv v poli č. 5 Deštník, tedy přímo objekt, který chrání před nepřízní počasí. Vzhledem ke zpracování tohoto motivu zde vyvstávají asociace, zda díky tomuto přístupu k řešení není agrese obrácena směrem ke klientovi. Usuzuji tak kvůli směřování špičky deštníku směrem ke klientovi – do levého dolního rohu. Otázka: „Může mi mé vlastní skrývání nějak ubližovat?“

Jako poslední bylo zpracováno pole č. 1. Pořadím odkazuje na snížení sebevědomí. Výzva je zde dokončena do podoby hodin. Jsou zde možné otázky: „Kde mi utíká čas?“, „Co mi říká slovní spojení biologické hodiny?“.

Srovnání

Nejmarkantnější rozdíl u obou zpracování je v zacházení s barevností a barvami celkově. Ve 2. zpracování je odklon jak od grafického zacházení s barvami - šrafování, tak nutkavého vyjmenovávání prvků, které je například vidět v 1. zpracování u pole č. 3, u znázornění trávy. Podrobně rozebráno výše v podkapitole 2. zpracování.

U 2. zpracování se probandka snaží ukotvovat objekty, viz pole č. 4. Je zde patrný i posun v práci s prostorem. Zatímco u 1. zpracování působily objekty useknutým dojmem, dochází u 2. zpracování k odklonu od této tendence. Když jsou zde ztvárněny objekty třeba jen z části, působí jejich provedení funkčně, např. jako makrofotografie, viz pole č. 5 a 7.

K zajímavému posunu dochází u pole č. 1. V prvním zpracování bylo pole dokončeno jako Květina na prvním místě. Tento způsob zpracování můžeme překládat jako přijetí své ženské podstaty. Ve druhém zpracování se však toto pole posunulo až na poslední místo. Možná asociace tikotu biologických hodin vzhledem i k 1. zpracování, kde je na květině přítomna fialová barva (často překládána jako odkaz na mateřství případně ženské záležitosti).

Dalším rozdílem je pořadí zpracování pole č. 7. V prvním testu bylo dokončeno jako poslední – přizpůsobivost v partnerské/erotické rovině. Výzva je dokončena do motivu s názvem Déšť. Naopak v 2. testu je toto pole zpracováno přednostně a je tak možné usuzovat zvýšenou citlivost v této oblasti. Bylo dokresleno jako květiny. Díky těmto posunům je možné uvažovat o změně vnímání partnerského svazku. Je zde možné položit otázky: „Je možné najít paralelu v úsloví květiny, kvetou po dešti?“, „Co potřebuji, abych mohla ve vztahu rozkvést?“.

6.2 Blok

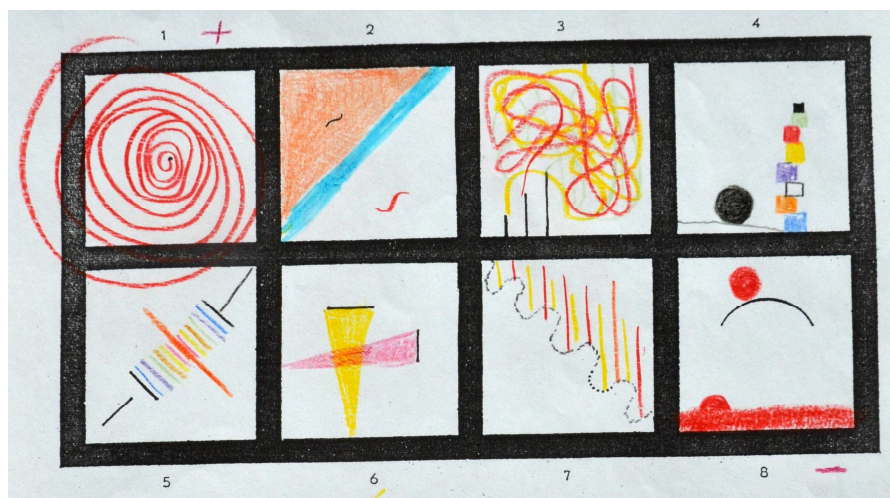
Zajímavým jevem, který se projevil u dvou probandů, je zpracování WZT, které odráží určitou formu bloku. V průběhu terapie nastávají různé krizové momenty, které mohou zapříčinit zpomalení vývoje ve výtvarném projevu, jeho zastavení až případný zpětný ráz výtvarného vyjádření. Zablokování je možné připisovat odmítání klienta přizpůsobit se novým situacím. V arteterapie to mohou být například požadavky na reálné ztvárnění objektů, kdy je klient veden k odklonu od abstraktního ztvárnění. Jako další mohou působit znovuprožití krizové momenty z minulosti, se kterými je v průběhu terapeutického procesu konfrontován. Toto znovuotevření a prožití se může odrazit i v barevné modifikaci WZT.

V obou případech došlo v rámci druhé administrace k nerespektování pokynů administrátora, kdy bylo k dokončení několika polí použito gelové propisky u jedné probandky (viz. Příloha číslo 14) a nedoplnění názvů jednotlivých polí u druhého probanda (viz. kasuistika na konci této podkapitoly). Mimo tento projev vzdorů pravidlům je však patrný i posun ve ztvárnění. V obou případech je znatelný pokles kvality v zobrazení jednotlivých objektů oproti předešlému zpracování, či ostatním vyplněným polím, které byly dokončeny standardně. Jednotlivá pole či celý test jsou v těchto případech dokončeny pouze jednou barvou či propiskou. Jsou vždy neukotveny v prostoru

a pole tak působí prázdně. Vlivem tohoto způsobu zacházení s barvami je dominantní bílá. Tato barva odkazuje na kultivovaný způsob dominance, která směřuje k manipulaci. Díky tomuto se nabízí asociace s manipulativním způsobem upoutání pozornosti administrátora či terapeuta. Případně se může vztahovat i k vyčerpání. Vývojový skluz je patrný i v zacházení s výzvou v poli, která je ve většině případů pouze replikována či překryta. Pro bližší představu zde uvádím kasuistiku probanda z 1. výzkumné skupiny, kde je tento jev velmi dobře čitelný.

Proband č.3 (muž) – 1.výzkumná skupina

1.zpracování

Obrázek 3 (názvy polí a pořadí: 1.Spirála, 2.Polovina, 3.Není první ani poslední, 4.Černá koule, 5. Interference, 6. Průnik, 7.Střídání, 8.Červená kulička)

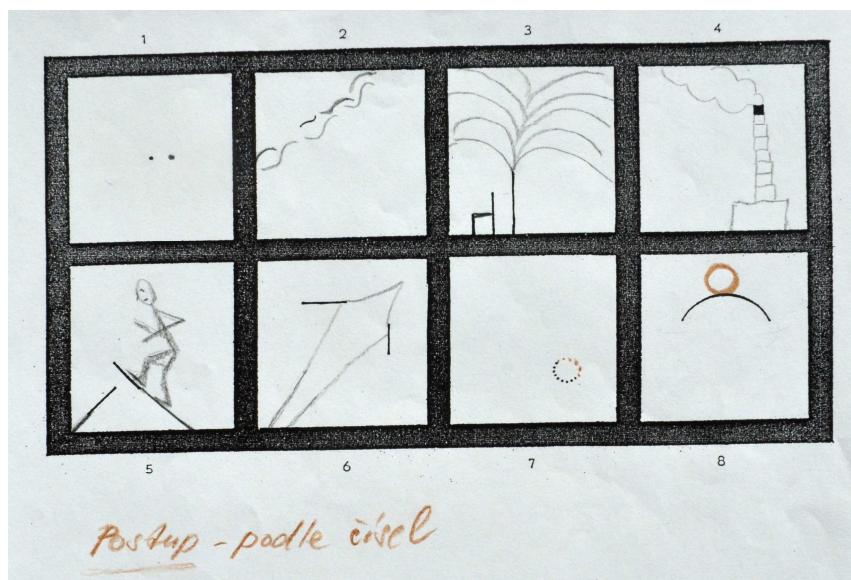
Test byl zpracován tzv. lineárně/systematicky od 1 k 8. Téměř všechna pole jsou zpracována do abstraktních témat. Tato systematickosti poukazuje na snahu kontrolovat se. Tento jev je však v rozporu se zpracováním 1. pole, který uvádím níže. Pouze u pole č. 4 se setkáváme s konkrétním motivem – koule a věž z kostek. Proband má spíše tendenci verbalizovat – oproti poměrně jednoduchému výtvarnému zpracování se v názvech setkáváme s názvy jako interference, průnik. Můžeme zde uvažovat o touze zaujmout. K tomuto závěru odkazuje také barevnost.

Veškerá pole byla zpracována pastelkou a nikde nebyla užita tužka. Testu dominuje sytá červená barva. Působí velmi energicky a v případě 1. pole až nezkrotně/agresivně – hrubé narušení hranic pole. Dále zde převládá žlutá a bílá barva, která je zde přítomna v nevyplněném prostoru polí. Vzhledem k barevnosti se můžeme ptát po teatrálním chování a manipulativních sklonech.

Pokud se vrátíme k 1. poli, vidíme zde spirálu, která se otáčí ve směru hodinových ručiček, tedy směrem od klienta. Jedná se o jakési otevření se. Narušení pole svědčí v tomto

poli, které odpovídá sebepojetí klienta, o překračování hranic a případně i konfliktech s autoritami. Nabízí se zde otázky: „Jak vnímám autoritu?“, „Mám dostatek prostoru být sám sebou?“, „Jak si tento prostor vytvářím?“.

2. zpracování

Obrázek 4 (jednotlivá pole nebyla autorem pojmenována, lineární zpracování od 1. do 8.)

V tomto testu nebyly dodrženy instrukce – úplně chybí pojmenování polí, je zde pouze připsán postup podle čísel. Z toho je možné vyvozovat, že se opět jedná o lineární/systematické zpracování. Stále zůstává touha po kontrole sebe sama.

Zarážející je zde barevnost. Celý test byl až na jednu výjimku – pole č. 8 (hnědá barva) – zpracován pouze černou pastelkou. Díky této barevnosti můžeme uvažovat o vyčerpání, ale také o bloku a vzdoru. Podíváme-li se komplexně na celý test, jsou až na pole č. 4 a 5 výzvy bez smyslu replikovány, nebo náhodně dokončeny – ve smyslu, že chybí kontext. Díky černé barvě, která se často překládá jako Ne, se zde můžeme bavit o bloku, nebo odporu, který se v terapii často objevuje. Můžeme se ptát: „Čemu říkám Ne?“, „Co mi bere energii?“

Zajímavé je použití barvy – hnědá – u pole č. 8, které odkazuje na pocit bezpečí. Pole bylo dokončeno jako poslední – může vypovídat o ztrátě pocitu bezpečí, nebo izolaci. Vzhledem k barvě, která je zde jediná chromatická, přikládám hnědé barvě zvýšený význam. Hnědá odkazuje na otcovskou autoritu, případně vnímání sebe v roli otce. Otázky v terapii bych směřovala směrem k těmto tématům. Je možné, že tyto otázky se mohou směřovat i k mužským autoritám v ateliéru.

Srovnání

Je zde velký rozdíl v barevnosti. V 1. zpracování jsou barvy užity velmi dynamicky, až teatrálně. V 2. zpracování jsou použity pouze hnědá a převládající černá. Domnívám se, že v případě tohoto probanda došlo v průběhu studia a působení arteterapie k bloku. Vzhledem k bezhraničnosti, která se projevila u 1. pole v prvním zpracování, je možné, že tento blok nastal vlivem vyžadování určitých pravidel, která jsou v rozporu s klientovými.

6.3 Kontextuální ukotvení/ neukotvení objektů

Jak bylo zmíněno v teoretické části, klade Rožnovská arteterapie důraz na ukotvení obrazu do reálného ztvárnění. S tímto přístupem se pojí i zasazení/ukotvení objektů do prostředí, kterému odpovídají. Chyby, ke kterým v průběhu tvorby dochází jsou způsobeny nejen nedostatečnými schopnostmi, ale také díky nevědomým projevům našeho podvědomí, které tak dostává napovrch vytěsňené obsahy. Pole Warteggova kresebného testu, jak již bylo zmíněno, je možné brát jako samostatné obrázky, kdy však je malý prostor pro zaznamenání chyb tak, jak jsme zvyklí v klasické produkci. Na druhou stranu díky malé ploše polí je zajímavé sledovat, co jsou hlavní prvky prostředí, a zda vůbec nějaké existují.

V této části se věnuji jevu, kdy objekty, do kterých byla smysluplně přetvořena výzva, nejsou zasazeny do žádného prostředí (objekt je zanechán v bílé ploše pole) případně tvoří prostředí barevná výplň. Pokud je použita alespoň barva, domnívám se, že je záměrně prostředí zakryto, což vypovídá o vyhýbavé tendenci nevidět souvztažné vztahy mezi objektem a prostředím. Díky přítomnosti barvy se nabízí interpretace dle barevné symboliky.

V průběhu vyhodnocování testu jsem se setkávala ve valné většině s neukotvením objektů v první administraci. V druhé administraci bylo postupně od této tendence upouštěno buď v celém testu, případně přibylo ukotvených polí. Podíváme-li se na obecnou výpověď ukotvení objektu v prostředí, odkazuje nás to k představě klienta o jeho vlastním prostředí, jak vnímá realitu kolem sebe, a v neposlední řadě, jak přijímá souvztažnost sebe se svým okolím. Nezačlenění objektu do prostoru může svědčit o určitém neukotvení sebe sama ve společnosti, které se týká jednotlivých situací dle významu daného pole. Má to návaznost i na sebepojetí, kde klient tápe. V terapii se můžeme ptát, zda existuje prostor pro to být sám sebou, řešit konflikty, růst apod. .

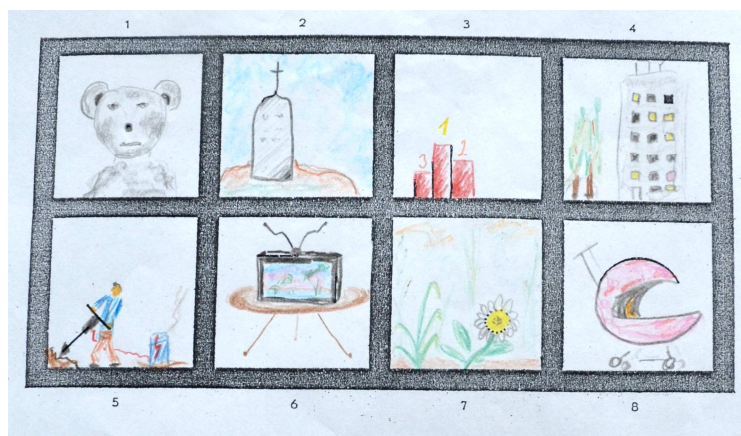
Jako další interpretace tohoto prázdna kolem objektů je vyčerpání se buď daným tématem (nevědomá odpověď na výzvu), případně předešlými tématy. O vyčerpání předešlými tématy můžeme hovořit tehdy, jsou-li neukotvená pole dokončena v druhé polovině testu. V každém případě si myslím, že takto „nedokončené“ pole poskytují prostor pro další práci

v terapii. Během terapie je možné pro doptávání se, kde by se mohl daný objekt nacházet a k čemu by bylo dobré, aby nepatřil nikam.

Oproti výše popsaným neukotveným polím stojí ty, které se v dané administraci vymykají právě svým zasazením do kontextu s okolím. Domnívám se, že pokud se v testu, kde převládají objekty nezasazené, objeví ukotvená pole, mají pro klienta oblasti dle povahy výzvy zvýšený emoční význam. Můžou se tak nevědomě snažit přitáhnout pozornost interpretátora právě k dané problematice. Příkládám zde kasuistiku studenta z 2.výzkumné skupiny.

Proband č.1 (muž) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

Obrázek 5 (názvy polí a pořadí: 1.Koala, 2.Náhrobek-pomník, 3.Stupně vítězů, 4.Panelák, 5.Dělník se zbiječkou, 7.Loučka, 6. TV s dokumentem o přírodě, 8.Kočárek)

Proband dokončil jednotlivá pole v lineárním pořadí 1->8. K dokončení byly použity pastelky a tužka v obrysech (pole č.1, 2, 4, 7 a 8). Společně s lineárním pořadím a užitím tužky je zde možné uvažovat o tendenci udržet hranice a řád, která překrývá určitou nejistotu. Celkově působí test jako ustrnulý v čase – zpracování objektů odpovídá staršímu školnímu věku. V celém testu převládá bílá barva díky časté absenci pozadí (pozadí bylo vytvořeno pouze u polí č. 2 a 7) a vybledlou kvalitu použitých barev. Můžeme se zde ptát po roli manipulace v klientově životě.

Nyní se budu věnovat polím, která se vymykají svým zpracováním, a to č. 2 a 7. U obou polí jako jediných v tomto testu jsou objekty začleněny do prostředí – objekty jsou umístěny na zemi a za nimi je pozadí. Domnívám se, že mezi těmito poli je určitá souvztažnost, která se týká vztahové roviny. Pole č. 2, které se vztahuje k autorově vztahu a citovému vztahování se k okolí, bylo dokončeno do motivu Náhrobek – pomník. Vzhledem

ke konkrétnosti prostředí (v porovnání s ostatními poli) je možné ptát se. „K čemu by bylo dobré pohrbit některé své city?“, „K jaké události by se vztahoval tento pomník?“.

7. pole se vztahuje k partnerské a erotické oblasti. Zde byla výzva zpracována do podoby květiny na louce s názvem Loučka. Jsou zde zobrazeny dvě květiny vedle sebe, kdy kvetoucí se odklání. Je zde možné položit otázku: „Mohou tyto květiny růst na stejném místě?“.

2. zpracování

Obrázek 6 (názvy polí a pořadí: 5.Pochodeň, 8.Západ slunce, 4.Dům, 7.Květiny, 1.Oko, 2.Kostel, 6.Dárek, 3.Houby)

V tomto zpracování došlo k uvolnění na dvou rovinách. První se týká pořadí zpracování polí, kdy byla dokončena náhodně. Druhá rovina se týká celkové barevnosti a způsobu zacházení s ní. Veškerá pole byla dokončena pouze pastelkami, kdy barvy jsou více syté a užité v ploše. Ve všech polích jsou objekty začleněny do prostředí – je vyplněné minimálně barvou, díky čemuž působí dokončeným a ukotveným dojmem.

Jako první bylo zpracováno pole č. 5, které je i svým způsobem zpracování nejvýraznější. Výzva je dokončena do podoby pochodně, kterou svírá ruka. Pozadí je dokončené do stínohry. Pole svým pořadím vypovídá o aktivním přístupu k řešení konfliktů. Je možné se ptát: „Na co je dobré si posvítit?“, případně „Co by bylo dobré zažehnout?“

Srovnání

Velký rozdíl v obou zpracováních je citelný převážně v zacházení s prostorem ve smyslu usazení objektů do kontextu. V prvním testu jsou dokončeny takto pouze dvě pole, zatímco u druhého jsou tímto způsobem dokončena všechna. Domnívám se, že zde došlo k posunu ve smyslu vnímání různých situací v kontextu.

Došlo také k uvolnění ve smyslu barevnosti, která je v druhém zpracování výraznější a sytější, z čehož můžeme usuzovat i na emoční uvolněnost. Oproti tomu však stojí zpracování 2. pole v druhém testu, které bylo dokončeno v poslední trojici (odkazuje na strach z vlastních emocí, uzavření se). Vzhledem k motivu Kostel, je možné uvažovat o korekci svých citů pod tlakem vyšší autority nebo svého svědomí.

6.4 Přístup k problému

V rámci Warteggova kresebného testu je zařazeno pole č. 4, které se týká hlavního problému klienta tzv. „kamene úrazu“. V interpretační pojetí je k němu možné přistupovat jako k oblasti, kde se projevují především neuvědomované tendence, které jsou hluboce zakořeněné v psychice klienta a často jsou uloženy v nevědomí. Díky pořadí zpracování této výzvy je možné sledovat, jakým způsobem je s tímto problémem nakládáno ze strany probanda. Čím více je výzva upřednostněna v dokončení (první trojice zpracovaných polí), tím více se dostává do vědomé vrstvy mysli. V návaznosti na tento posun je následně možné s problémem lépe pracovat a klient se k němu může aktivně postavit. Naopak, čím více je pole upozaděno v dokončení, tím hlouběji v nevědomí se problém nachází, případně se mu klient vědomě i nevědomě brání a obchází ho. V těchto případech se s nastalým konfliktem hůře pracuje.

V jednotlivých administracích u studentů 1. dvou ročníků Arteterapie dochází k zajímavým posunům ve zpracování tohoto pole. V následujícím textu se budu věnovat posunům v pořadí zpracování, které bylo bráno jako hlavní kritérium v tomto případě. V průběhu arteterapie, která je vedena na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity rožnovským způsobem, je brán velký důraz na boření iluzí a ukotvení klienta v realitě. S tímto postupem jde společně i pozvolné zvědomění nevědomých obsahů a následná práce s nimi. V jednotlivých administracích je možné zaznamenat změny u většiny probandů jak v první, tak i druhé výzkumné skupině. Pouze u dvou studentů se pohybuje pořadí 4. pole ve středů v obou administracích, z čehož jeden klient dokončil oba testy tak, že užil lineární zpracování polí (od 1. do 8. pole). U ostatních je patrná jistá oscilace mezi přednostním (první trojice) zpracování a upozaděným (poslední trojice). Pole v každé administraci mění své pořadí. Tento jev je možné přisoudit arteterapeutickému procesu, kdy se v jeho rámci klient potýká s postupným zvědoměním jisté problematiky. Z praxe je známo, že v okamžiku, kdy se klient postaví tváří v tvář problému, který byl z určitých důvodů vytěsněn, mohou nastoupit obrané mechanismy ega (dle Freuda popření, racionalizace, projekce apod.). Díky tomu se může zvědomělá problematická oblast (logicky dokončené pole č. 4 v první trojici) ocitnout v druhé

administraci na konci. Jako doklad zde uvádím dvě kasuistiky, kdy v každé došlo k jinému posunu tohoto pole.

Proband 1 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

Obrázek 7 (názvy polí a pořadí: 4.Šachovnice, 8.Duha, 7.Zátisi, 3.Slunečnice, 1.Sněhové vločky, 6.Věž, 5.Příbor, 2.Kostel)

Zpracování se vyznačuje vysokou přítomností bílé barvy. Tento dojem je umocněn i použitím barev, přičemž se v plošném užití pastelky objevují bílá místa a celkový dojem z barevnosti je spíše kašovitý – výtvarný způsob malby, kdy je barevných odstínů dosahováno smísením dalších pigmentů s bělobou. Tato barevná vybledlost může poukazovat na emoční úspornost, či opatrnost. Případně se dá uvažovat o sklonech, nebo problémech s manipulací. Další asociací k celkové barevnosti, která je převážně ve studených tónech (převažuje modrá, světle žlutá, světle zelená a oranžová), je určitá forma zamrznutí či ustrnutí. K tomuto bodu odkazuje také motiv pole č. 1 Sněhové vločky, který odkazuje k sebepojetí. Je však pravda, že pole díky svému pořadí zpracování, uprostřed testu, nemá tak silnou interpretační váhu, ale je nutné k němu přihlédnout. Dalším polem, které odkazuje k určitému citovému chladu, či rezervovanosti, odkazuje na pořadí a zpracování pole č. 2 (odkazuje na vztah Já a okolí). Pole bylo zpracováno naposled a vypovídá o určitém strachu z projevení vlastních citů. Tento znak je ještě podpořen motivem Kostel – neživá, kamenná stavba, kde hlavní dění se odehrává uvnitř. Může tak odkazovat na držení citů pod určitým tlakem vyšší autority, nebo svého super-ega.

Nyní se budu věnovat, dle mého názoru, podstatným polím a jejich interpretaci. Jako první bylo zpracováno pole č. 4. Tato výzva odkazuje k hlavnímu problému. Autorka jej nazvala Šachovnice. Více jak $\frac{1}{4}$ pole zaujímá výřez z šachovnicového pole. Ve zbylé ploše se nachází 7 figurek – převažují bílé. Velikost figurek odpovídá velikosti polí. Toto pole je zpracováno

pouze tužkou. Tento fakt můžeme interpretovat jako emoční úspornost, či vyčerpání. I když pole díky svému pořadí ve zpracování – 1. místo – vypovídá o připravenosti k překonání překážek, není zde akce přímo naznačená. Připravenost můžeme spatřovat pouze ve faktu, že hra je připravená pro rozložení. Nezačalo se hrát. Nabízí se zde otázky: „Kdo má zasednout jako protihráč?“, „Jsem připravený hrát?“.

Dalším podstatným polem je č. 8, které vypovídá o pocitu bezpečí. Zde je zpracováno do motivu s názvem Duha. Duha se obecně překládá jako naděje. Díky přednostnímu zpracování usuzuji, že probandka vykazuje zvýšenou potřebu ochranné vazby. Otázka v terapii k tomuto poli je např. „Jak moc se spoléhám na své naděje, které mi dávají pocit bezpečí?“.

V poslední trojici bylo zpracováno pole č. 5, které odkazuje ke schopnostem řešit problémy. Vzhledem k tomu, je možné usuzovat na tendence přizpůsobování sebe sama, než k aktivnímu řešení problému či konfliktu. Motivem je Příbor. Ve své podstatě jsou vidlička a nůž předměty s agresivním potenciálem. Zde stojí proti sobě a nedotýkají se. Pokud se podíváme na směřování, je vidlička nastavená ve směřování od klienta – agrese je nasměrována ven, a oproti ní stojí nůž – případné zablokování. Nedochází zde k otevřenému akci či střetu. Stejně jako u pole č. 4, je zde příprava k akci, která zatím nenastala. Může se jednat i o zablokovanou komunikaci. Celkově se jedná o techniku, která asociuje blok a s ním spojenou nespokojenost. K tomuto závěru přispívá i hodnocení autorky, která toto pole hodnotila negativně. Pod příborem vidíme pravděpodobně ubrousek (bílo-oranžová kombinace). Oranžová barva je často spojována s oralitou. Otázky: „Jakou roli hraje jídlo v řešení problémů?“, „Mám dostatek prostoru pro komunikaci?“, „Mám energii řešit nastalé konflikty, a kde případně vidím/cítím zábranu?“.

2. zpracování

Obrázek 8 (názvy polí a pořadí: 8.Skok padákem, 2.Záhonek, 3.ZOO, 7.Akvárium, 6.Hájenka u lesa, 5.Loutkové divadlo, 1.Beruška, 4.Rozehraná partie)

Na první pohled je znatelná výrazná barevnost. Celkově působí zpracování uvolněným dojmem. Barvy jsou syté a užívané v plochách. Bílá barva (ponechání nevybarvené plochy) je používána funkčně, ubývají i bílá místa tam, kde je užito plošně pastelky. Převažuje použití modré, zelené (dva odstíny), oranžové, červené a černé. Často se setkáváme s barevnou kombinací červená a zelená, která se může pojit k určité tenzi. Je zde odkaz na větší energičnost než u chladnějších barev.

V tomto zpracování jsou dle mého názoru nejpodstatnější pole č. 5, 2 a 4. V poli č. 2 došlo k posunu od neživého zpracování k rostlinnému motivu s názvem Záhonek. Je dokončeno jako druhé, čímž odkazuje na intenzivnější kontakt s okolím a otevřenější interakci. Symbolicky můžeme květiny překládat jako symbol ženství, tedy jemnější zacházení s citovou stránkou v kontaktu s okolím – rozkvétání, otevírání sebe sama. Nabízí se otázka: „K čemu je dobré ukázat svou křehkost v kontaktu s okolím?“ 4. pole se posunulo ve zpracování o jedno místo dopředu, ale stále bylo dokončeno v poslední trojici. Motivem je zde Loutkové divadlo. Výzva tvoří součást loutky kašpárka. Řešení problémů může být spatřováno ve zlehčování okolností či hraním si, případně přehráváním – jak v rovině teatrálnosti, tak rekapitulace, kdy se snažím najít východisko znovuprožitím. Je zde i přijatelná asociace s dětskou infantilitou – dětský přístup k problémům. Na důležitosti nabývá toto pole tím, že bylo hodnoceno kladně. Dále se tomuto jevu budu věnovat ve srovnání 1. a 2. zpracování. Otázky pro terapii: „Kdy je pro mě výhodné chovat se dětsky?“, „Kdy hraji divadlo a pro koho?“.

Na pole č. 5 navazuje v testu poslední zpracované pole č. 4. Stejně jako u 1. zpracování je dokončeno do podoby šachů s tím rozdílem, že je zde nazváno Rozehraná partie. Na první pohled je patrné, že figurky jsou větší než šachovnice, která zaujímá i podstatně menší prostor v poli. Byla zde použita jediná barva, a to černá. Díky barevnosti se nabízí paralela s významem olovnicové kompozice (kompozici tvoří objekty nebo i barvy, které se k sobě vztahují v pravém úhlu) – vše je buď dobře, nebo špatně => není šance pro kompromis. Vzhledem k počtu černých a bílých figurek je skóre ve hře vyrovnané. Výzva je stejně jako u 1. zpracování replikovaná – nastala tedy snaha podnět/problém rozmělnit a tak ho oslabit. Otázky v terapii se mohou ubírat tímto směrem: „Proti komu hraji?“, „Mám dostatek prostoru pro svůj tah?“, „Mám možnost rozlišit, na kterém poli stojím?“.

Srovnání

Na první pohled je patrný rozdíl v posunu barevnosti. Ve 2. zpracování jsou barvy sytější, je zde odklon od bílých ploch a od kašovitě kvality barev. Je zde patrná vyšší emoční

exprese. K posunu v emoční rovině ve vztahu k okolí přispívají rozdíly ve zpracování pole č. 2. Zatímco v 1. případě bylo dokončeno jako poslední s motivem neživé budovy kostela, bylo v 2. případě dokončeno jako druhé s motivem rostlin. Díky tomuto rozdílu můžeme usuzovat o posunu v interakci s okolím a určitém citovém roztátí. Tento posun je patrný i u zpracování 1. pole, kde napoprvé bylo dokončeno motivem sněhové vločky a ve 2. zpracování jako Beruška, která má větší energičnost už jen pro svou barevnost (červeno-černá). Tato barevná kombinace odkazuje na období puberty, kdy jsou emoce nejvyhraněnější.

Dalším velkým posunem je zacházení s polem č. 5, které se vztahuje k problematice zacházení s konflikty/problémy. V 1. zpracování bylo pole dokončeno jako Příbor (tento motiv má v sobě obsaženu agresivní tendenci a silovost). Bylo klientkou hodnoceno negativně – dává tím najevo svou nelibost k tomuto přístupu. Odkazuje na to i fakt, že pole bylo nejméně propracováno. Oproti tomu u 2. zpracování bylo pole dokončeno v podobě loutkového divadla, které bylo hodnoceno kladně. Tento posun je možné spatřovat ve snaze odlehčit situaci, která není příjemná. Může se tak pojit k již zmíněnému období puberty, pro které je typické vyhrocování situací, nebo naopak šaškování.

U pole č. 4 je patrný posun od připravenosti ke hře k rozehrané partii. Díky tomu je zde viditelný rozvoj uvažování o svém hlavním problému. Je však pravda, že pokrok je minimální. Dochází spíše k zdůraznění stran a vymezení se (možná lepší čitelnost) vzhledem k tomu, že byla ve 2. testu použita černá barva namísto tužky, která má spíše kvalitu šedé. Dle symboliky barev je posun od nestranné šedé k vyhraněné černé, kterou lze přeložit jako Ne. Díky tomu je zde menší možnost kompromisu.

Proband 8 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

Obrázek 9 (názvy polí a pořadí: 7. Jízda z kopce, 5. Relax, 2. Premiéra, 3. Palác, 1. Zápas, 4. Město ve tmě, 8. Vodní hra, 6. Smog)

Pole byla zpracována v náhodném pořadí a všechna byla dokončena pouze pastelkami. Celkově působí test barevně vyrovnaně a uvolněně. V zobracování nebe se ale objevuje grafická tendence šrafování, které může poukazovat na určitou formálnost ve vnímání vzdálenějšího prostoru, který má klient kolem sebe. V terapii bychom mohli uvažovat o formálním zpracování třetího plánu. Nabízí se otázka: „Jak vnímám vzdálené horizonty?“.

Zajímavým zpracováním je dokončeno pole č. 8, které vypovídá o pocitu bezpečí. Bylo dokončeno jako předposlední, což svědčí o narušení pocitu bezpečí, či dočasné izolaci od bezpečné vazby. Výzva byla dokončena do podoby člověka na padáku, který přistává do vody. Autorka jej pojmenovala jako Vodní hra. Voda obecně budí asociace s hlubinou, zklidněním. Zde je tento klid narušen. Můžeme se ptát: „Co narušuje můj klid?“, „K čemu je dobré narušit klidnou hladinu?“.

Interpretace dalších polí uvádím v kontextu s 2. zpracováním v odstavci Srovnání.

2.zpracování

Obrázek 10 (názvy polí a pořadí: 8.Marry Popins, 4.Kuky se nevrátí, 6.Zmrzlinu?..., 3.Bydlí tam..., Hádej,Karkulko, kde je babička, 7.Nerušit,prosím!, 2.Pokus os svobodu, 5.Řekne mu někdo, že míří do země?)

Náhodné zpracování polí bylo zachováno i zde. Celková barevnost působí komplexně, jsou zde patrné doplňkové barvy, plošné užití barev a dokonce i účinně použitá barevná nadsázka (např. modrý stín na lidském těle). Zpracování působí uvolněně. Setkáváme se zde s několika úhly pohledu – frontální i z nadhledu. Tento rys může svědčit o schopnosti probandky o schopnost nazírat na skutečnost z více perspektiv. Dalším výrazným rysem je pojmenování jednotlivých polí, kdy jsou použita víceslovná spojení až věty. Je zde určitý rys vernalizace a snaha vysvětlit.

Jako první bylo zpracováno pole č. 8. Díky pořadí zpracování můžeme uvažovat o zvýšené potřebě ochrany a bezpečí. Pole bylo dokončeno jako portrét, který autorka nazvala

Marry Popins. Jedná se o postavu chůvy, která přichází, když ji člověk nechce, ale potřebuje. A odchází, když ji děti chtějí, ale už nepotřebují. Je možné se ptát: „Kdo je moje Marry Popins?“, „K čemu by bylo dobré ji mít v životě?“.

Interpretace dalších polí uvádím pro lepší kontext v odstavci Srovnání.

Srovnání

Tato dvě zpracování se příliš neliší, co se týká barevnosti nebo výrazného výtvarného posunu. Znatelné rozdíly jsou u 2. zpracování v posunu různých úhlů pohledu v zobrazování objektů. Co je ale zajímavé, je změna v pořadí zpracování polí 5, 2 a 4. Uvádím zde jejich stručnou interpretaci.

Pole č. 2 bylo v 1. zpracování dokončeno jako jedno z prvních do motivu nazvaného Premiéra. Vidíme zde zpěvačku před publikem. Můžeme z toho usuzovat na otevřenost citů vůči okolí, v kterém se autorka cítí jistá. Oproti tomu u druhého zpracování bylo pole dokončeno jako předposlední do motivu s názvem Pokus o svobodu. Je zde znázorněna rybka, která se snaží vyskočit z akvária. Je zde citelný rozdíl oproti atmosféře prvního obrázku. Zde se jedná o cílený odklon od okolí, který v případě rybičky by byl fatální. Můžeme se ptát: „Kde se cítím jako v akváriu?“, „Jaký je rozdíl pro mě mezi prostorem akvária a jeviště?“.

U pole č. 4 můžeme sledovat postupné ztemnění děje. V 1. zpracování je pole dokončeno v poslední trojici (problém je přehlížen, nebo není dostatečně vědomý). Autorka jej nazvala Město ve tmě. Zde „tma“ může halit hlavní problematiku. Někdy se nahlíží na město jako na betonovou džungli, která může symbolicky odpovídat lesu, tedy nevědomí. Oproti tomu ve 2. zpracování bylo pole dokončeno jako druhé s motivem Kuky se nevrátí. Scénérie znatelně potemněla, ale stala se vědomější. Vidíme zde potrhaneho plyšového medvídku. Problematika se může točit kolem opouštění dětství/dospívání. Na toto období odkazuje také Marry Popins v 8. poli. Otázky: „Čí je medvídek?“, „Kdo by to mohl být (kdo se nevrátil)?“

K předešlému poli má návaznost pole č. 5 (řešení konfliktních situací). V 1. zpracování bylo dokončeno jako druhé, čímž autorka dává najevo svou aktivitu v překonávání napětí. Paradoxně bylo dokončeno do relaxace na pláži. Můžeme uvažovat o čerpání energie pro střet, nebo řešení konfliktů klidem. Oproti tomu stojí zpracování při 2. administraci. Zde bylo pole dokončeno jako předposlední, což svědčí o snaze se přizpůsobovat, či se nechat ovládat. Výzva je dokončena jako lukostřelec, který střílí do levého dolního rohu. Autorka jej nazvala Řekne mu někdo, že střílí do země? Vzhledem k tomu, kam míří šíp – ke klientce, je zde znatelné obrácení energie na klientku, což může působit jako zdroj ohrožení, kterému se však díky pasivitě není možné bránit.

7. Srovnání

Tato kapitola se věnuje znakům, které jsou typické pro jednotlivé výzkumné skupiny a jsou dány do kontextu s terapeutickým procesem, který probíhá v rámci studia arteterapie na Pedagogické fakultě Jihočeské university v Českých Budějovicích.

Pro první výzkumnou skupinu jsou typické posuny v barevnosti. Často, tzn. u 5 z 8 případů je viditelný posun od vybledlých odstínů k jasné barevnosti. V druhém zpracování u těchto probandů došlo k uvolnění, barevné exprese a celistvému použití barev (odklon od barevných ploch, které v sobě obsahovaly bílá/nezaplňovaná místa). Tento jev je možné vykládat jako volnější prožívání a zacházení s emocemi. K tomuto výkladu se pojí i posun v pořadí zpracování pole č. 2, které se ve druhé administraci posouvalo do první trojice, a to u poloviny probandů. Posun v emoční sféře je možné přisoudit studiu arteterapie, vzhledem k tomu, že v prvním ročníku procházejí studenti jak interpretacemi, tak i řízeným atelierem, kde se učí zacházet s barvami. Tyto posuny nejsou tolik znatelné u studentů druhého ročníku, tedy 2. výzkumné skupiny. Tento fakt je možné přisoudit určité opatrnosti v zacházení s emocionalitou a také barevností. V průběhu druhého ročníku studia jsou již studenti uváděni do interpretačních postupů. Je jim odkrývána symbolika barev, kdy se seznamují s klady a zápory každé barvy, také kompozice a o povaze symbolu a symptomu. Dále v rámci několika interpretací byli konfrontováni s rozporův s realitou a nevědomými obsahy. Došlo tak k nabourání představ či iluzí o sobě samém. Z tohoto důvodu se v hojné míře (vycházím ze svých zkušeností i z pozorování během studia) v tomto ročníku potýkají studenti s výtvarnou krizí, kdy byly nabourány určité koncepty ztvárnění potažmo i vnímání reality, ale ještě nedošlo k vytvoření nových.

Pro druhou výzkumnou skupinu je typický posun pořadí zpracování 8. pole, které se pojí s pocitem bezpečí. Ve většině případů je ve druhé polovině dokončeno toto pole v první trojici - v 7 případech z 8. Tento jev je možné přisoudit většímu pocitu bezpečí v rámci terapie, který se buduje již po dobu 2 let.

8. Závěr výzkumu

Cílem tohoto výzkumu byla deskripce formálních a obsahových znaků a následná interpretace vývoje zpracování barevné modifikace Wartegova kresebného testu u studentů arteterapie v průběhu studia (prvních dvou ročníků), které odrážejí vliv arteterapie na osobnostní pojetí daného probanda. Studenti byly rozděleni do dvou výzkumných skupin po 8 dle ročníku studia, ve kterém se nacházeli v době obou administrací. V rámci výzkumu

byly od studentů získány dvě zpracování, na jejich základě byla prováděna kvalitativní analýza. Jednalo se tedy o 32 testů, kdy vzniklo 16 kasuistik, které jsou zahrnuty v přílohovém materiálu této práce.

Na základě individuálních rozborů bylo zjištěno, že lze v WZT sledovat několik jevů, které mohou souviset s terapeutickým procesem arteterapie. Do této kategorie spadají posuny emocionality, a to především v uvolněném zacházení s emocemi potažmo barvou. Tento jev je nejvíce patrný u prvního ročníku, kdy byly zjištěny zásadní posuny v zacházení s barvou a emocemi, k čemuž směřují i posuny v pořadí zpracování pole č. 2. Tento jev je možné spojovat s prací v arteterapeutickém ateliéru a vlivem interpretací. Studenti se učí zacházet s barvami a potažmo svými emocemi dle Rožnovského typu arteterapie, kdy se snaží odklánět od grafického výtvarného projevu (kresebný rys v malbě, příliš grafických linek apod.), tzv. utažení, a pro celkové uvolnění se v rámci práce s akvarelem.

První ročník arteterapie je dle mého názoru nejnáročnější na práci s emocemi, což se dle popsaných znaků odrazilo v druhé administraci WZT.

Dalším jevem, který lze pozorovat v barevné modifikaci Warteggova kresebného testu je odraz bloku, který může během terapeutického procesu nastat. Tento jev nastal u dvou student, kdy jeho hlavním rysem je záměrný odklon od pokynů administrátora a následné obsahové a barevnostní provedení ve druhé administraci WZT.

V rámci jednotlivých zpracování je možné setkat se s neukotvenými objekty v prostředí. Tento jev je možné interpretovat jako výraz vyčerpání (v případě dokončení neukotveného pole na konci zpracování) nebo jak nevnímání (vztahů mezi probandem a jeho okolím). Tato tendence se ve zvýšené míře vyskytovala u první administrace napříč obou výzkumných skupin a následně od ní bylo upuštěno v druhé administraci, či došlo k snížení incidence.

Posledním jevem je přístup probanda k hluboce ukotvené problematice tzv. „kamene úrazu“. V rámci jednotlivých zpracování bylo zjištěno, že dochází k oscilaci mezi postupným zvědoměním dané problematiky a jeho opětovným návratem do nevědomí či nástupu obraných mechanismu ega (např. popření). Tento jev byl vyhodnocován na základě pohybu v pořadí zpracování pole č.4.

10. Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na reflexi možných změn a posunů u studentů barevné modifikace Warteggova kresebného testu u studentů oboru Arteterapie na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Byly sledovány formální a obsahové znaky v jednotlivých zpracováních. Následně byly stanoveny jevy, které je možné sledovat a spojit s působením arteterapeutického procesu na osobnostní pojetí jedince.

V Empirické části byly vyhodnoceny a interpretovány jednotlivé administrace testů, které byly posléze porovnány. V rámci popisů jednotlivých zpracování byly zaznamenány otázky, kterých je možné využít v rámci terapeutického procesu pro další práci s daným zpracováním. Následně byly stanoveny jevy, které je možné sledovat a spojit s působením arteterapeutického procesu na osobnostní pojetí jedince. Díky získaným údajům bylo také možné charakterizovat typické znaky pro posuny ve zpracováních u prvního a druhého ročníku studia arteterapie.

Barevná modifikace Warteggova kresebného testu v může dobře posloužit jako doklad o terapeutickém procesu vzhledem k její povaze, kdy je možné sledovat osobnostní pojetí daného klienta a jeho možné posuny. Pro arteterapeutický proces je možné dále začlenit barevnou modifikaci Warteggova kresebného testu nejen jako nástroje pro doložení vlivu terapeutického procesu na klienta, ale i jako zástupného artefaktu na začátku terapeutické práce, kdy poskytuje (stejně jako technika KTC) obraz klienta na počátku arteterapie. Warteggův kresebný test v sobě skýtá mnohá využití, která jsou však otázkou dalších výzkumů.

IV. Seznam použité literatury

- BOUDOVÁ, A. Barevná modifikace Warteggova kresebného testu - typický způsob zpracování u dětí se SPU. *Diplomová práce*, České Budějovice : PF JCU, 2012
- BOUDOVÁ, A. *Využití barevné modifikace Warteggova kresebného testu u dětí s diagnózou SPU*. Bakalářská práce, České Budějovice : PF JCU, 2010
- CRISI, A. (2010). *A new methodology of Wartegg Completion Test (WDCT) in the Clinical, Selection and Guidance fields*. Roma: Istituto Italiano Wartegg.
- GRØNNERØD, J. S., GRØNNERØD, C. The Wartegg Zeichen Test: A Literature Overview and a Meta-Analysis of Reliability and Validity. *American Psychological Association*. 2011, Vol. 24, No. 2, 476–489
- HULKE, W. M. *Magie barev*. Praha: Pragma, 1997. 154 s. ISBN 80-7205-000-1.
- KULKA, J. *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008. 435 s. ISBN 978-80-247-2329-7.
- KYZOUR, M. ²³ *O krizových jevech v dětské kresbě a malbě*. získáno 6. 6. 2016, dostupné na <http://www.arteterapie.wz.cz/3.html>
- KYZOUR, M. ²⁴ *Rožnovská interpretační arteterapie – metody práce, ideová východiska*. získáno 6. 6. 2016, dostupné na <http://www.arteterapie.wz.cz/arteterapie.html>
- LERSCH, P. (1959). Schichten der Seele. In David, H., P., & von Bracken. *Perspektiven der Persönlichkeitstheorie*. Bern: Hans Huber. [Vrstvy duše, nepublikovaný překlad: Kratochvíl, S., 1963].
- LHOTOVÁ, M. *Proměny výtvarné tvorby v arteterapii*. České Budějovice: Teologická fakulta JU, 2010, ISBN 978-80-7394-209-0.
- MAZEHOVÁ, Y. *Přednášky z Kvinternocolor*. České Budějovice, PF ARTE JCU, 2015
- MORÁVEK, S. *Úvod do psychodiagnostiky dospělých*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1987.
- PEROUT, E. *Viktor Lowenfeld a jeho pojetí ontogeneze dětské kresby a malby*. Časopis České arteterapeutické asociace „Arteterapie“, 2005a, číslo 9, s. 27 – 32.
- PEROUT, E. *Arteterapie se zrakově postiženými*. 1. vydání. Praha: Okamžik, 2005b. 101 s. ISBN 80-903247-9-7.

- REITEROVÁ, E. (2001). *Projektivní test tří stromů*. Olomouc: Univerzita Palackého. Filozofická fakulta, 2001. 179 s. ISBN 80-244-0341-2.
- ROIIVAINEN, E. A Brief History of the Wartegg Drawing Test. *GESTALT THEORY*. 2009, Vol. 31, No.1, 55-71. ISSN 0170-057 X
- STANČÁK, A. Klinická psychodiagnostika dospělých. Nové zámky: PSYCHOPROF. spol. s.r.o., 1996. ISBN 80-967148-5-6.
- SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál,s.r.o, 1999. 342 s. ISBN 80-7178-327-7.
- SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál,s.r.o, 2010. 343 s. ISBN 9788073677060
- SVOBODA, M. (ed.), KREJČÍŘOVÁ,D.,VÁGNEROVÁ,M. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál,s.r.o, 2009. 791 s. ISBN 978-80-7367-566-0.
- ŠICKOVÁ-FABRICI, J. *Základy arteterapie*. Praha: Portál,s.r.o, 2002. 167 s. ISBN 80-7178-616-0.
- ŠÍPEK, J. *Projektivní metody*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2000. 114 s. ISBN 80-85866-53-6.
- ŠVANCARA, J. *Psychodiagnostika psychického vývoje (1.vyd.)*. Praha: Avicenum, 1971. 367 s.
- TAKALA, M. *Studies of the Wartegg Drawing Completion Test*. Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia, 1964.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.* Praha: Karolinum, 2005. 467 s.
- VÁGNEROVÁ, M. KLÉGROVÁ, J. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Karolinum, 2008. 538 s. ISBN 978-246-1538-7 ISBN:80-246-0956-8.
- VETTEROVÁ, E. *Modifikace Warteggova kresebného testu pro diagnózu a terapii*. Rožnov 1994, nepublikováno
- WARTEGG, E. *Diagnostika vrstev – Kresebný test (WZT) – Úvod do experimentální grafoskopie*. 1953. nepublikovaný překlad
- ZEMAN, S. *Přednášky z psychologie umění II*. České Budějovice, PF ARTE JCU, 2011

ZEMAN, S. Přednášky ze základů arteterapeutické metodiky. České Budějovice, PF ARTE JCU, 2012

V. Seznam internetových odkazů

Webové stránky České arteterapeutické asociace

<http://www.aeteterapie.cz>

Webové stránky obsahující články PhDr. Milana Kyzoura a PaedDr. Milana Kyzoura

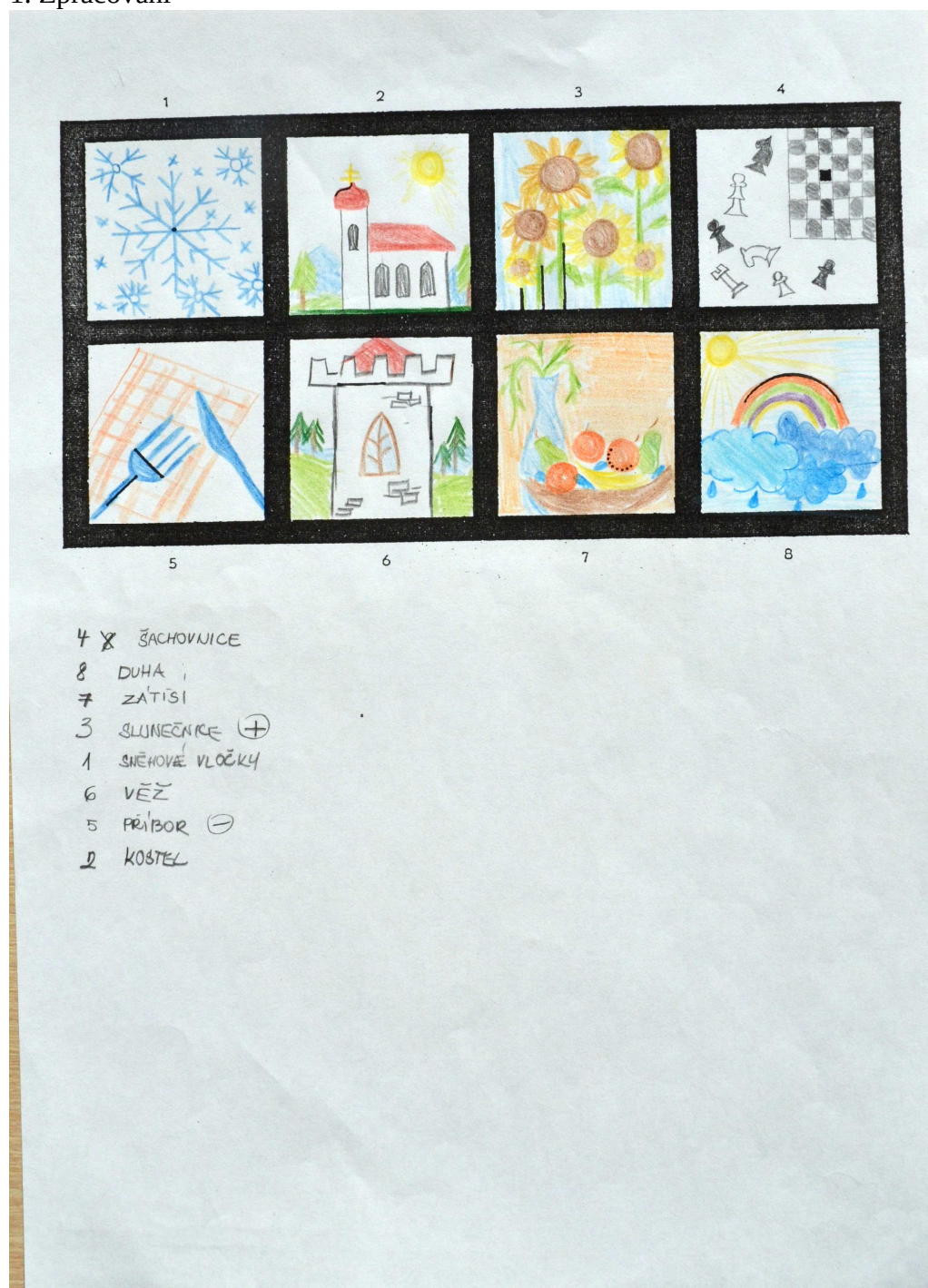
<http://www.arteterapie.wz.cz>

VI. Seznam příloh

Příloha 1: Proband 1 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 2: Proband 2 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 3: Proband 3 (muž) – 1. výzkumná skupina
Příloha 4: Proband 4 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 5: Proband 5 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 6: Proband 6 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 7: Proband 7 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 8: Proband 8 (žena) – 1. výzkumná skupina
Příloha 9: Proband 1 (muž) – 2. výzkumná skupina
Příloha 10: Proband 2 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 11: Proband 3 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 12: Proband 4 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 13: Proband 5 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 14: Proband 6 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 15: Proband 7 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 16: Proband 8 (žena) – 2. výzkumná skupina
Příloha 17: Prázdný formulář WZT

Příloha číslo 1 - Proband 1 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. Zpracování

Zpracování se vyznačuje vysokou přítomností bílé barvy. Tento dojem je umocněn i použitím barev, přičemž se v plošném užití pastelky objevují bílá místa a celkový dojem z barevnosti je spíše kašovitý – výtvarný způsob malby, kdy je barevných odstínů dosahováno smísením dalších pigmentů s bělobou. Tato barevná vybledlost může poukazovat na emoční úspornost, či opatrnost. Případně se dá uvažovat o sklonech, nebo problémech s manipulací. Další asociací k celkové barevnosti, která je převážně ve studených tónech (převažuje modrá,

světle žlutá, světle zelená a oranžová), je určitá forma zamrznutí či ustrnutí. K tomuto bodu odkazuje také motiv pole č. 1 Sněhové vločky, který odkazuje k sebepojetí. Je však pravda, že pole díky svému pořadí zpracování, uprostřed testu, nemá tak silnou interpretační váhu, ale je nutné k němu přihlédnout. Dalším polem, které odkazuje k určitému citovému chladu, či rezervovanosti, odkazuje na pořadí a zpracování pole č. 2 (odkazuje na vztah Já a okolí). Pole bylo zpracováno naposled a vypovídá o určitém strachu z projevení vlastních citů. Tento znak je ještě podpořen motivem Kostel – neživá, kamenná stavba, kde hlavní dění se odehrává uvnitř. Může tak odkazovat na držení citů pod určitým tlakem vyšší autority, nebo svého superega.

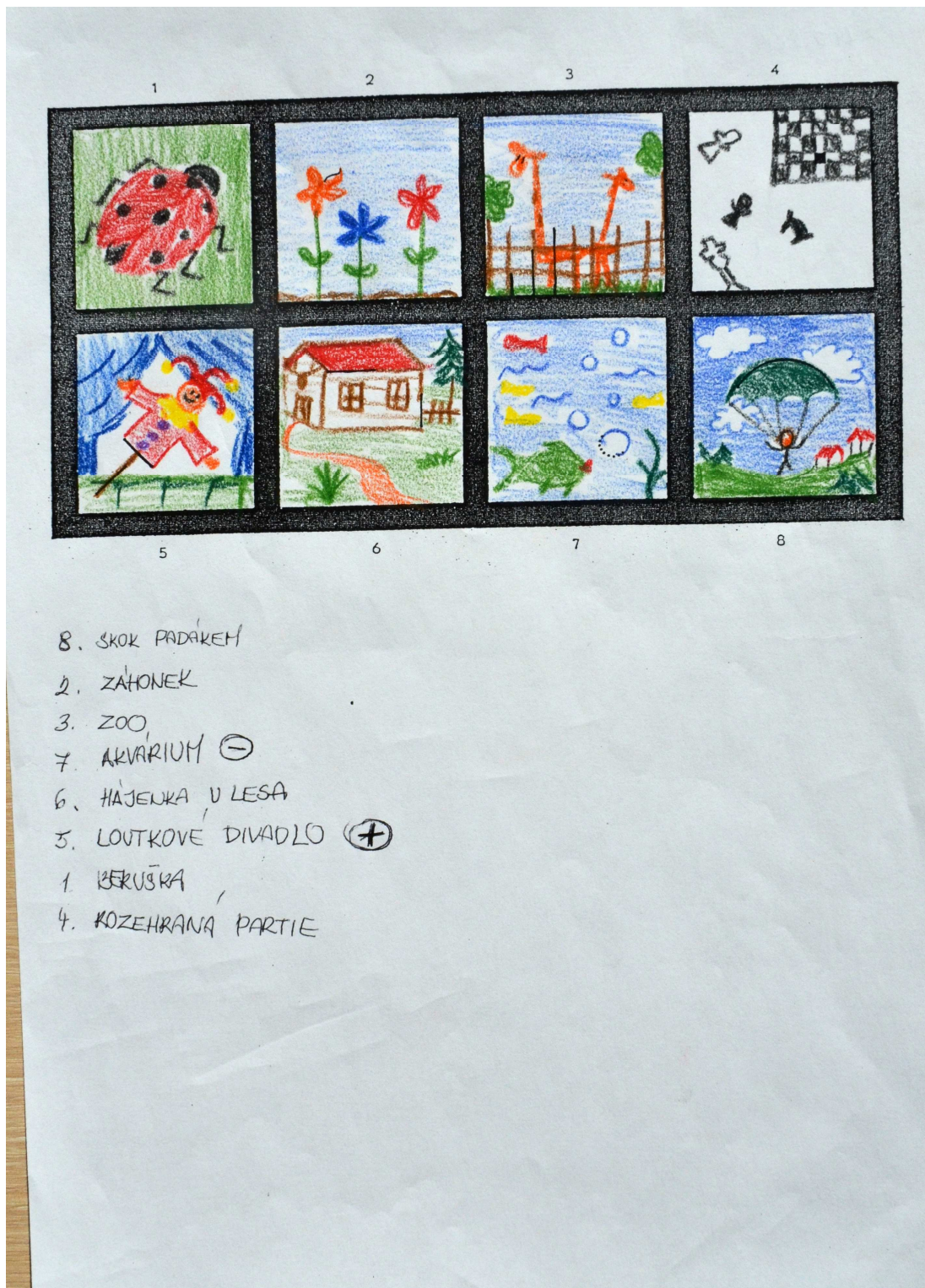
Nyní se budu věnovat, dle mého názoru, podstatným polím a jejich interpretaci. Jako první bylo zpracováno pole č. 4. Tato výzva odkazuje k hlavnímu problému. Autorka jej nazvala Šachovnice. Více jak $\frac{1}{4}$ pole zaujímá výřez z šachovnicového pole. Ve zbylé ploše se nachází 7 figurek – převažují bílé. Velikost figurek odpovídá velikosti polí. Toto pole je zpracováno pouze tužkou. Tento fakt můžeme interpretovat jako emoční úspornost, či vyčerpání. I když pole díky svému pořadí ve zpracování – 1. místo – vypovídá o připravenosti k překonání překážek, není zde akce přímo naznačená. Připravenost můžeme spatřovat pouze ve faktu, že hra je připravená pro rozložení. Nezačalo se hrát. Nabízí se zde otázky: „Kdo má zasednout jako protihráč?“, „Jsem připravený hrát?“.

Dalším podstatným polem je č. 8, které vypovídá o pocitu bezpečí. Zde je zpracováno do motivu s názvem Duha. Duha se obecně překládá jako naděje. Díky přednostnímu zpracování usuzuji, že probandka vykazuje zvýšenou potřebu ochranné vazby. Otázka v terapii k tomuto poli je např. „Jak moc se spoléhám na své naděje, které mi dávají pocit bezpečí?“.

V poslední trojici bylo zpracováno pole č. 5, které odkazuje ke schopnostem řešit problémy. Vzhledem k tomu, je možné usuzovat na tendence přizpůsobování sebe sama, než k aktivnímu řešení problému či konfliktu. Motivem je Příbor. Ve své podstatě jsou vidlička a nůž předměty s agresivním potenciálem. Zde stojí proti sobě a nedotýkají se. Pokud se podíváme na směřování, je vidlička nastavená ve směřování od klienta – agrese je nasměřována ven, a oproti ní stojí nůž – případné zablokování. Nedochozí zde k otevřenému akci či střetu. Stejně jako u pole č. 4, je zde příprava k akci, která zatím nenastala. Může se jednat i o zablokovanou komunikaci. Celkově se jedná o techniku, která asociuje blok a s ním spojenou nespokojenost. K tomuto závěru přispívá i hodnocení autorky, která toto pole hodnotila negativně. Pod příborem vidíme pravděpodobně ubrousek (bílo-oranžová kombinace). Oranžová barva je často spojována s oralitou. Otázky: „Jakou roli hraje jídlo v řešení

problémů?“, „Mám dostatek prostoru pro komunikaci?“, „Mám energii řešit nastalé konflikty, a kde případně vidím/cítím zábranu?“.

2. Zpracování

Na první pohled je zřejmá výrazná barevnost. Celkově působí zpracování uvolněným dojmem. Barvy jsou syté a užívány v plochách. Bílá barva (ponechání nevybarvené plochy) je

používána funkčně, ubývají i bílá místa tam, kde je užito plošně pastelky. Převažuje použití modré, zelené (dva odstíny), oranžové, červené a černé. Často se setkáváme s barevnou kombinací červená a zelená, která se může pojit k určité tenzi. Je zde odkaz na větší energičnost než u chladnějších barev.

V tomto zpracování jsou dle mého názoru nejpodstatnější pole č. 5, 2 a 4. V poli č. 2 došlo k posunu od neživého zpracování k rostlinnému motivu s názvem Záhonek. Je dokončeno jako druhé, čímž odkazuje na intenzivnější kontakt s okolím a otevřenější interakci. Symbolicky můžeme květiny překládat jako symbol ženství, tedy jemnější zacházení s citovou stránkou v kontaktu s okolím – rozkvétání, otevírání sebe sama. Nabízí se otázka: „K čemu je dobré ukázat svou křehkost v kontaktu s okolím?“ 4. pole se posunulo ve zpracování o jedno místo dopředu, ale stále bylo dokončeno v poslední trojici. Motivem je zde Loutkové divadlo. Výzva tvoří součást loutky kašpárka. Řešení problémů může být spatřováno ve zlehčování okolností či hraním si, případně přehráváním – jak v rovině teatrálnosti, tak rekapitulace, kdy se snažím najít východisko znovuprožitím. Je zde i přijatelná asociace s dětskou infantilitou – dětský přístup k problémům. Na důležitosti nabývá toto pole tím, že bylo hodnoceno kladně. Dále se tomuto jevu budu věnovat ve srovnání 1. a 2. zpracování. Otázky pro terapii: „Kdy je pro mě výhodné chovat se dětsky?“, „Kdy hraji divadlo a pro koho?“.

Na pole č. 5 navazuje v testu poslední zpracované pole č. 4. Stejně jako u 1. zpracování je dokončeno do podoby šachů s tím rozdílem, že je zde nazváno Rozehraná partie. Na první pohled je patrné, že figurky jsou větší než šachovnice, která zaujímá i podstatně menší prostor v poli. Byla zde použita jediná barva, a to černá. Díky barevnosti se nabízí paralela s významem olovnicové kompozice (kompozici tvoří objekty nebo i barvy, které se k sobě vztahují v pravém úhlu) – vše je buď dobře, nebo špatně => není šance pro kompromis. Vzhledem k počtu černých a bílých figurek je skóre ve hře vyrovnané. Výzva je stejně jako u 1. zpracování replikovaná – nastala tedy snaha podnět/problém rozmělnit a tak ho oslabit. Otázky v terapii se mohou ubírat tímto směrem: „Proti komu hraji?“, „Mám dostatek prostoru pro svůj tah?“, „Mám možnost rozlišit, na kterém poli stojím?“.

Srovnání

Na první pohled je patrný rozdíl v posunu barevnosti. Ve 2. zpracování jsou barvy sytější, je zde odklon od bílých ploch a od kašovitě kvality barev. Je zde patrná vyšší emoční exprese. K posunu v emoční rovině ve vztahu k okolí přispívají rozdíly ve zpracování pole č. 2. Zatímco v 1. případě bylo dokončeno jako poslední s motivem neživé budovy kostela, bylo v 2. případě dokončeno jako druhé s motivem rostlin. Díky tomuto rozdílu můžeme usuzovat o

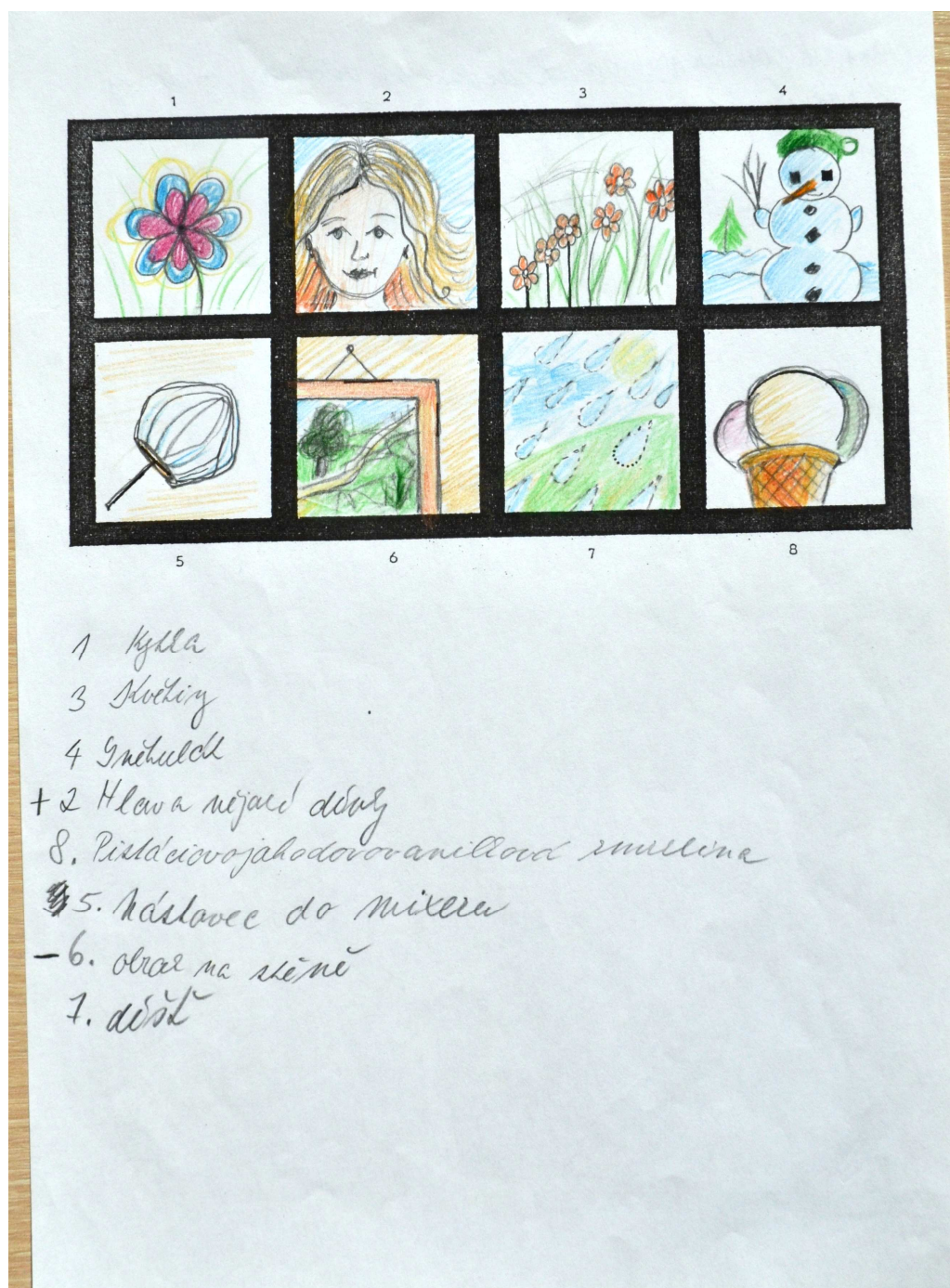
posunu v interakci s okolím a určitým citovým roztátí. Tento posun je patrný i u zpracování 1. pole, kde napoprvé bylo dokončeno motivem sněhové vločky a ve 2. zpracování jako Beruška, která má větší energičnost už jen pro svou barevnost (červeno-černá). Tato barevná kombinace odkazuje na období puberty, kdy jsou emoce nejvyhraněnější.

Dalším velkým posunem je zacházení s polem č. 5, které se vztahuje k problematice zacházení s konflikty/problémy. V 1. zpracování bylo pole dokončeno jako Příbor (tento motiv má v sobě obsaženu agresivní tendenci a silovost). Bylo klientkou hodnoceno negativně – dává tím najevo svou nelibost k tomuto přístupu. Odkazuje na to i fakt, že pole bylo nejméně propracováno. Oproti tomu u 2. zpracování bylo pole dokončeno v podobě loutkového divadla, které bylo hodnoceno kladně. Tento posun je možné spatřovat ve snaze odlehčit situaci, která není příjemná. Může se tak pojit k již zmíněnému období puberty, pro které je typické vyhrocování situací, nebo naopak šaškování.

U pole č. 4 je patrný posun od připravenosti ke hře k rozehrané partii. Díky tomu je zde viditelný rozvoj uvažování o svém hlavním problému. Je však pravda, že pokrok je minimální. Dochází spíše k zdůraznění stran a vymezení se (možná lepší čitelnost) vzhledem k tomu, že byla ve 2. testu použita černá barva namísto tužky, která má spíše kvalitu šedé. Dle symboliky barev je posun od nestranné šedé k vyhraněné černé, kterou lze přeložit jako Ne. Díky tomu je zde menší možnost kompromisu.

Příloha číslo 2 - Proband 2 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

Díky užití tužky v obrysech a spíše grafickému užití barev v ploše (šrafování) působí celé zpracování grafickým/utaženým dojmem, kdy klient velmi kontroluje svůj projev. Ztvárnění např. trávy nebo vlasů u dívky působí až nutkavým dojmem – vyjmenovávání jednotlivých prvků. V celém testu se vyskytuje velké množství bílých ploch, a to jak nezaplněním prostoru, tak i díky užívání šrafování při vyplnění plochy. Celková barevnost působí spíše chladně. Dominují barvy světle zelená, modrá a okrová, v některých případech

přechází do světle hnědé. Chybí zde energické barvy – jasná žlutá, červená. Můžeme zde vyvozovat určitou emoční kontrolu, až chlad, případně energické vyčerpání – barevná vybledlost.

Tendence využití tužky odkazuje k tendenci hlídat si hranice. Vyvstává tak otázka: „Jak moc/kdy jsou pro mě důležité hranice, případně kontrola sebe sama?“.

Pokud se celkově zaměříme na jednotlivé motivy, setkáváme se téměř u všech polí (výjimka pouze pole č. 5) určitou neukotveností. Objekty zde ztvárněné jsou určitým způsobem „useknuté“, což působí, jako by byl ztvárněn pouze výsek z většího celku, který pokračuje za hranicemi testu. Můžeme také říci, že objekty nejsou ukotvené, např. není znatelné, odkud vyrůstají květiny. Díky tomu se nabízejí otázky: „Kde mám kořeny?“, „Co mi říká výrok stát nohama na zemi?“, „Mám dostatek prostoru pro svůj rozvoj případně prezentaci sebe sama?“, „K čemu je dobré prezentovat se okolí jen z určitého pohledu?“.

K určitému zamrznutí odkazuje pole č. 4, které autorka zpracovala do podoby sněhuláka v zimní krajině. Bylo zpracováno v první trojici. S ohledem na pořadí je zde znatelná vůle k aktivnímu překonávání. Zdroje problémů by se daly hledat např. v ustrnutí komunikace – sněhulák je sice postava, ale neživá. Vzhledem k užití světle zelené barvy, kterou má sněhulák na hrnci na hlavě je další možná interpretace nezralého myšlení. Otázky: „Je někdo v mém životě, kdo se chová jako sněhulák/socha ze sněhu?“, „Jak nezralé/dětské chování brání v řešení problému? Vyskytuje se někdo takový v mém okolí?“.

Interpretace dalších polí uvádím v podkapitole Srovnání, kde je jejich význam znatelnější v posunu, který nastal ve 2. zpracování.

2. Zpracování

Na první pohled působí zpracování WZT uvolněným dojmem. Barvy jsou používány komplexně – je odstupňovaná jak intenzita barvy a dochází k míchání/prolínání, které je funkční vzhledem k vytváření objemu objektů, tak i světelné kompozice. Pastelky byly užity plošně, nikoliv grafickým šrafováním. Jsou zde více přítomny teplé barevné tóny. Častá

přítomnost červené a sytě žluté odkazují na vyšší energičnost a emoční exprese. Je zde možný odkaz na uvolnění/dovolení si prožívat emoce. Bílá barva je funkčně začleněna do kompozice. Nepromítá se do ostatních barevných ploch.

Ve zpracování se dokonce objevuje lineární perspektiva, viz pole č. 3. Objevuje se ukotvení objektů v prostoru – maják stojí na skále.

I přes uvolnění v kresebném pojetí se zde setkáváme s určitým uzavřením se. Odkazuje k němu pole č. 2, které bylo zpracováno jako předposlední. Usuzuji tak na základě významu pořadí zpracování, které odkazuje na potlačení citů, nebo strach před vlastními city, případně ochladnutí k okolí. Myslím si, že v tomto případě se jedná o určité obavy z vlastních citů vzhledem k tomu, že je velký rozdíl mezi užitím barev a jejich zacházením v 1. a 2. zpracování. Jak jsem již popsala výše, je zacházení s barvami a potažmo s emocemi velmi expresivní. Síla této změny může vyvolávat strach.

V poslední trojici bylo dokončeno také pole č. 4 do motivu Maják. Vzhledem k tomuto pořadí se zde setkáváme spíše s potlačením problému, případně k vyhýbání se. Domnívám se, že díky světlu majáku si proband svůj problém uvědomuje – je osvětlený, ale může se jednat o určitý druh popření. V každém případě se jedná o určitou signalizaci nebezpečí, kterému je potřeba se vyhnout. Pro další práci v terapii s tímto podnětem se nabízí otázky: „Před čím varuje maják?“, „Mohu se nebezpečí vyhnout?“, „Je vyhýbání se problémů funkční v mém životě?“.

K problematice vyhýbání se, nebo skrývání se odkazuje motiv v poli č. 5 Deštník, tedy přímo objekt, který chrání před nepřízní počasí. Vzhledem ke zpracování tohoto motivu zde vyvstávají asociace, zda díky tomuto přístupu k řešení není agrese obrácena směrem ke klientovi. Usuzuji tak kvůli směřování špičky deštníku směrem ke klientovi – do levého dolního rohu. Otázka: „Může mi mé vlastní skrývání nějak ubližovat?“

Jako poslední bylo zpracováno pole č. 1. Pořadím odkazuje na snížení sebevědomí. Výzva je zde dokončena do podoby hodin. Jsou zde možné otázky: „Kde mi utíká čas?“, „Co mi říká slovní spojení biologické hodiny?“.

Srovnání

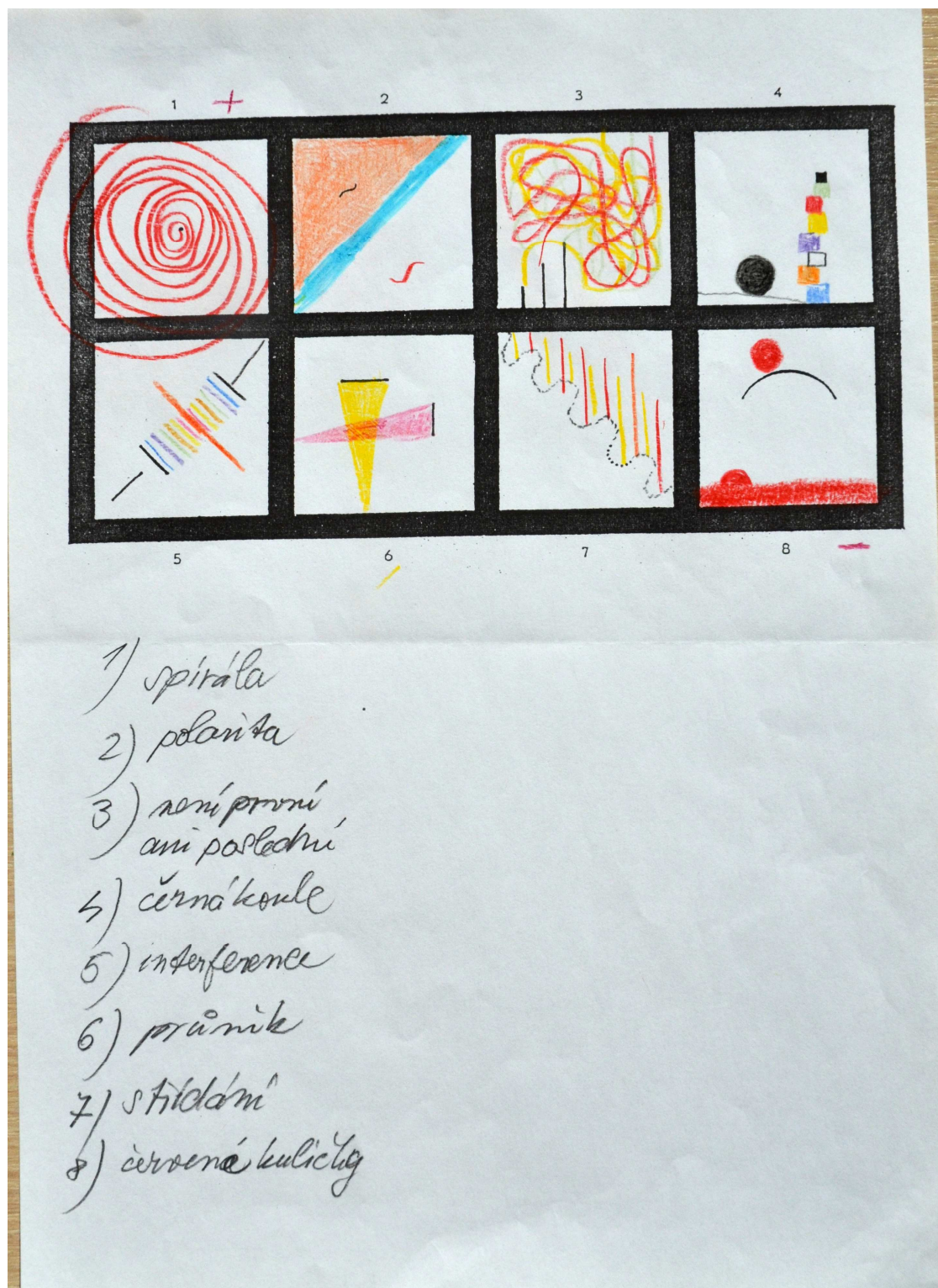
Nejmarkantnější rozdíl u obou zpracování je v zacházení s barevností a barvami celkově. Ve 2. zpracování je odklon jak od grafického zacházení s barvami - šrafování, tak nutkavého vyjmenovávání prvků, které je například vidět v 1. zpracování u pole č. 3, u znázornění trávy. Podrobně rozebráno výše v podkapitole 2. zpracování.

U 2. zpracování se probandka snaží ukotvovat objekty, viz pole č. 4. Je zde patrný i posun v práci s prostorem. Zatímco u 1. zpracování působily objekty useknutým dojmem, dochází u 2. zpracování k odklonu od této tendence. Když jsou zde ztvárněny objekty třeba jen z části, působí jejich provedení funkčně, např. jako makrofotografie, viz pole č. 5 a 7.

K zajímavému posunu dochází u pole č. 1. V prvním zpracování bylo pole dokončeno jako Květina na prvním místě. Tento způsob zpracování můžeme překládat jako přijetí své ženské podstaty. Ve druhém zpracování se však toto pole posunulo až na poslední místo. Možná asociace tikotu biologických hodin vzhledem i k 1. zpracování, kde je na květině přítomna fialová barva (často překládána jako odkaz na mateřství případně ženské záležitosti).

Dalším rozdílem je pořadí zpracování pole č. 7. V prvním testu bylo dokončeno jako poslední – přizpůsobivost v partnerské/erotické rovině. Výzva je dokončena do motivu s názvem Déšť. Naopak v 2. testu je toto pole zpracováno přednostně a je tak možné usuzovat zvýšenou citlivost v této oblasti. Bylo dokresleno jako květiny. Díky těmto posunům je možné uvažovat o změně vnímání partnerského svazku. Je zde možné položit otázky: „Je možné najít paralelu v úsloví květiny, kvetou po dešti?“, „Co potřebuji, abych mohla ve vztahu rozkvést?“.

Příloha číslo 3 - Proband 3 (muž) – 1.výzkumná skupina
1.zpracování

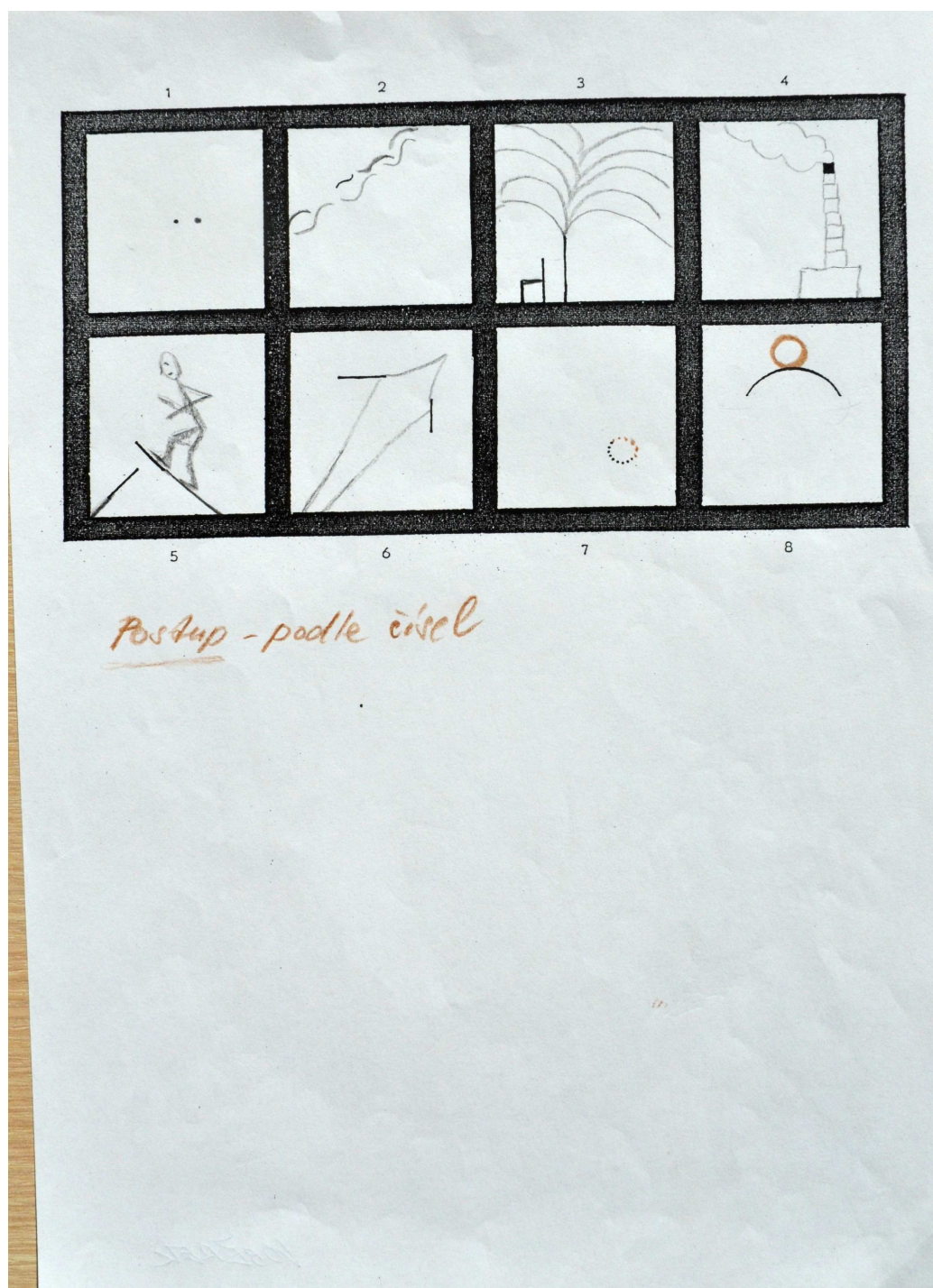
Test byl zpracován tzv. lineárně/systematicky od 1 k 8. Téměř všechna pole jsou zpracována do abstraktních témat. Tato systematičnost poukazuje na snahu kontrolovat se. Tento jev je však v rozporu se zpracováním 1. pole, který uvádím níže. Pouze u pole č. 4 se setkáváme s konkrétním motivem – koule a věž z kostek. Proband má spíše tendenci

verbalizovat – oproti poměrně jednoduchému výtvarnému zpracování se v názvech setkáváme s názvy jako interference, průnik. Můžeme zde uvažovat o touze zaujmout. K tomuto závěru odkazuje také barevnost.

Veškerá pole byla zpracována pastelkou a nikde nebyla užita tužka. Testu dominuje sytá červená barva. Působí velmi energicky a v případě 1. pole až nezkrotně/agresivně – hrubé narušení hranic pole. Dále zde převládá žlutá a bílá barva, která je zde přítomna v nevyplněném prostoru polí. Vzhledem k barevnosti se můžeme ptát po teatrálním chování a manipulativních sklonech.

Pokud se vrátíme k 1. poli, vidíme zde spirálu, která se otáčí ve směru hodinových ručiček, tedy směrem od klienta. Jedná se o jakési otevření se. Narušení pole svědčí v tomto poli, které odpovídá sebepojetí klienta, o překračování hranic a případně i konfliktech s autoritami. Nabízí se zde otázky: „Jak vnímám autoritu?“, „Mám dostatek prostoru být sám sebou?“, „Jak si tento prostor vytvářím?“.

2. zpracování

V tomto testu nebyly dodrženy instrukce – úplně chybí pojmenování polí, je zde pouze připsán postup podle čísel. Z toho je možné vyvozovat, že se opět jedná o lineární/systematické zpracování. Stále zůstává touha po kontrole sebe sama.

Zarážející je zde barevnost. Celý test byl až na jednu výjimku – pole č. 8 (hnědá barva) - zpracován pouze černou pastelkou. Díky této barevnosti můžeme uvažovat o vyčerpání, ale také o bloku a vzdoru. Podíváme-li se komplexně na celý test, jsou až na pole č. 4 a 5 výzvy bez smyslu replikovány, nebo náhodně dokončeny – ve smyslu, že chybí kontext. Díky černé

barvě, která se často překládá jako Ne, se zde můžeme bavit o bloku, nebo odporu, který se v terapii často objevuje. Můžeme se ptát: „Čemu říkám Ne?“, „Co mi bere energii?“

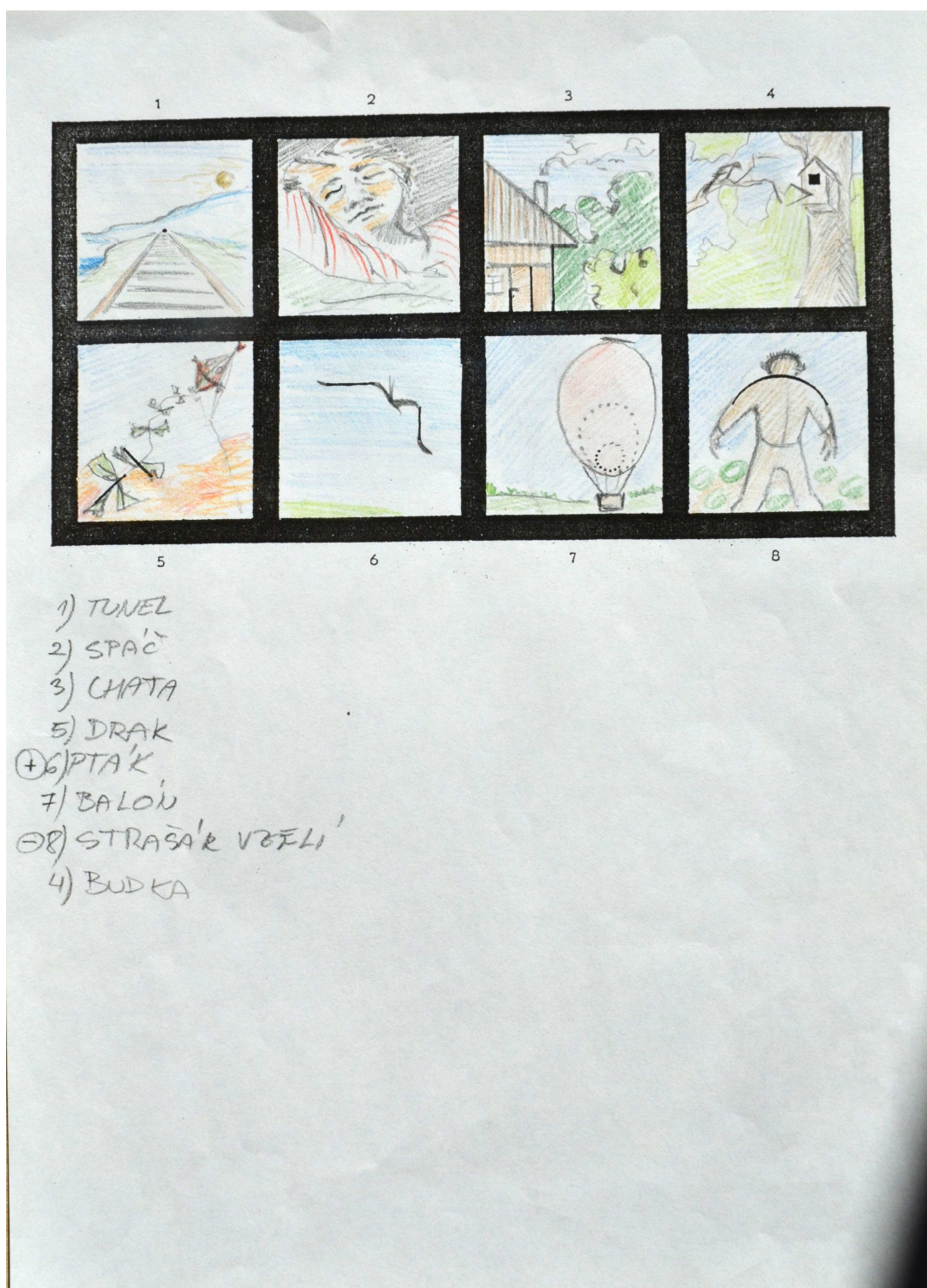
Zajímavé je použití barvy – hnědá – u pole č. 8, které odkazuje na pocit bezpečí. Pole bylo dokončeno jako poslední – může vypovídat o ztrátě pocitu bezpečí, nebo izolaci. Vzhledem k barvě, která je zde jediná chromatická, přikládám hnědé barvě zvýšený význam. Hnědá odkazuje na otcovskou autoritu, případně vnímání sebe v roli otce. Otázky v terapii bych směřovala směrem k těmto tématům. Je možné, že tyto otázky se mohou směřovat i k mužským autoritám v ateliéru.

Srovnání

Je zde velký rozdíl v barevnosti. V 1. zpracování jsou barvy užity velmi dynamicky, až teatrálně. V 2. zpracování jsou použity pouze hnědá a převládající černá. Domnívám se, že v případě tohoto probanda došlo v průběhu studia a působení arteterapie k bloku. Vzhledem k bezhraničnosti, která se projevila u 1. pole v prvním zpracování, je možné, že tento blok nastal vlivem vyžadování určitých pravidel, která jsou v rozporu s klientovými.

Příloha číslo 4 - Proband 4 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

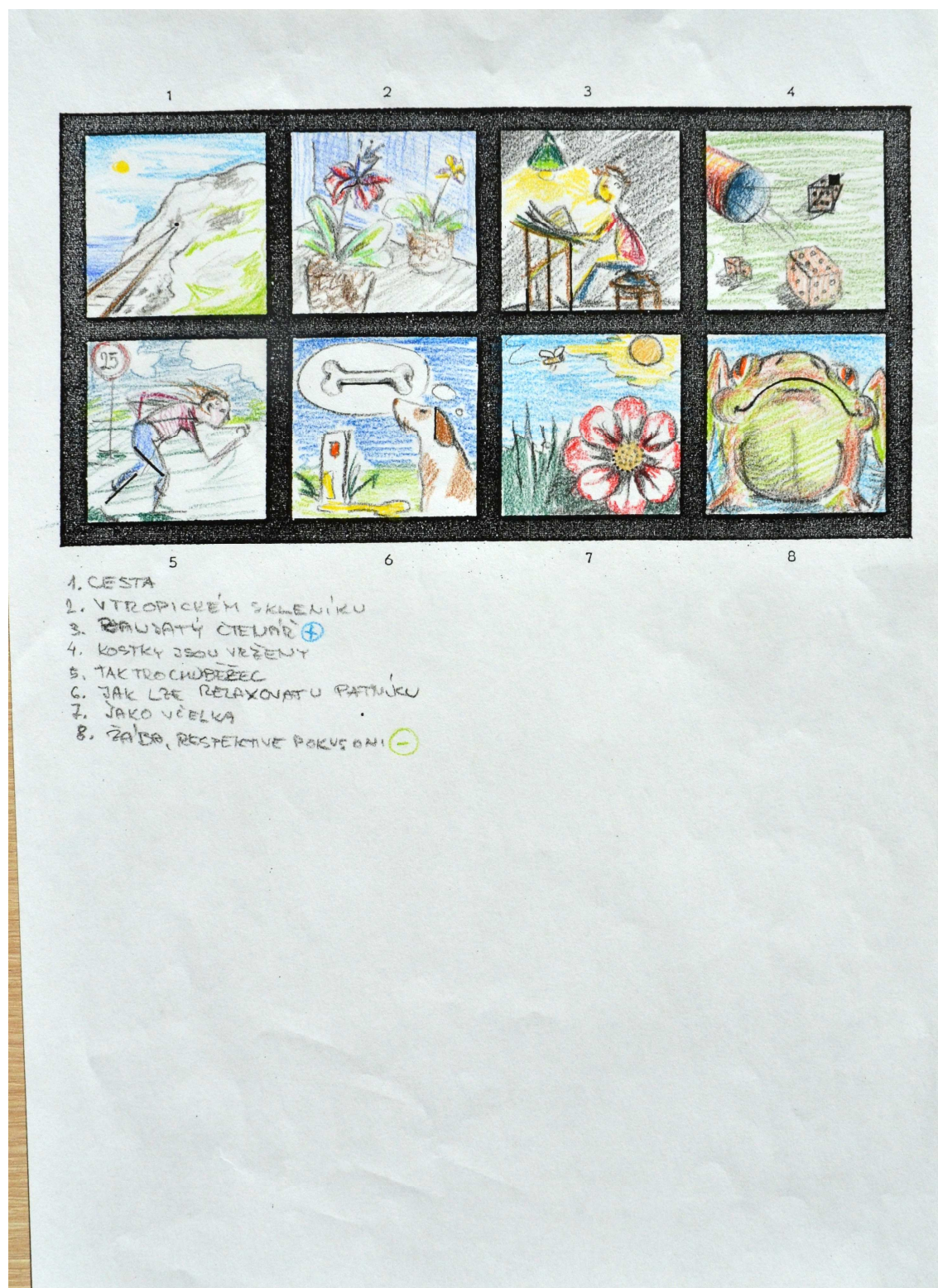
WTZ bylo zpracováno téměř celé v lineárním pořadí. Vymyká se pouze pole č. 4, které bylo zpracováno jako poslední. Tento fakt dává tomuto poli velkou váhu, kterému se budu věnovat později. Celková barevnost je studená. Dominují barvy zelená, modrá a světle hnědá. Díky kvalitě barev je zde i velmi častá bílá barva. Celá barevnost je spíše vybledlá a díky

nepřítomnosti jasných barev i bez energie. Barvy jsou užívány spíše graficky, nikoliv plošně, ve formě šrafování. Pokud se zaměříme na celý test, působí jako záznam z jednoho období- ve všech polích je stejná atmosféra, barevnost. Díky tomu je možné vnímat tento test jako situační či jako záznam jednoho období.

V obrysech byla použita tužka. Jedná se o určitý rys opatrnosti, či řízení sebe sama, a také vymezování si svých hranic.

Nyní se budu věnovat poli č. 4. Jak jsem již napsala v minulém odstavci, vymyká se z lineárního pořadí zpracování. Díky tomu, že bylo dokončeno jako poslední, je zde tendence vyhýbat se problému, nevidět ho. Pole bylo zpracováno do motivu stromu, kde je umístěna budka a před ní sedí pták. Barevnost v tomto poli, světle zelená a světle hnědá, může poukazovat na mladého muže, který je nezralý – světle zelená. Můžeme zde narážet na problematiku „opouštění hnízda“, a to jak svého opuštění domova, tak i odcházení dalších členů rodiny (sourozenci, ale zde spíše vlastní děti). Nabízí se zde otázky: „K čemu je dobré, aby pták seděl před budkou a ne uvnitř?“, „Jak vnímám opuštění rodného hnízda?“

2. zpracování

V tomto testu je zachováno lineární zpracování polí od 1 -> 8. Na první pohled působí zpracování více uvolněně. Jsou zde zachovány obrysové linie (tužku nahradila černá pastelka), což může svědčit o tendenci vymezovat si své hranice, jasný kontrast mezi já a okolím, či

vymezení svých emocí. Barvy jsou syté a užívány v ploše. Motivy jsou kontextově usazeny do prostoru. Je zde tendence zobrazovat pohyb. Až na dvě pole (č. 1 a 4), jsou zde motivy živé (postavy, rostliny a zvířata). Celkově působí energicky.

Určité rozpohybování se je znatelné u polí č. 4 a 5, které pokládám v tomto testu za podstatné. Když se pořadím pohybují ve středu, odkláním se od významu pořadí zpracování. Pole č. 4 je nazváno Kostky jsou vrženy. Jedná se o pole, kde se řeší základní podstata problému. Tento výrok se vztahuje k přijetí rozhodnutí, které je zásadní, a je nutné přijmout následky. S tím souvisí pole č. 5 (přístup k problému). Je zde znázorněn běžec s názvem Tak trochu běžec. Není zde poznat, zda se jedná o muže, nebo ženu. Podstatné je znázornění pohybu, běh směrem od klienta. Je možné usuzovat na aktivní způsob řešení konfliktů, ale které může odkazovat i na útěk před něčím. V pozadí za běžcem je značka omezení rychlosti, která má stejnou barevnost jako tričko běžce. Je zde číslo 25. Nabízí se tak otázky: „Před čím běžec utíká?“, „Jak se k němu vztahuje číslo 25?“

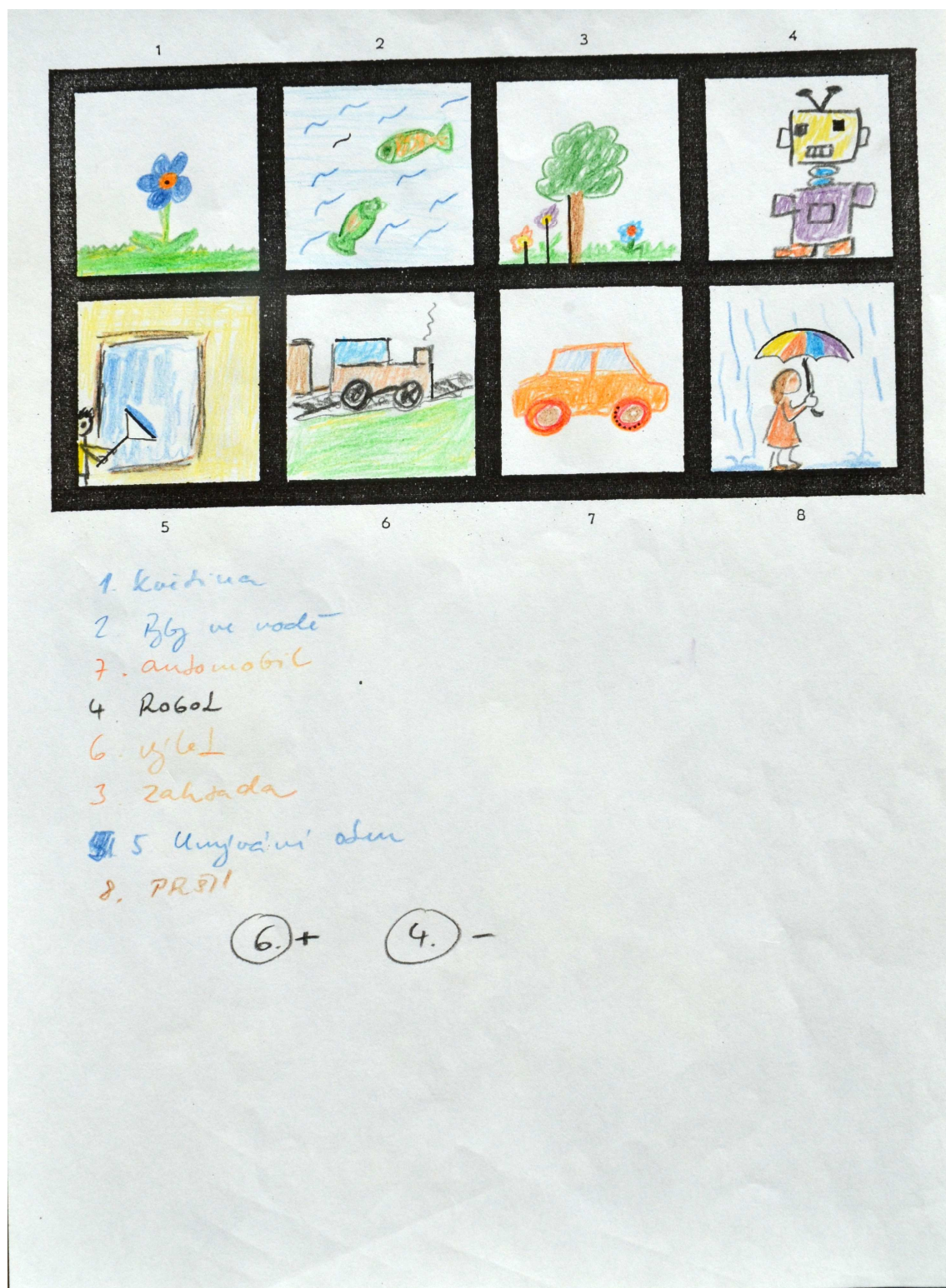
Srovnání

Hlavní rozdíl v obou zpracováních je v barevnosti a zacházení s barvami. 1. zpracování je chladné vybledlé a díky grafickému užívání barev v ploše utažené. Oproti tomu stojí barevnost 2. zpracování, kde došlo k barevné expresy. Barvy jsou jasné, syté a ubylo bílých ploch. Pokud se vyskytují, jsou funkčně začleněny. Barevné uvolnění svědčí i o uvolnění užívání emocí. Je však pravdou, že v obou zpracováních přetrvávají tendence užívat pro znázornění jasných hranic objektů tužku (1. zpracování), nebo černou pastelku (2. zpracování). Svědčí to o vymezování svých hranic. Na druhou stranu je tato tendence ve 2. zpracování lehce na ústupu.

Zajímavým bodem srovnání obou testů je pole č. 8. V obou případech bylo hodnoceno negativně. Setkáváme se zde s motivem Strašák a Žába, tedy pokus o ní. Můžeme se ptát, co brání klientovi prožívat pocit bezpečí. Z toho vyplývají otázky: „Koho má strašák odehnat?“, „Kdo sedí na prameni?“

Příloha číslo 5 - Proband 5 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

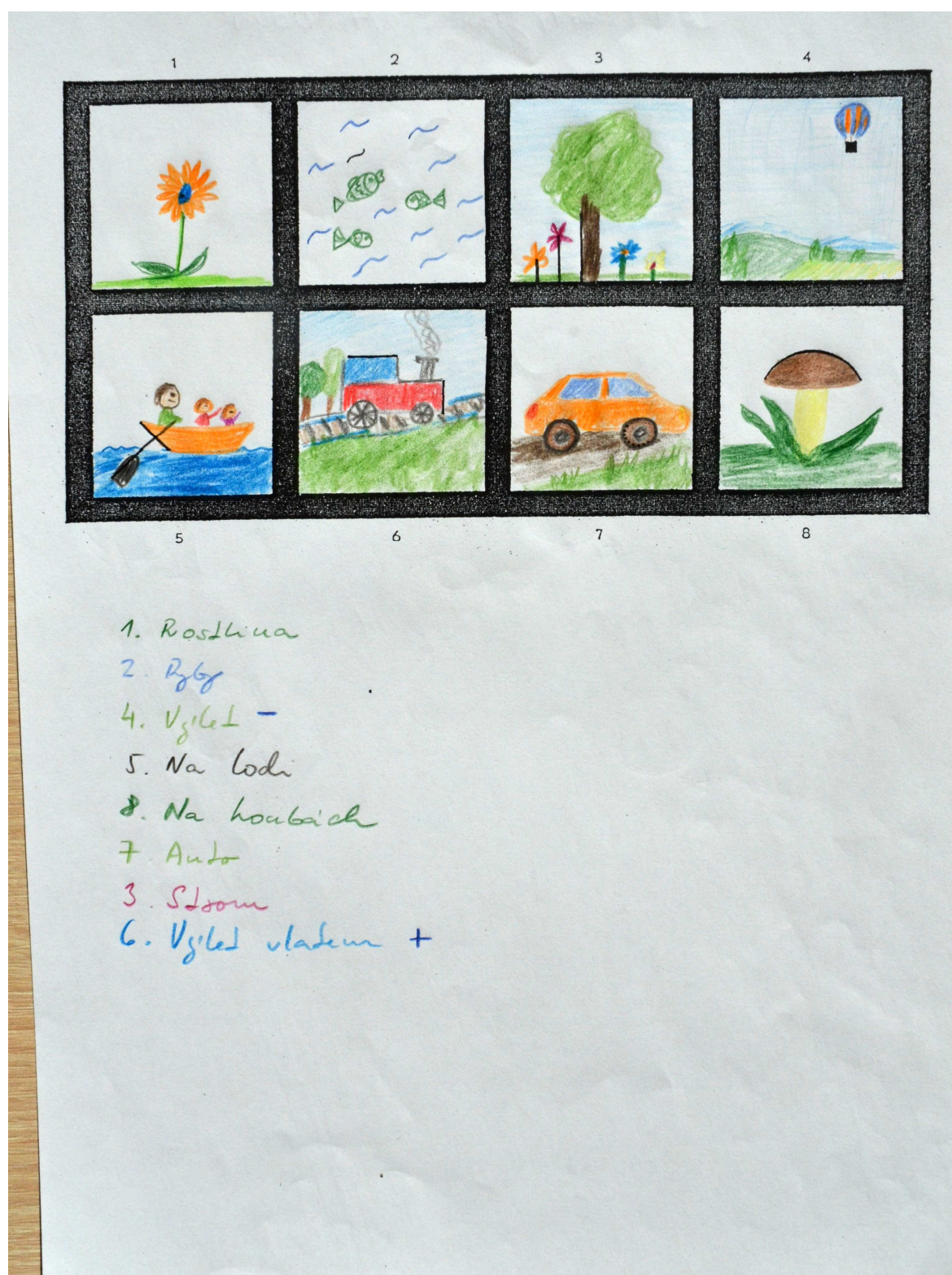
Jednotlivá pole jsou zpracovaná v náhodném pořadí. Na první pohled působí zpracování dětsky a plošně. Ve třech případech byla použita tužka v obrysech. Je zajímavé, že k tomuto rysu se klientka uchýlila až v druhé polovině testu (pole č. 5, 6 a 8). Je možné usuzovat na

zvýšenou potřebu kontroly a vymezení se právě v oblastech, které se týkají bezpečí (8. pole) a způsobu řešení problémů/konfliktů (5. pole). Barvy jsou přítomny v celém testu. Převládá světle zelená, oranžová, modrá a fialová. Tato barevnost je příznačná pro mladší školní věk, stejně tak i zpracování jednotlivých objektů. Je možné se ptát: „Čím bylo období mladšího školního věku pro mě významné?“

Jak jsem se zmínila výše, je zajímavá přítomnost tužky u pole č. 5, které bylo dokončeno předposlední. Autorka se v konfliktech spíše přizpůsobuje, než aby byla aktivní. Přítomnost tužky v obrysech může opravdu signalizovat snahu ovládnout se – hájit si své hranice, emoce v určitých mezích. Jako motiv zde vidíme postavu myjící okno. Nástroj je však oproti oknu krátký. Nabízí se otázka: „Mám ke zvládnutí konfliktů potřebné vybavení?“

V poli č. 7, které bylo dokončeno v první trojici, je zajímavý moment neukotvenosti objektu – auto jako by levitovalo v prázdnu. Pole působí nedokončeně. Vzhledem k pořadí zpracování je oblast partnerského/erotického svazku pro probandku velmi citově zabarvená. Vzhledem k barevnosti a provedení působí automobil spíše jako hračka. Oranžová barva evokuje představu dětského hřiště a s ním spojené hry bez pravidel. Můžeme se ptát: „Je hra mezi partnery pro mě přijatelná?“, „Mám kde uskutečnit své hry?“, poslední otázkou odkazují na vzduchoprázdno kolem objektu.

2. zpracování

Na první pohled je patrné, že se autorka snažila co nejvíce zachovat či spíše zkopírovat první zadávání testu. Kromě tří polí (4, 5 a 8) jsou motivy stejné. Liší se pouze v provedení. Stále přetrvává dominance oranžové, modré a světle zelené. V žádném poli nebyla použita tužka. Barvy jsou použity plošně a autorka se pokouší o objem objektů užitím různých odstínů

(pole č. 7). Věkem toto zpracování odpovídá staršímu školnímu věku, a to i díky znázornění vzdušné perspektivy, která je patrná u 4. pole.

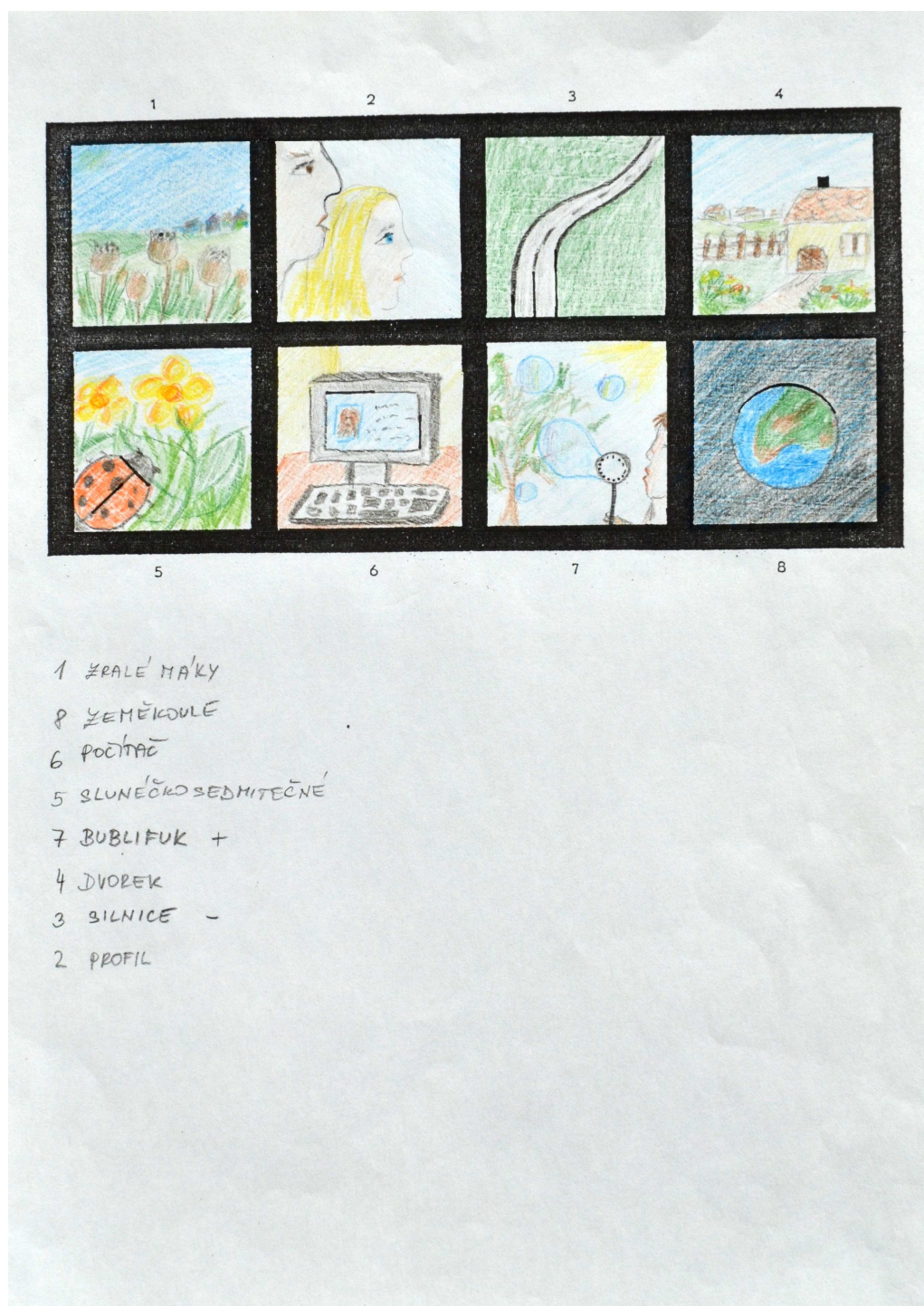
U 4. pole bych se ráda zastavila. Toto pole bylo zpracováno jako třetí, díky čemuž se klientka snaží o aktivní překonávání odporu, ví o svém problému a má k němu aktivní přístup. Výzva byla zpracována do podoby letícího balónu nad krajinou. Vzhledem k vzdušné perspektivě, která je velmi dobře zvládnuta, se autorka právě v tomto poli nejvíce přibližuje svému věku vysokoškolského studenta (není uvedený přesný věk). Celé pole působí realisticky. Přesto je pole hodnoceno negativně. Můžeme se ptát: „Jak je pro mě obtížné/přijatelné být realistická/autentická?“

Srovnání

V porovnání s 1. zpracováním je u 2. zpracování patrný posun ve ztvárnění jednotlivých objektů. Jestliže jsme u prvního zpracování mluvili o zastavení se v čas v období mladšího školního věku, u druhého WZT je možné uvažovat o starším školním věku. Je zde tedy patrný vývoj, ale stále se setkáváme s ustrnutím v čase. Vývoj je dobře patrný například u pole č. 7. Ve druhém zpracování je auto umístěno na silnici a je pod ním dokonce stín. Pohyb je zde reálnější, než u prvního zpracování. Také bylo zpracováno v poslední trojici, což odkazuje na střídavější přístup k tématu partnerského vztahu.

Příloha číslo 6 - Proband 6 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

Jednotlivá pole WZT jsou zpracována v náhodném pořadí. Pro dokončení byly vždy použity pastelky. Pouze u tří polí byla použita tužka v obrysech (pole č. 7, 4 a 2). Jedná se o pole, která byla dokončena v 2. polovině. Tento jev může poukazovat na určité zúzkostnění/znejistění klienta povahou výzvy, kdy tužka umožňuje snazší nápravu než pastelka (lépe se gumuje). Bližší interpretaci se budu věnovat posléze. Barevnost testu je spíše studená a

působí jako v oparu, či za sklem – nízká intenzita barev. Energické barvy (žlutá a oranžová s přechody do červené) byly v sytých odstínech použity pouze u pole č. 5. I zde můžeme uvažovat o emoční úspornosti.

K emočnímu chladu odkazuje pořadí zpracování pole č. 2, které bylo dokončeno jako poslední. Pole odkazuje k citovému ochlazení ve vztahu Já a okolí, či k strachu před vlastními emocemi. Barevnost je nejsvětlejší spíše vybledlá. Výzva byla dokončena do motivu dvou tváří z profilu – mužská a ženská. Výraz obou tváří je spíše zamyšlený až melancholický. Nabízí se zde otázky: „Na co se osoby dívají?“, „Co prožívají?“

Další pole, kde byla užita tužka je č. 4, kde výzva evokuje hlavní problém. Motiv autorka nazvala Dvorek. Vzhledem k tomu, že bylo pole zpracováno jako jedno z posledních, je zde možnost, že klientka si problémy neuvědomuje, nebo se jim vyhýbá. Nabízí se otázka: „Před čím by bylo dobré zavřít dveře?“.

2. zpracování

I v tomto zpracování byla pole dokončena v náhodném pořadí. V žádném poli nebyla použita pastelka a všechna byla dokončena barevně. Na první pohled působí zpracování uvolněně. Jsou zde použity syté odstíny barev. Dominuje červená, žlutá, modrá a zelená. Často

je zde zastoupena černá, která však není použita v ploše, ale jako doplněk. Díky těmto poznatkům můžeme uvažovat o emočním uvolnění.

Tuto řekněme emoční rozjařenost můžeme sledovat u pole č. 1, kde je barevnost nejvýraznější. Autorka jej nazvala Různé sešité látky. Bylo dokončeno jako poslední. Díky významu pořadí lze uvažovat o ztrátě sebedůvěry, špatné adaptaci či labilitě. V kombinaci s barevnou expresí a převládajícími barvami (červená, černá a žlutá) odkazuje pole na období puberty. Můžeme se zde ptát: „Kdy se cítím jako „puberťák?“, „Udalo se v mé pubertě něco, k čemu se v současnosti často vracím?“ Díky motivu sešitých látek je možné uvažovat o určitém přeskládání sebe sama v rámci terapie, které ještě není ucelené.

Dalším zajímavým motivem v testu jsou pole č. 4 a 5, kde se setkáváme s objekty, které jsou ponechány v prázdném bílém poli, což je pro tuto probandku netypické. Pole byla zpracována po sobě a i vzhledem k jejich významu na sebe navazují. Můžeme se ptát: „Jaká hra je připravená k rozehrání?“, „Jaké je pravděpodobnost zasáhnout svůj cíl?“, „Můžu dosáhnout svého cíle svým přizpůsobením se?“.

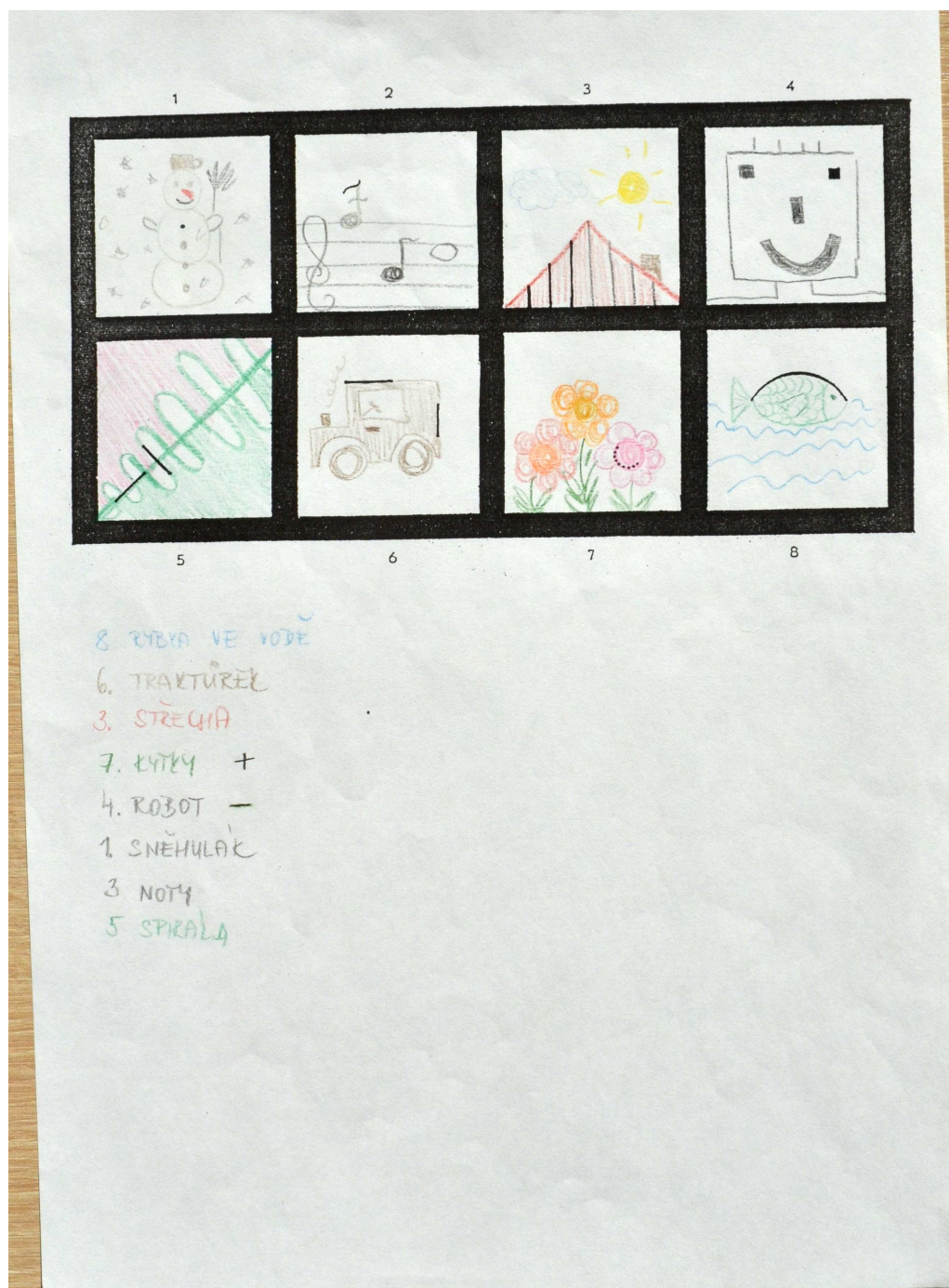
Srovnání

Nejznatelnější rozdíl v obou zpracováních je posun v barevnosti, jak jsem uvedla výše. Emoční uvolněnost a otevřenost v interakci s okolím je znatelná nejen v barevnosti, ale i v pořadí zpracování pole č. 2, které se této oblasti týká. Zatímco v 1. zpracování bylo dokončeno poslední, u druhého bylo dokončeno jako třetí. Je zde vidět i symbolické přibližování se, kdy motýl směřuje ke květině.

Zajímavý posun je také u 1. pole, kdy v 1. zpracování bylo dokončeno jako první do motivu Zralé máky a v 2. zpracování jako poslední, kterému jsem se věnovala výše. Je zde znatelný pohyb v sebeuvědomování, kdy z počátku zle uvažovat o vnímání sebe sama jako zralého, připraveného na sklizeň. Naopak v 2. případě se setkáváme s nejistotou, sbírání sebe sama a s opětovným vytvářením, které odkazuje na pubescentní období.

Příloha číslo 7 - Proband 7 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. Zpracování

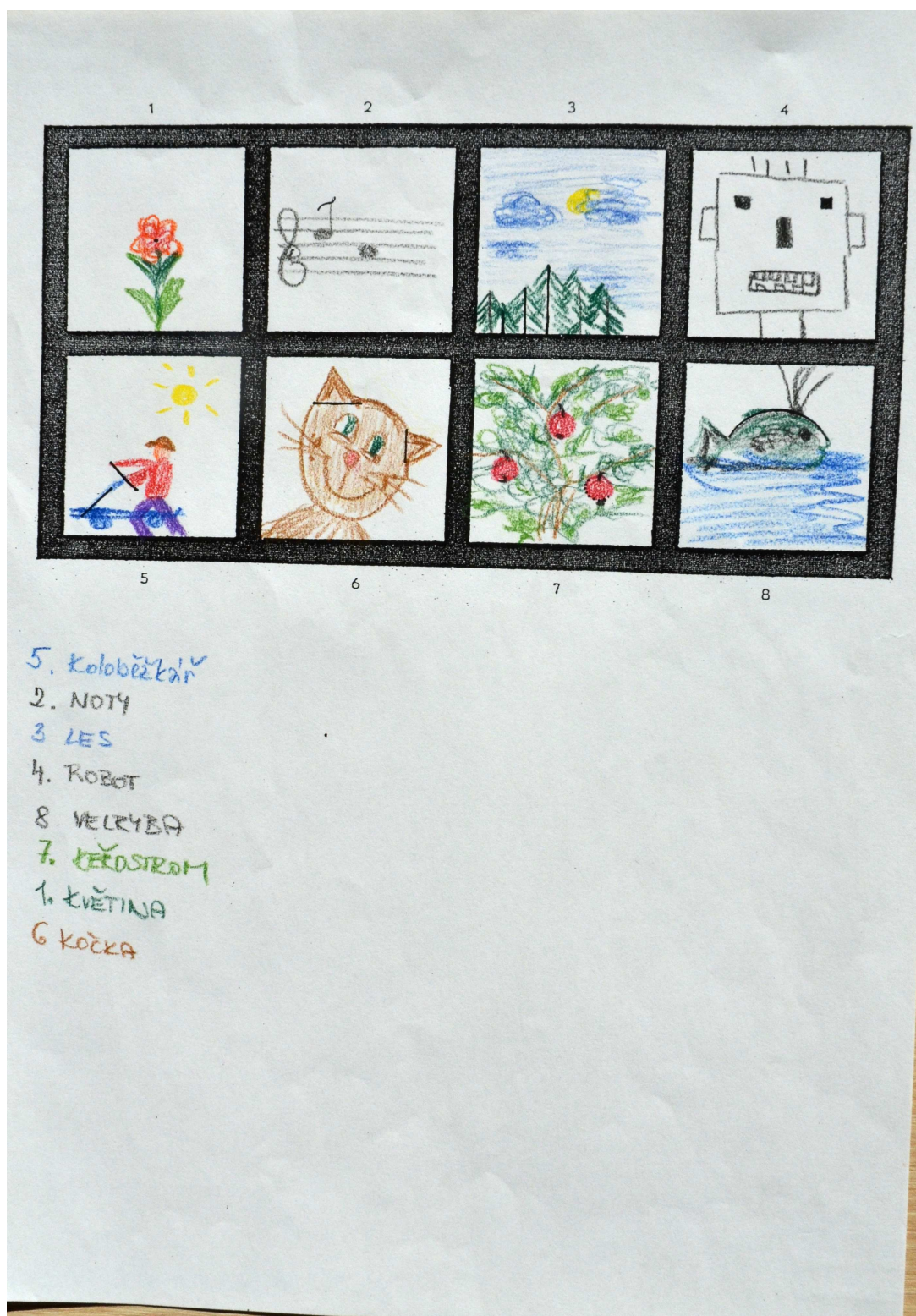

Jednotlivá pole byla dokončena v náhodném pořadí. Autorka používala pouze pastelky. V celkovém pohledu na toto zpracování můžeme mluvit o ustrnutí v čase, kdy forma zobrazování objektů odpovídá mladšímu školnímu věku. Toto zpracování se vyznačuje vysokou měrou bílé barvy. Je to způsobeno jak nevyplněným prostorem (objekt sice zaujímá většinu plochy, ale není vybarvena), tak i kvalitou barev – barvy působí vybledle, bez energie. I zde je možné uvažovat o emoční úspornosti, nebo strnulosti, případně o únavě.

O opatrném zacházení s emocemi svědčí i zpracování pole č. 2. Bylo dokončeno jako předposlední, čímž může odkazovat na obavy z vlastních emocí. Autorka začlenila výzvu jako detail do motivu Noty. Je zde použita pouze černá pastelka. Barevná kompozice (černá a bílá) tak vytváří představu o vnímání svého okolí – věci jsou buď dobře, nebo špatně. Chybí prostor pro mezipolohy/kompromisy. Nabízí se otázka: „Kdy je dobré vidět svět černo-bíle?“.

Další pole, které se pojí k ustrnutí/zamrznutí je přímo pole č. 1, které vypovídá o vnímání sebe sama, které je narušené vzhledem k pořadí zpracování (poslední trojice). Stejně jako u pole č. 2 je zde jako hlavní barva použita černá. V detailech se setkáváme ještě s hnědou a červenou. Pole autorka dokončila do motivu Sněhulák. Objekt v poli spíše levituje, není ukotvený ani na lince země. Můžeme se ptát: „Jak dokážu stát nohama na zemi?“, „K čemu by bylo dobré, abych byla jako sněhulák?“.

2. Zpracování

Stejně jako předchozí zpracování bylo i toto dokončeno v náhodném pořadí. Celkově působí test uvolněně a energicky, což je podpořeno přítomností sytých barevných odstínů. V polích byly použity pouze pastelky. Až na pole č. 3 a 8 nejsou objekty začleněny do konkrétního prostoru - nejsou kontextově usazeny, ale ponechány v bílé ploše. Díky tomu bílá

dominuje nad ostatními barvami. Dále je zde nejčastěji zastoupena zelená, modrá, červená, hnědá a černá. Emoční náboj je zde volnější, vzhledem právě k barevnosti i pořadí zpracování pole č. 2 (bylo zpracováno jako druhé). Stále však zůstává jasná vyhraněnost černo-bílé kompozice.

Nyní se zaměřím na pole, která jako jediná byla kontextově usazena do prostředí a navíc se vyznačují stejnou barevností. Jako třetí v pořadí bylo dokončeno pole č. 3 do motivu Les. Toto pole se pojí k probandově vůli a energii k růstu. Díky přednostnímu zpracování je možné uvažovat o aktivitě/sebedůvěře a snaze po výkonu. Rostlinné motivy obecně signalizují růst. Zde se však setkáváme s růstem stromů, který je sice pomalejší, ale dosahuje tak větších rozměrů. Vzhledem k prostoru, který les zaujímá, má autorka dostatek prostoru pro svůj rozvoj.

Druhým polem, které bylo kontextuálně začleněno do prostředí, je pole č. 8, jež bylo dokončeno uprostřed pořadí. Autorka dokončila výzvu do motivu Velryba. Voda, na které velryba plave, je ztvárněna více realisticky, než v předešlém zpracování, a stejně tak i samotné zvíře je víceméně realisticky pojaté bez dětských stylizací, které vidíme např. u pole č. 6.

S ohledem na tato dvě pole (3 a 8) se můžeme ptát: „Kde mám pevnou půdu pod nohama/ kdy se cítím jako ryba ve vodě?“, „Kde si můžu dovolit být sama sebou?“ .

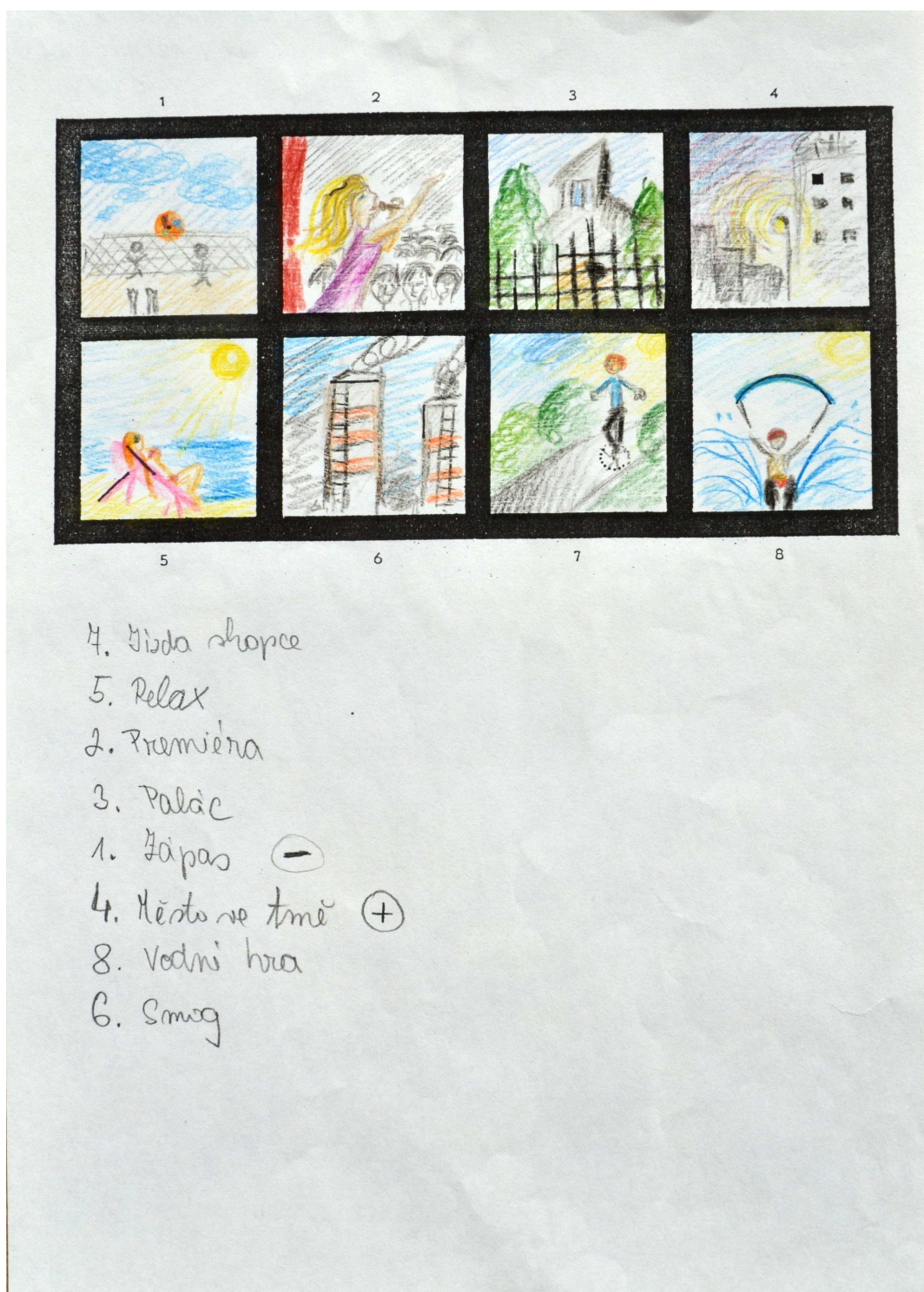
Srovnání

Hlavním rozdílem v obou zpracováních je barevnost, která je u 2. zpracování výraznější, uvolněnější. K tomu směřuje i emoční uvolnění, jež je znatelné oproti 2. zadání v přednostním pořadí zpracování 2. pole. Zatímco u 1. zpracování bylo dokončeno jako předposlední, u 2. zpracování bylo dokončeno jako druhé – otevřenější projevy vůči okolí. Barevnost a motiv však zůstaly nezměněny.

Zajímavý posun nastal také u pole č. 5, které bylo v 1. zpracování dokončeno jako poslední do motivu Spirála. Jednalo se o abstraktní ztvárnění sinusoidy v barevném pozadí (světle zelená a růžová). Ve 2. zpracování bylo dokončeno jako první, což svědčí o silné vnitřní dynamice v překonávání překážek. Výzva byla také dokončena do postavy v pohybu s názvem Koloběžkář.

Příloha číslo 8 - Proband 8 (žena) – 1.výzkumná skupina

1. zpracování

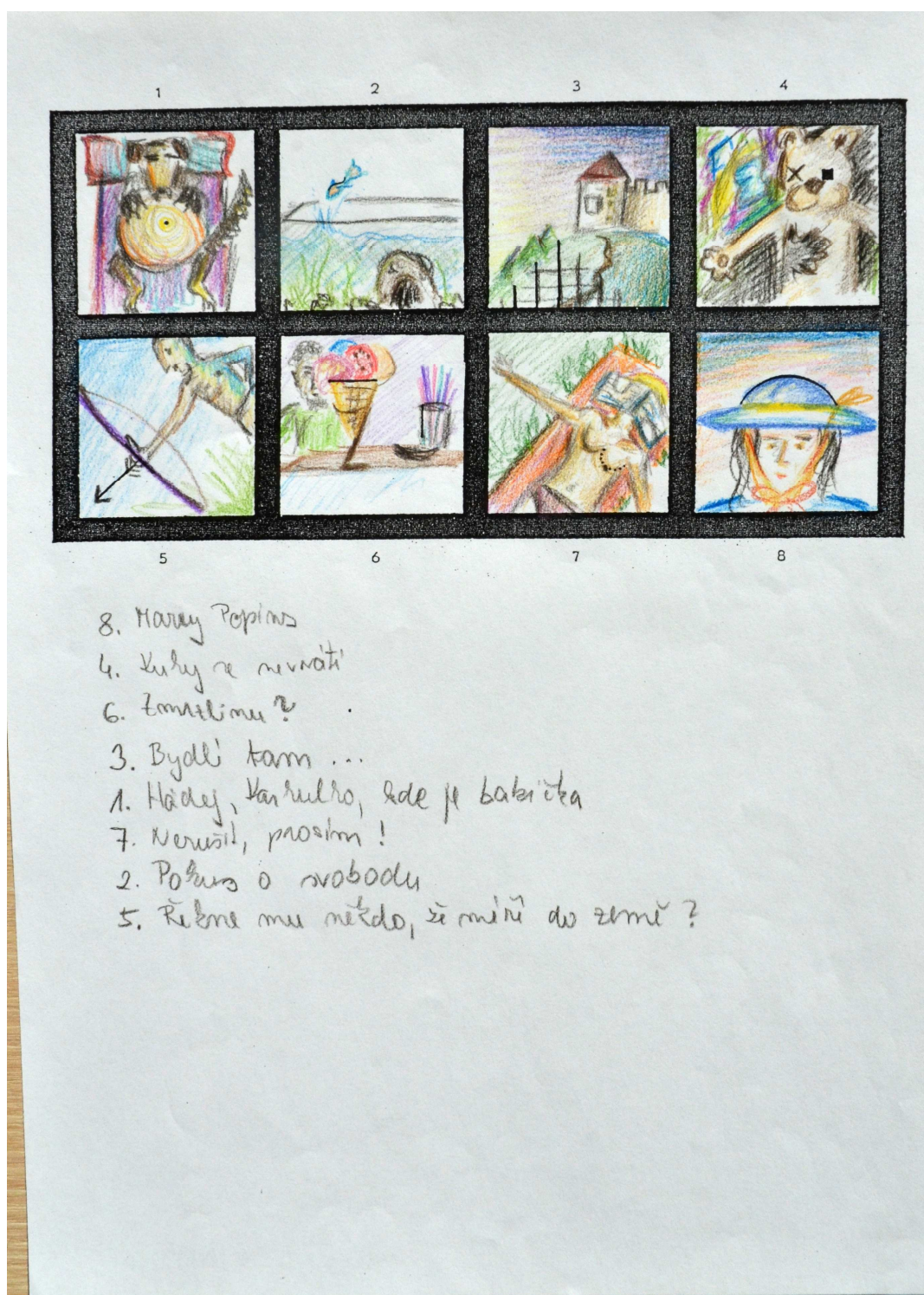
Pole byla zpracována v náhodném pořadí a všechna byla dokončena pouze pastelkami. Celkově působí test barevně vyrovnaně a uvolněně. V zobracování nebe se ale objevuje grafická tendence šrafování, které může poukazovat na určitou formálnost ve vnímání

vzdálenějšího prostoru, který má klient kolem sebe. V terapii bychom mohli uvažovat o formálním zpracování třetího plánu. Nabízí se otázka: „Jak vnímám vzdálené horizonty?“.

Zajímavým zpracováním je dokončeno pole č. 8, které vypovídá o pocitu bezpečí. Bylo dokončeno jako předposlední, což svědčí o narušení pocitu bezpečí, či dočasné izolaci od bezpečné vazby. Výzva byla dokončena do podoby člověka na padáku, který přistává do vody. Autorka jej pojmenovala jako Vodní hra. Voda obecně budí asociace s hlubinou, zklidněním. Zde je tento klid narušen. Můžeme se ptát: „Co narušuje můj klid?“, „K čemu je dobré narušit klidnou hladinu?“.

Interpretace dalších polí uvádím v kontextu s 2. zpracováním v odstavci Srovnání.

2.zpracování

Náhodné zpracování polí bylo zachováno i zde. Celková barevnost působí komplexně, jsou zde patrné doplňkové barvy, plošné užití barev a dokonce i účinně použitá barevná nadsázka (např. modrý stín na lidském těle). Zpracování působí uvolněně. Setkáváme se zde s několika úhly pohledu – frontální i z nahladu. Tento rys může svědčit o schopnosti probandky o schopnost nazírat na skutečnost z více perspektiv. Dalším výrazným rysem je

pojmenování jednotlivých polí, kdy jsou použita víceslovná spojení až věty. Je zde určitý rys verbalizace a snaha vysvětlit.

Jako první bylo zpracováno pole č. 8. Díky pořadí zpracování můžeme uvažovat o zvýšené potřebě ochrany a bezpečí. Pole bylo dokončeno jako portrét, který autorka nazvala Marry Popins. Jedná se o postavu chůvy, která přichází, když ji člověk nechce, ale potřebuje. A odchází, když ji děti chtějí, ale už nepotřebují. Je možné se ptát: „Kdo je moje Marry Popins?“, „K čemu by bylo dobré ji mít v životě?“.

Interpretace dalších polí uvádím pro lepší kontext v odstavci Srovnání.

Srovnání

Tato dvě zpracování se příliš neliší, co se týká barevnosti nebo výrazného výtvarného posunu. Znatelné rozdíly jsou u 2. zpracování v posunu různých úhlů pohledu v zobrazování objektů. Co je ale zajímavé, je změna v pořadí zpracování polí 5, 2 a 4. Uvádím zde jejich stručnou interpretaci.

Pole č. 2 bylo v 1. zpracování dokončeno jako jedno z prvních do motivu nazvaného Premiéra. Vidíme zde zpěvačku před publikem. Můžeme z toho usuzovat na otevřenost citů vůči okolí, v kterém se autorka cítí jistá. Oproti tomu u druhého zpracování bylo pole dokončeno jako předposlední do motivu s názvem Pokus o svobodu. Je zde znázorněna rybka, která se snaží vyskočit z akvária. Je zde citelný rozdíl oproti atmosféře prvního obrázku. Zde se jedná o cílený odklon od okolí, který v případě rybičky by byl fatální. Můžeme se ptát: „Kde se cítím jako v akváriu?“, „Jaký je rozdíl pro mě mezi prostorem akvária a jeviště?“.

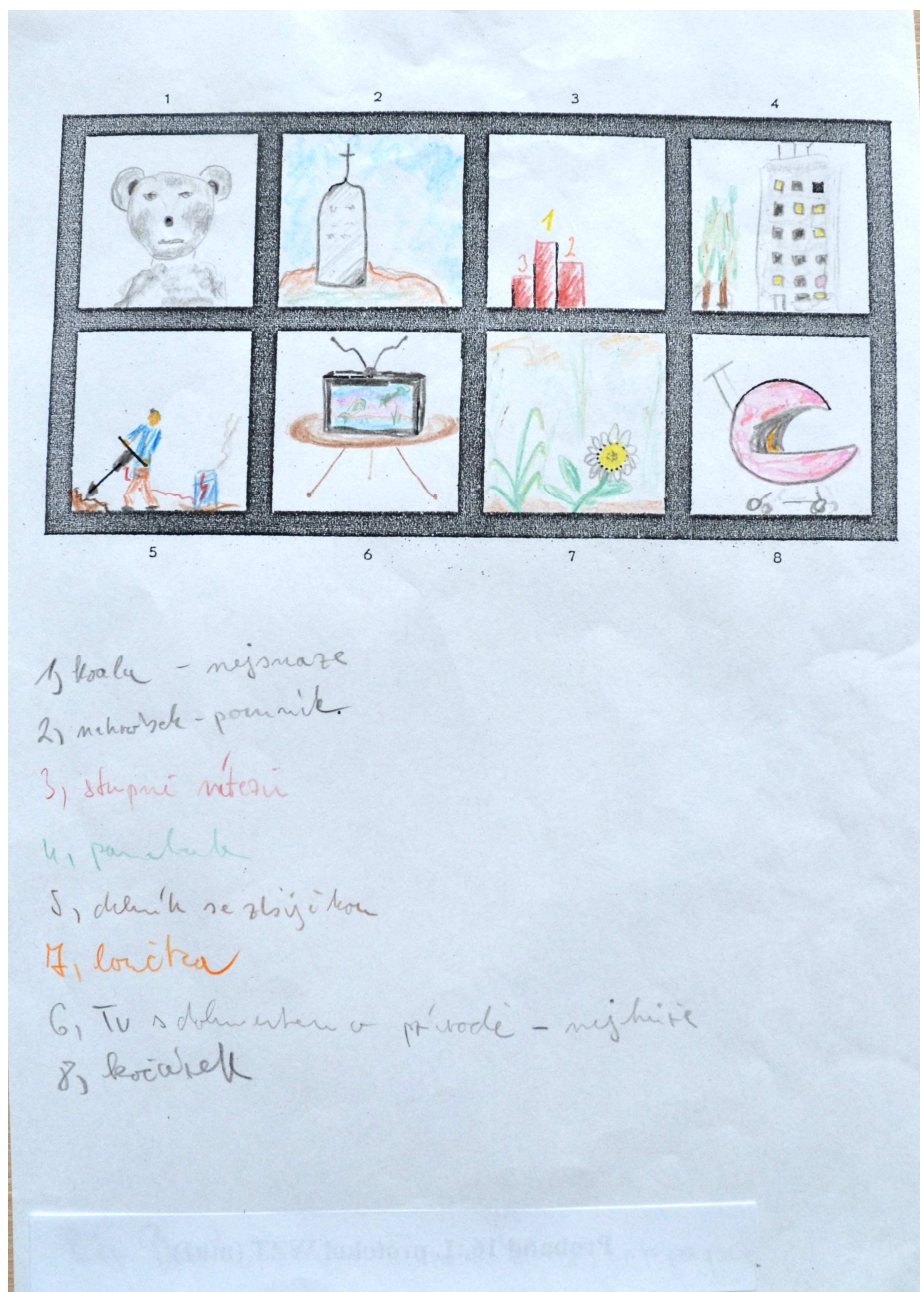
U pole č. 4 můžeme sledovat postupné ztemnění děje. V 1. zpracování je pole dokončeno v poslední trojici (problém je přehlížen, nebo není dostatečně vědomý). Autorka jej nazvala Město ve tmě. Zde „tma“ může halit hlavní problematiku. Někdy se nahlíží na město jako na betonovou džungli, která může symbolicky odpovídat lesu, tedy nevědomí. Oproti tomu ve 2. zpracování bylo pole dokončeno jako druhé s motivem Kuky se nevrátí. Scénérie znatelně potměla, ale stala se vědomější. Vidíme zde potrhaného plyšového medvídka. Problematika se může točit kolem opouštění dětství/dospívání. Na toto období odkazuje také Marry Popins v 8. poli. Otázky: „Čí je medvídek?“, „Kdo by to mohl být (kdo se nevrátil)?“

K předešlému poli má návaznost pole č. 5 (řešení konfliktních situací). V 1. zpracování bylo dokončeno jako druhé, čímž autorka dává najevo svou aktivitu v překonávání napětí. Paradoxně bylo dokončeno do relaxace na pláži. Můžeme uvažovat o čerpání energie pro střet, nebo řešení konfliktů klidem. Oproti tomu stojí zpracování při 2. administraci. Zde bylo pole dokončeno jako předposlední, což svědčí o snaze se přizpůsobovat, či se nechat ovládat. Výzva

je dokončena jako lukostřelec, který střílí do levého dolního rohu. Autorka jej nazvala Řekne mu někdo, že střílí do země? Vzhledem k tomu, kam míří šíp – ke klientce, je zde znatelné obrácení energie na klientku, což může působit jako zdroj ohrožení, kterému se však díky pasivitě není možné bránit.

Příloha číslo 9 - Proband 1 (muž) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

Proband dokončil jednotlivá pole v lineárním pořadí 1->8. K dokončení byly použity pastelky a tužka v obrysech (pole č.1, 2, 4, 7 a 8). Společně s lineárním pořadím a užitím tužky je zde možné uvažovat o tendenci udržet hranice a řád, která překrývá určitou nejistotu. Celkově působí test jako ustrnulý v čase – zpracování objektů odpovídá staršímu školnímu věku. V celém testu převládá bílá barva díky časté absenci pozadí (pozadí bylo vytvořeno

pouze u polí č. 2 a 7) a vybledlou kvalitu použitých barev. Můžeme se zde ptát po roli manipulace v klientově životě.

Nyní se budu věnovat polím, která se vymykají svým zpracováním, a to č. 2 a 7. U obou polí jako jediných v tomto testu jsou objekty začleněny do prostředí – objekty jsou umístěny na zemi a za nimi je pozadí. Domnívám se, že mezi těmito poli je určitá souvztažnost, která se týká vztahové roviny. Pole č. 2, které se vztahuje k autorově vztahu a citovému vztahování se k okolí, bylo dokončeno do motivu Náhrobek – pomník. Vzhledem ke konkrétnosti prostředí (v porovnání s ostatními poli) je možné ptát se. „K čemu by bylo dobré pohřbít některé své city?“, „K jaké události by se vztahoval tento pomník?“.

7. pole se vztahuje k partnerské a erotické oblasti. Zde byla výzva zpracována do podoby květiny na louce s názvem Loučka. Jsou zde zobrazeny dvě květiny vedle sebe, kdy kvetoucí se odklání. Je zde možné položit otázku: „Mohou tyto květiny růst na stejném místě?“.

2. zpracování

V tomto zpracování došlo k uvolnění na dvou rovinách. První se týká pořadí zpracování polí, kdy byla dokončena náhodně. Druhá rovina se týká celkové barevnosti a způsobu zacházení s ní. Veškerá pole byla dokončena pouze pastelkami, kdy barvy jsou více syté a užité v ploše. Ve všech polích jsou objekty začleněny do prostředí – je vyplněné minimálně barvou, díky čemuž působí dokončeným a ukotveným dojmem.

Jako první bylo zpracováno pole č. 5, které je i svým způsobem zpracování nejvýraznější. Výzva je dokončena do podoby pochodně, kterou svírá ruka. Pozadí je dokončené do stínohry. Pole svým pořadím vypovídá o aktivním přístupu k řešení konfliktů. Je možné se ptát: „Na co je dobré si posvítit?“, případně „Co by bylo dobré zažehnout?“

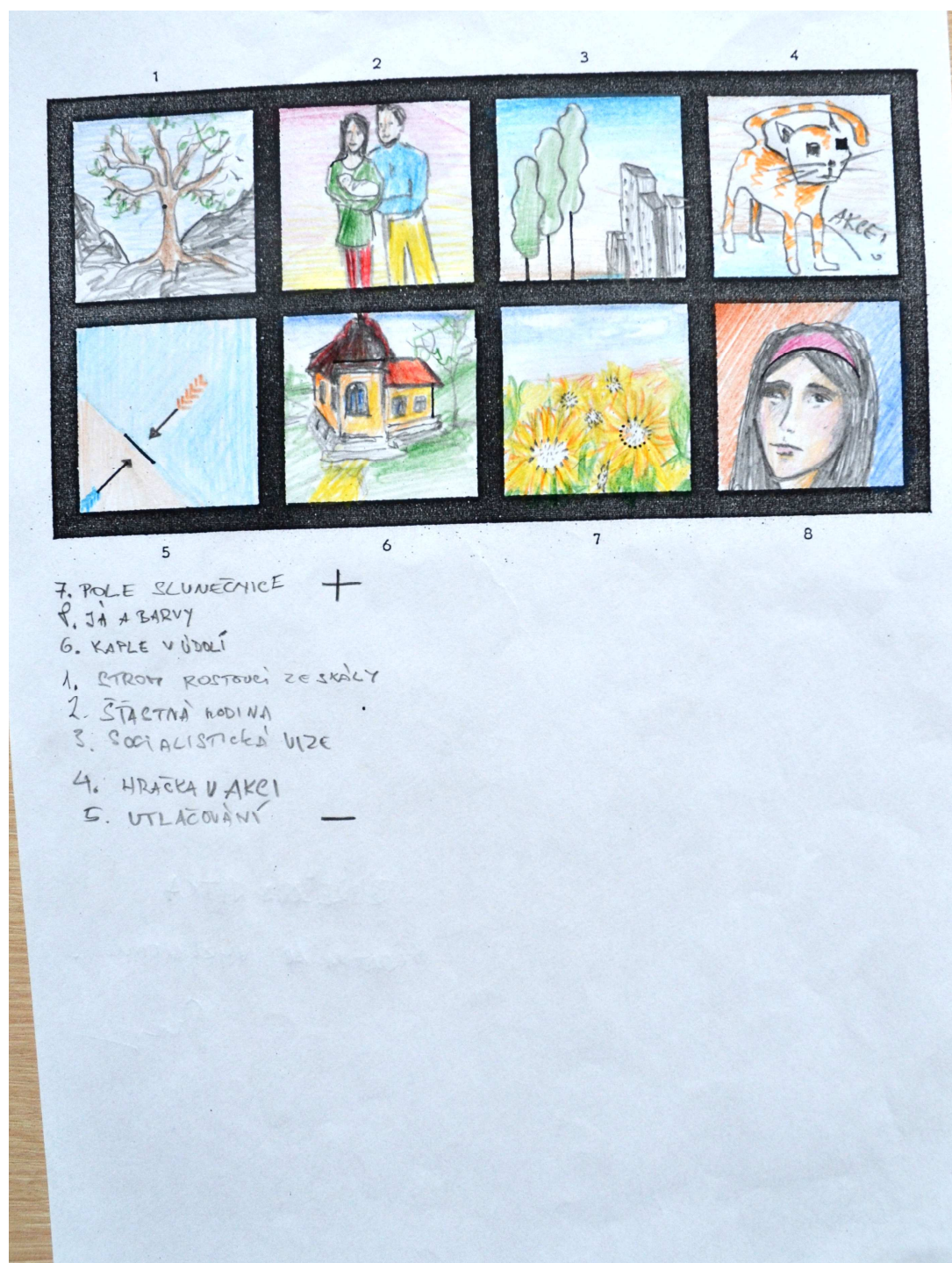
Srovnání

Velký rozdíl v obou zpracováních je citelný převážně v zacházení s prostorem ve smyslu usazení objektů do kontextu. V prvním testu jsou dokončeny takto pouze dvě pole, zatímco u druhého jsou tímto způsobem dokončena všechny. Domnívám se, že zde došlo k posunu ve smyslu vnímání různých situací v kontextu.

Došlo také k uvolnění ve smyslu barevnosti, která je v druhém zpracování výraznější a sytější, z čehož můžeme usuzovat i na emoční uvolněnost. Oproti tomu však stojí zpracování 2. pole v druhém testu, které bylo dokončeno v poslední trojici (odkazuje na strach z vlastních emocí, uzavření se). Vzhledem k motivu Kostel, je možné uvažovat o korekci svých citů pod tlakem vyšší autority nebo svého svědomí.

Příloha číslo 10 - Proband 2 (žena) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

Pole testu byla dokončena v náhodném pořadí. Autorka vždy použila pastelky v kombinaci s tužkou. U obou prostředků je znatelný velký přítlak. Nejmarkantnější je u pole č. 7, kde došlo až ke zvlnění papíru. Tento rys může odkazovat k určité tenzi. Celková barevnost působí s výjimkou polí (č. 7, 6 a 2) spíše studeně. Dominuje zde modrá, zelená, šedá, oranžová a žlutá.

Pole č. 7 bylo dokončeno jako první a je zde největší přítlak. Díky tomu dostává pole velký význam. Vzhledem k pořadí zpracování je možné mluvit v rovině partnerského/erotického svazku o senzibilitě až přecitlivělosti. Výzva byla dokončena do motivu Pole slunečnice. Jedná se o květiny, které se dle květomluvy překládají: „Můžeš se alespoň trochu vzdát své hrdosti?“ Můžeme se tedy ptát: „Jak je pro mě hrdost důležitá ve vztahu?“, „K čemu by bylo dobré slevit ze své hrdosti?“.

Jako poslední bylo dokončeno pole č. 5. Oproti ostatním polím je velmi vybledlé. Může to být způsobeno únavou autorky jak celým testem, tak tematikou 5. pole, které se zabývá schopností řešit konfliktní situace. Vzhledem k tomu, že bylo pole dokončeno jako poslední, můžeme uvažovat o přizpůsobování se. Motivem jsou zde dva šípy letící proti sobě. Autorka jej pojmenovala jako Utlačování. Jsou zde možné otázky: „Cítím se utlačovaná?“, „Jak daleko ještě mohu ustupovat?“.

2. zpracování

Stejně jako u první administrace i zde byla pole dokončena v náhodném pořadí. Celkově působí test uvolněně, co se týče tahů a přítlaku na pastelky. Tužka zde nebyla nikde použita. Barvy jsou syté a jsou použity v podstatě vyrovnaně.

Zajímavým zpracováním je pole č. 1, které bylo dokončeno v poslední trojici. Díky významu pořadí zpracování můžeme uvažovat o určitém problému se sebevědomím a uzavřeností. Výzva byla dokončena do motivu motýla. Pozadí za motýlem je šrafované a působí spíše graficky až nutkavě. Převládá zde studená barevnost (zelená a modrá). I vzhledem k ostatním polím se toto zpracování vymyká. Motýl působí svým zpracováním dětsky oproti

realistickému ztvárnění ostatních objektů. Můžeme se ptát: „V jakých situacích se cítím jako dítě?“, „K čemu by bylo dobré přelétat?“.

Stejně jako u první administrace, tak i zde byl podnět 5. pole dokončen jako poslední. Autorka jej dokončila do podoby tváře spícího dítěte, které nazvala Bratr. Vzhledem k pořadí zpracování je zde patrná nedostatečná energie pro akci. Autorka se nechává spíše ovládat, nebo možná uspávat jako dítě na obrázku. Otázka „K čemu by bylo dobré přistupovat k řešení problémů stejně jako bratr?“

Srovnání

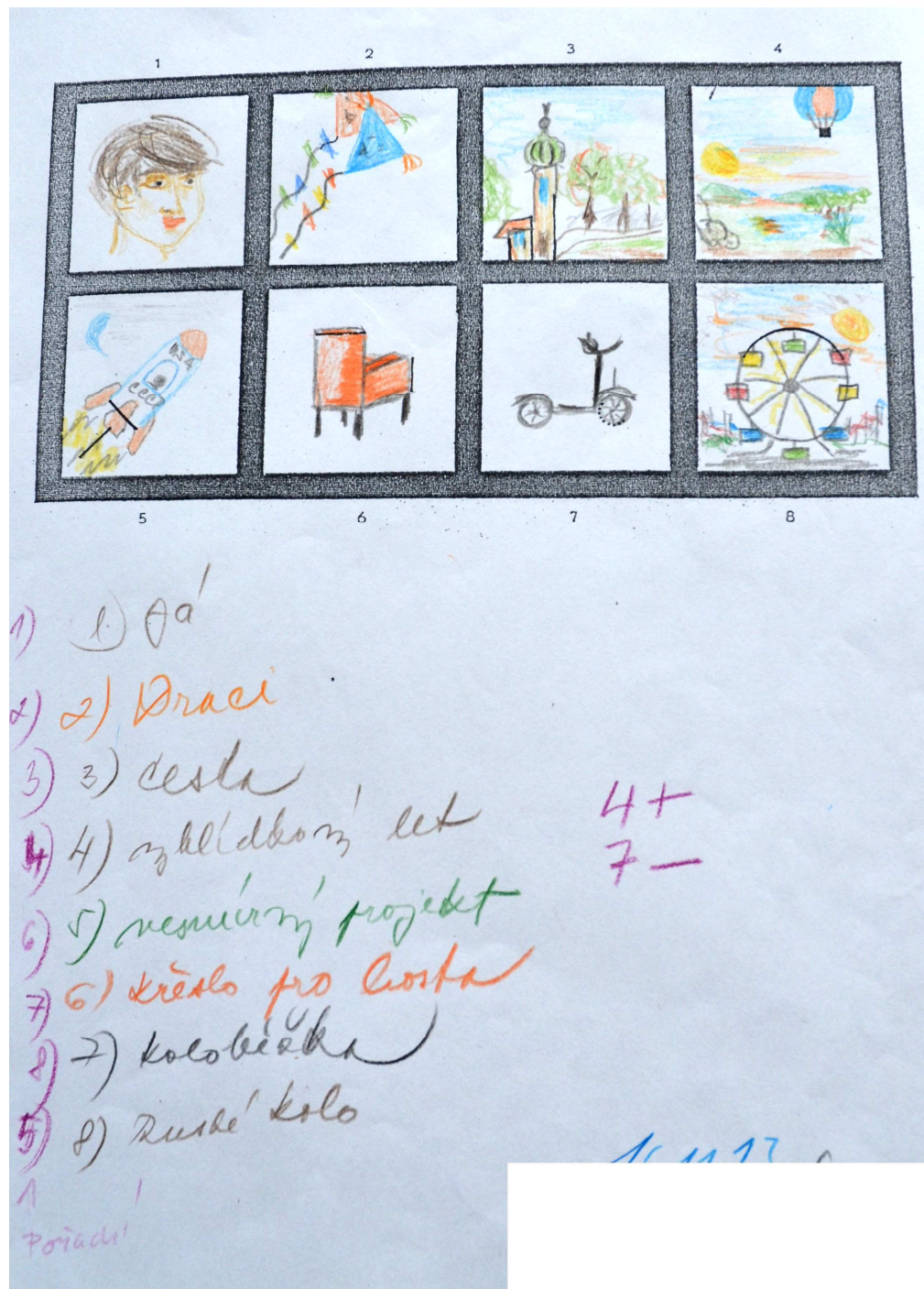
Oproti prvnímu testu, který se vyznačoval tenzí (velký přítlak jak na tužku, tak i na pastelky), působí druhé zpracování mnohem uvolněněji. Také je zde rozdíl v barevnosti, která je v druhém případě více vyrovnaná.

U 8. pole se opakuje motiv autoportrétu autorky, který je však vždy nazván jinak. V 1. testu jej nazývá Já a barvy a v 2. případě jako Já žena. Vzhledem k významu 8. pole, které se vztahuje k pocitu bezpečí, je patrné, že autorka má zvýšenou potřebu bezpečné vazby. Vzhledem k tomu, že se zde zobrazuje, můžeme uvažovat o tom, že se nejvíce může spoléhat sama na sebe, nebo také vnímá sebe samu jako pevný bod. V druhém provedení je způsob kresby jemnější, ale také odkloněn od realistického pojetí.

Posun nastal u pole č. 4 (odkazuje na problém), kdy bylo v prvním testu dokončeno jako předposlední. Toto pořadí odkazuje na nedostatečné uvědomění si problému nebo vyhýbání se. V druhé administraci se pole posunulo na druhé místo, což svědčí o aktivním překonávání odporu. Je zde zobrazena pastelka fialové barvy. Fialová barva může u žen poukazovat na otázku mateřství, nebo záležitosti žen v rodině. Můžeme se tedy ptát: „Jak si kreslím své mateřství?“.

Příloha číslo 11 - Proband 3 (žena) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

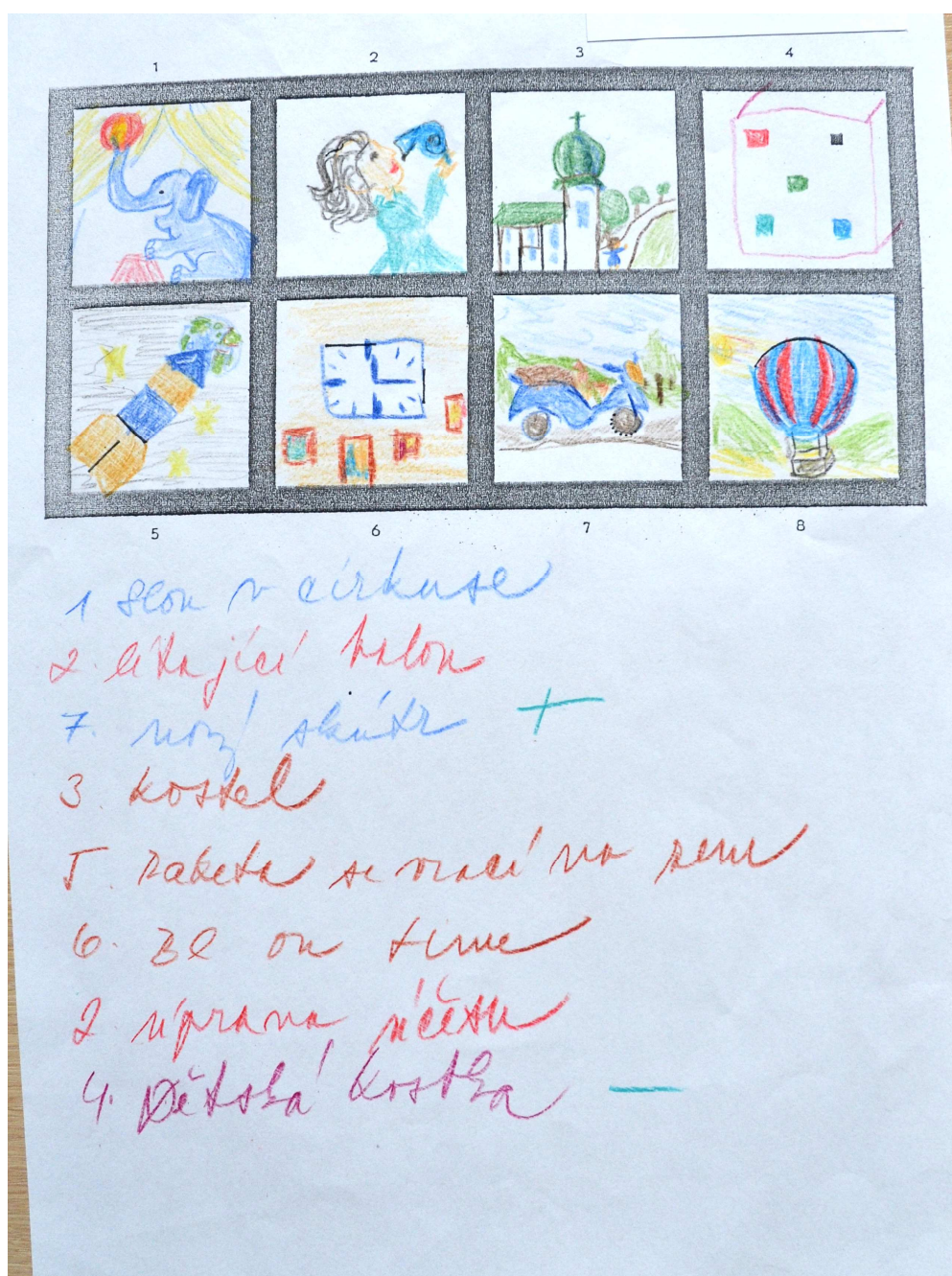

Probandka zpracovala jednotlivá pole v náhodném pořadí. U pěti polí byla užita tužka v obrysech (u pole č. 7 byla užita jen tužka) v kombinaci s pastelkami, u zbylých byla užita pouze pastelka. Je zde použita téměř celá paleta barev. Dominuje modrá a oranžová barva. Vzhledem k tomu, že pouze u čtyř polí bylo naznačené prostředí, dominuje tomuto testu bílá barva (nezakrytá plocha pole). Objekty nejsou ve čtyřech případech kontextově začleněny do prostředí, je zde určitá neukotvenost (pole č. 1, 2, 6 a 7). Pole č. 1, 2 a 7 se týkají sebepojetí,

schopnosti citové interakce s okolím a partnerského vztahu. Nabízí se tak otázky: „Kde mohu být sama sebou/v jakém prostředí?“, „Mám v těchto oblastech (citových) pevnou půdu pod nohama?“.

Zajímavé je v tomto testu zpracování posledních tří polí, a to pole č. 5, 6 a 7. Je zde viditelné vyčerpání směrem ke konci testu. Toto vyčerpání, které může být způsobené jak situačně, tak podněty samotnými, je znatelné v zaplnění prostoru, tak i v užití barevnosti. U pole č. 6 ještě autorka kombinuje několik pastelek a je přítomné i pozadí. Barevná intenzita však v porovnání s ostatními poli klesá. U 6. pole, které je dokončené do podoby křesla, je použita pouze červená barva v kombinaci s tužkou. Na tužku byl vyvinut znatelný tlak. Objekt je neukotvený v prostoru. A na konec u pole č. 7 je již barevná absence (pouze tužka). I zde není Koloběžka umístěna do prostředí. Pokud propojíme pole č. 5 a 7, můžeme uvažovat o pasivním přístupu k partnerské problematice, která přináší zátěž.

2. zpracování

Také v tomto zpracování se autorka držela náhodného pořadí zpracování polí. Všechna pole jsou zpracována pouze pastelkami. Pouze dvě pole jsou nezasazená do konkrétního prostředí (2 a 4). I v tomto testu byla tato pole dokončena jako poslední – opět možné vyčerpání. Převládá barevná kombinace modré a zelené.

Oproti ostatním objektům, které byly v testu ztvárněny, působí Dětská kostka v poli č. 4 odlišně. Tato odlišnost vychází z nezaplněnosti ploch a pouhého formálního zpracování. Hlavní problém není zatím vědomí, vzhledem k pořadí zpracování pole. Na kostce vidíme číslo

pět. Je zde možné asociovat význam barev jako u KTC. Komunikace mezi Já a Ty je jednostranná, kdy autor touží po akci od Ty. Sám však vidí do budoucna zatím jen vzdor.

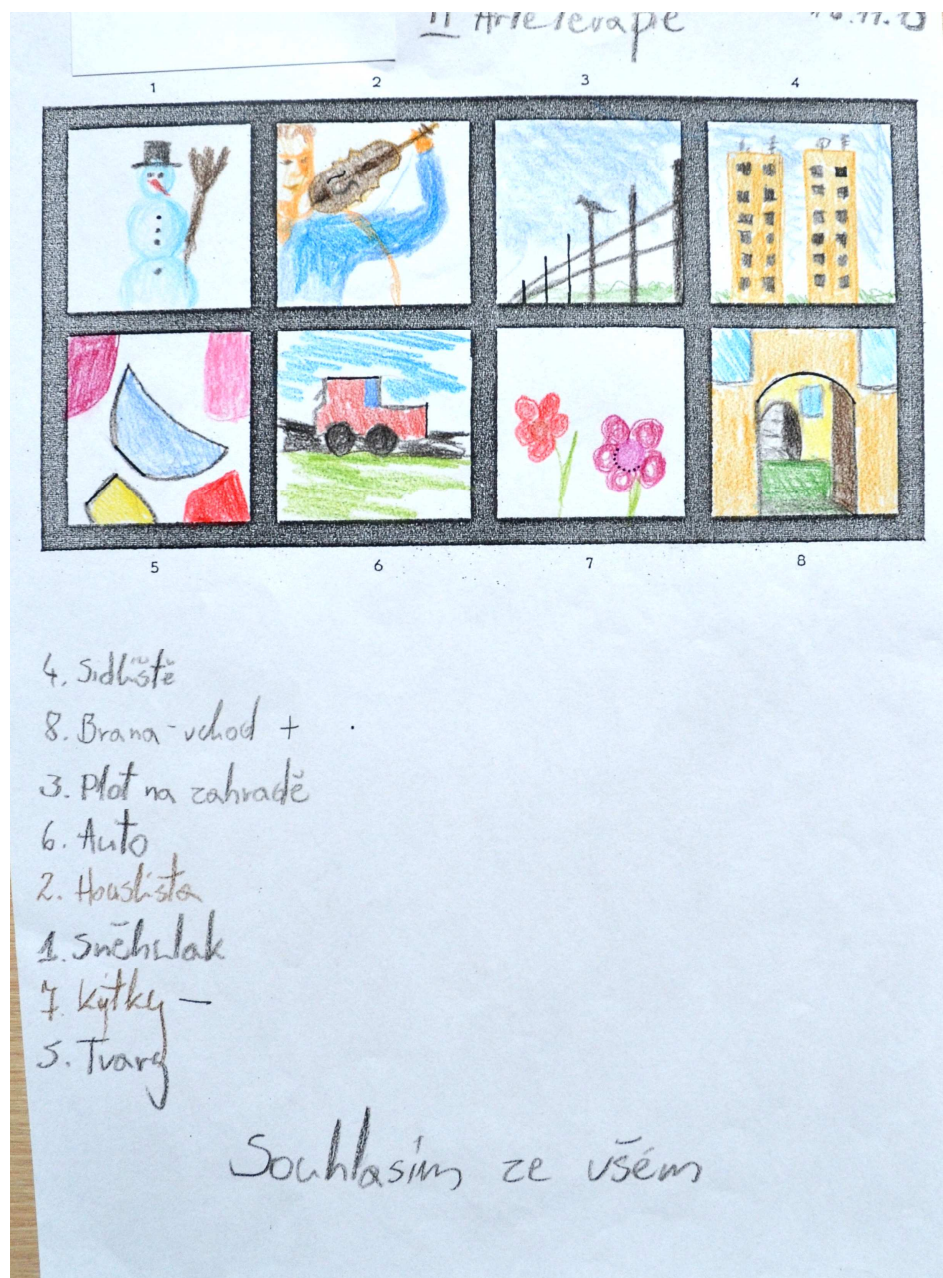
Srovnání

U těchto dvou testů nenastal významnější posun ani ve formě ztvárnění objektů a ani v užívané barevnosti. Je zde patrná určitá stabilita ve zpracování.

Na druhou stranu zde došlo k zajímavému posunu u pole č. 7. V prvním zpracování bylo dokončeno jako poslední, tužkou do motivu Koloběžka. Je zde možné uvažovat o určitém potlačení citlivosti v oblasti partnerské/erotické úrovně. Oproti tomu v 2. zpracování bylo pole dokončeno jako třetí. Byly zde použity pastelky a objekt se nachází v odpovídajícím prostředí. Autorka jej nazvala Nový skútr. Díky pořadí zpracování je možné usuzovat na citlivost v této oblasti. Můžeme se ptát: „Je v mém životě někdo nový?“, případně „Co změnilo koloběžku na nový skútr?“.

Příloha číslo 12 - Proband 4 (žena) – 2.výzkumná skupina

1.zpracování

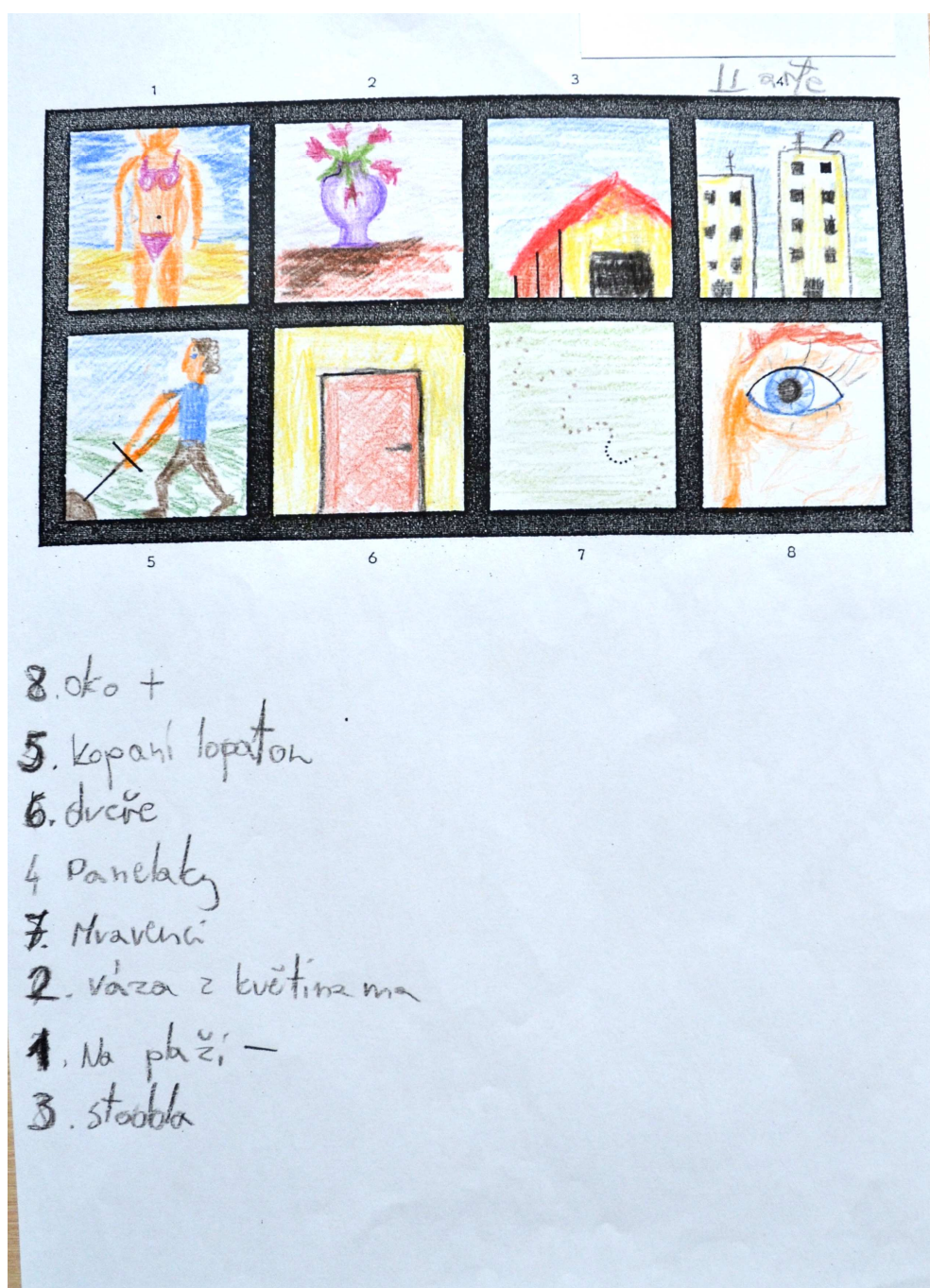

V této administraci dokončila autorka jednotlivá pole v náhodném pořadí. Všechna pole jsou dokončena pouze pastelkami. Pouze u dvou polí vidíme tendenci používat černou pastelku jako konturu linií. Jedná se o pole č. 5 a 6. Můžeme se zde ptát: „Kde/ při jaké příležitosti je dobré mít jasné hranice?“. Také se zde setkáváme s neukotveností objektů do konkrétního prostředí, které se vyskytuje u čtyř polí. Všechna tato pole byla dokončena v druhé polovině testu. Může se tedy jednat o určitou únavu předešlými tématy/polí.

V tomto testu je zajímavé propojení pole č. 4 a 8. Tato pole byla dokončena těsně za sebou v první trojici. Je tedy na ně kladem větší vědomí důraz. Ve 4. poli (týká se problému)

jsou znázorněny dva panelové domy. Výzva je začleněná jako okno jednoho z nich v nejvyšším patře. Otázky: „Kdo tam žije?“, „Co všechno odtud mohu/nemohu vidět?“ Na toto pole navazuje 8. Při bližším pohledu je patrné, že se může jednat o detail jednoho z domů z pole č. 4. Je zde použita stejná barevnost pro omítku domu. Jsou zde otevřené dveře. Pole č. 8 se pojí k pocitu bezpečí. Je tedy možné uvažovat o tom, že pokud je překonán problém, může nastat pocit bezpečí. Můžeme se ptát: „Kam vedou otevřené dveře?“, „Mohu do nich vstoupit?“.

2. zpracování

I v tomto zpracování bylo zachováno náhodné dokončení jednotlivých polí. Test působí celkově více komplexně, což je způsobeno zaplněním celých ploch jednotlivých polí. Objekty jsou všude začleněny do prostředí. Nikde nebyla použita tužka ani v obrysech – tuto roli zde zastává u dvou polí černá pastelka (č. 4 a 6). Celková barevnost testu je poměrně vyrovnaná. Převládá zde modrá barva, ale i tak nepůsobí po barevné stránce test studeně, což je způsobeno odstínem okrové, která přechází do oranžové (komplementární barva k modré).

Zajímavé je zpracování 1. pole (vypovídá o sebepojetí), které autorka nazvala Na pláži. Je zde zobrazeno torzo ženského těla – chybí zde hlava a nohy jsou „useknuty v oblasti kolen“

- v plavkách. Bylo dokončeno jako předposlední, čímž je zde poukázáno na narušení sebevědomí. K určité nespokojenosti sama se sebou ještě přispívá negativní hodnocení pole. Postava jakoby splývala s okolím – obrysy těla nejsou jasně viditelné. Jediné, co je zde výrazné, jsou plavky fialové barvy, jsou tedy zdůrazněny ženské pohlavní atributy. Můžeme se ptát: „Jak se vnímám jako žena?“, „Vnímá mě okolí jako celou ženu?“, „K čemu by bylo dobré ztratit hlavu?“.

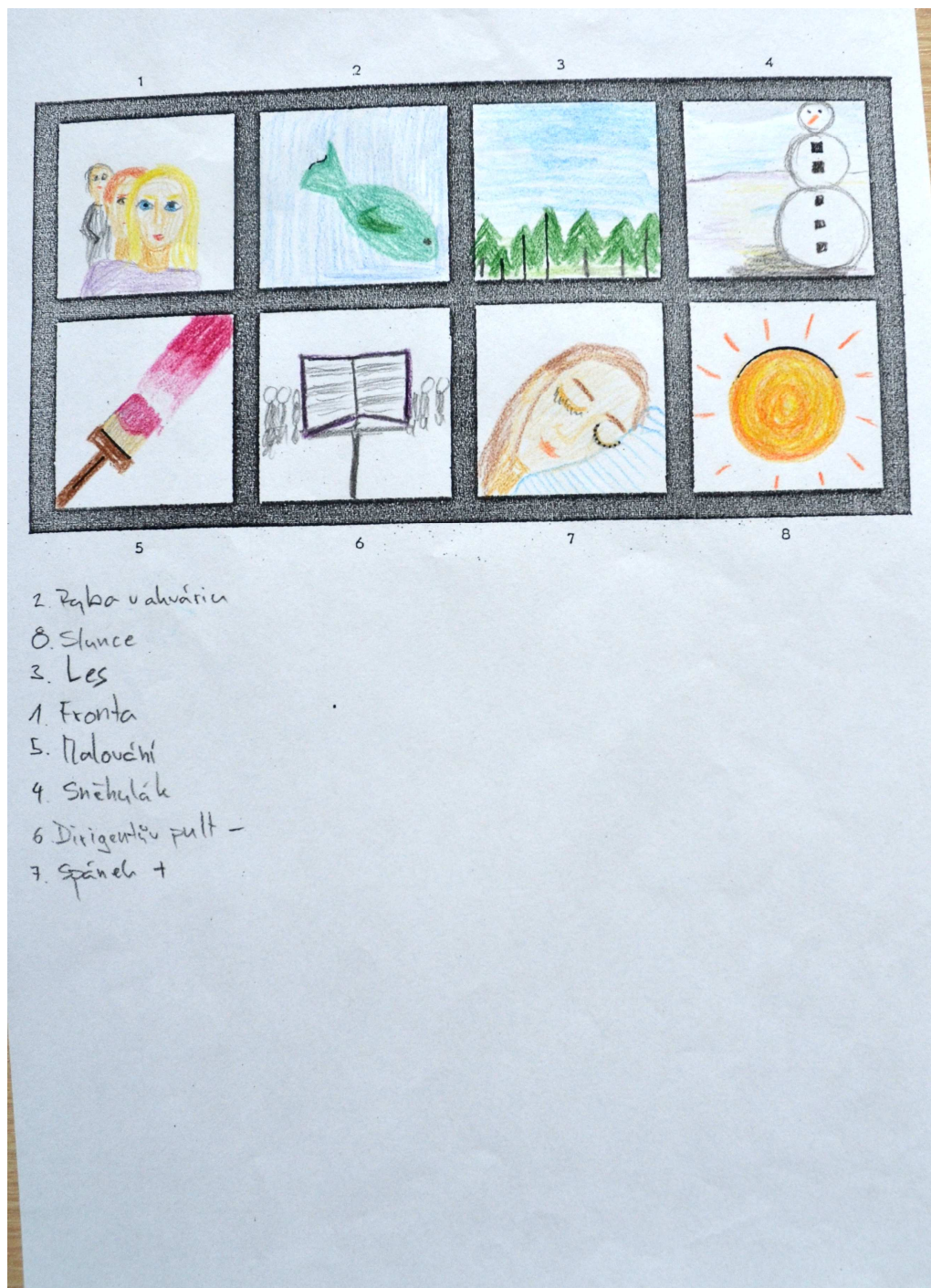
Srovnání

U obou zpracování došlo k hlavnímu posunu v zacházení s prostorem pole a jeho zaplněním. Oproti 1. administraci došlo u 2. ke kontextovému začlenění zobrazených objektů do prostředí ve všech polích. Nenastal však výrazný posun ani v barevnosti a ani v kvalitě ztvárnění objektů.

Zajímavý posun nastal u pole č. 5, které bylo nejprve dokončeno jako poslední – odkazuje na pasivitu v řešení konfliktů, a podruhé bylo dokončené na druhém místě. Tím se zde projevila aktivita a podnikavost pro řešení problémů. Tato tendence je zde patrná také v motivu, který vyjadřuje akci. Autorka zde ztvárnila postavu, která kope lopatou. Můžeme se ptát: „Kdo by mohla/mohl být touto postava?“, „Co se snaží postava vykopat?“.

Příloha číslo 13 - Proband 5 (žena) – 2.výzkumná skupina

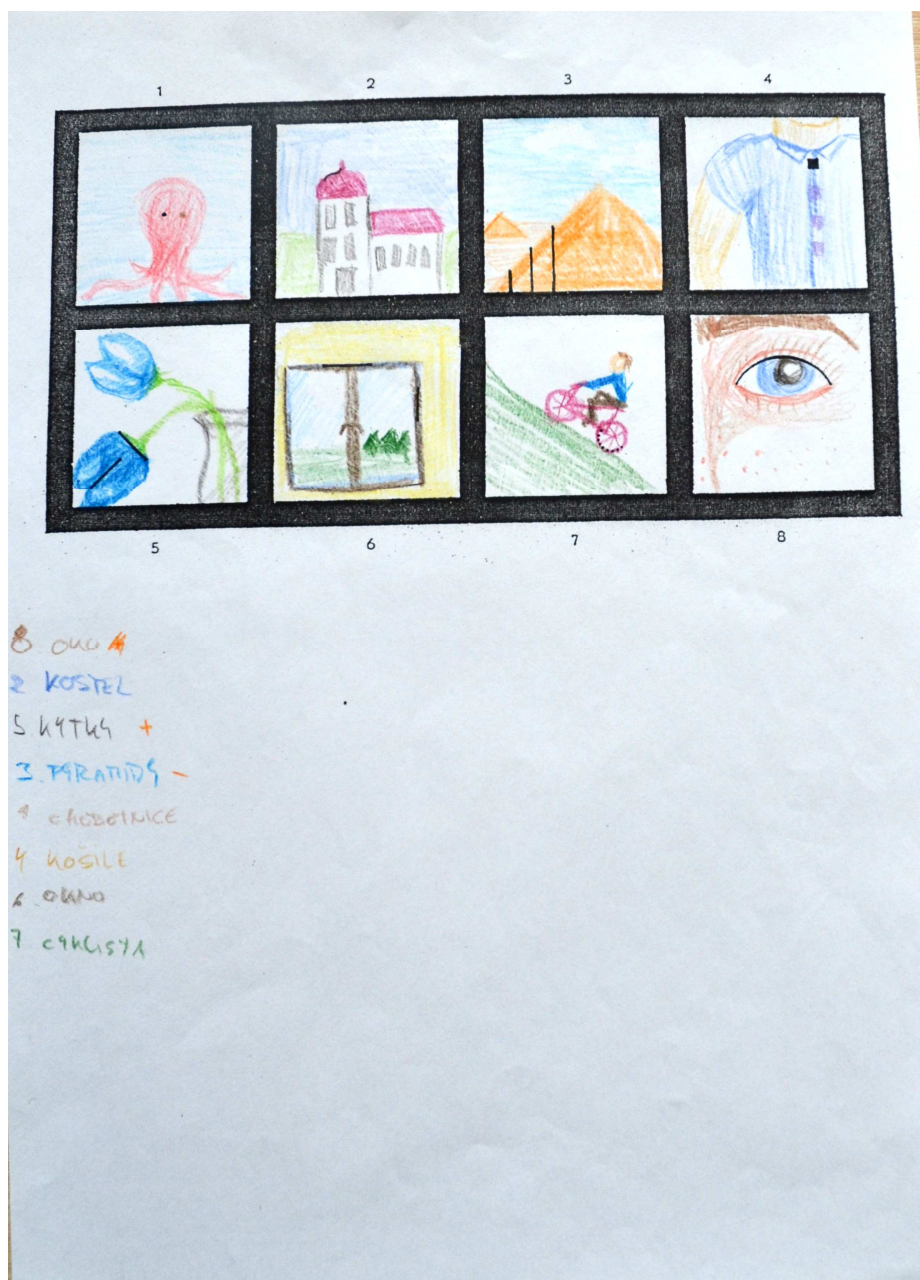
1. zpracování

Jednotlivá pole tohoto testu byla dokončena v náhodném pořadí. Celková barevnost je spíše chladná, kdy testu dominuje zeleno-modrá kombinace, ale je zde zastoupena i žlutá s oranžovou a růžová. Pole byla dokončena vždy pastelkami, pouze u polí č. 3 a 6 byla použita také tužka. Pouze ve třech polích jsou objekty umístěny v prostředí (pole č. 2, 3 a 4). Díky tomu je zde častá bílá barva v nezaplněném prostoru. Pouze u 4. pole je bílá plocha funkční.

U tohoto testu je zajímavé propojení polí č. 4 a 7. Obě tato pole byla dokončena v poslední trojici. Vzhledem k pořadí zpracování můžeme usuzovat na potlačení obtíží v těchto dvou oblastech – uvědomění si problému a partnerský/erotický vztah. U 4. pole je výzva dokončena do podoby sněhuláka v krajině. Můžeme zde uvažovat o určité stagnaci až zamrzlosti, což odpovídá i významu pořadí, kdy je dán problém tzv. k ledu. S tím může souviset motiv, který byl vytvořen u pole č. 7. Vidíme zde spící tvář ženy. Pokud propojíme tato dvě pole, je možné hledat hlavní problematiku v ustrnutí/usnutí aktivity ve vztahu. Mohou zde vyplývat otázky: „Kdo ve vztahu spí?“, „K čemu by bylo dobré být spící panna?“.

2. zpracování

Pole v této administraci byla dokončena v náhodném/uvolněném pořadí. Celková barevnost je spíše vyrovnaná, ale chybí tu jasná červená barva. Barvy celkově působí vybledle. Nikde nebyla užita tužka ani v obrysech. Pouze ve dvou případech nebyly objekty začleněny do prostředí a byly zanechány v bílé ploše pole. Tento jev svědčí o tendenci vnímat věci v kontextu.

Ve 2. poli, které bylo dokončeno jako druhé, vidíme motiv kostela. Díky přednostnímu zpracování je citové vztahování se klienta k okolí otevřené a intenzivní. Na druhou stranu je zde však možné uvažovat o kontrole vyššími principy či autoritami, které zde symbolizuje budova kostela. Jako autorita se může vztahovat k okolí sama autorka.

Nejvýrazněji působí zpracování 5. pole, které bylo dokončeno jako třetí – je zde vnitřní dynamika k řešení. Výzva byla dokončena do podoby dvou modrých květin ve váze. Symbolicky můžeme uvažovat o ženském, jemnějším způsobu řešení konfliktních situací. Pokud přihlédneme k odstínu modré, můžeme uvažovat i o dobré vůli. Nabízí se zde otázky: „Kdy je dobré být křehkou v řešení konfliktů?“, „Kdo by měl projevit dobrou vůli?“.

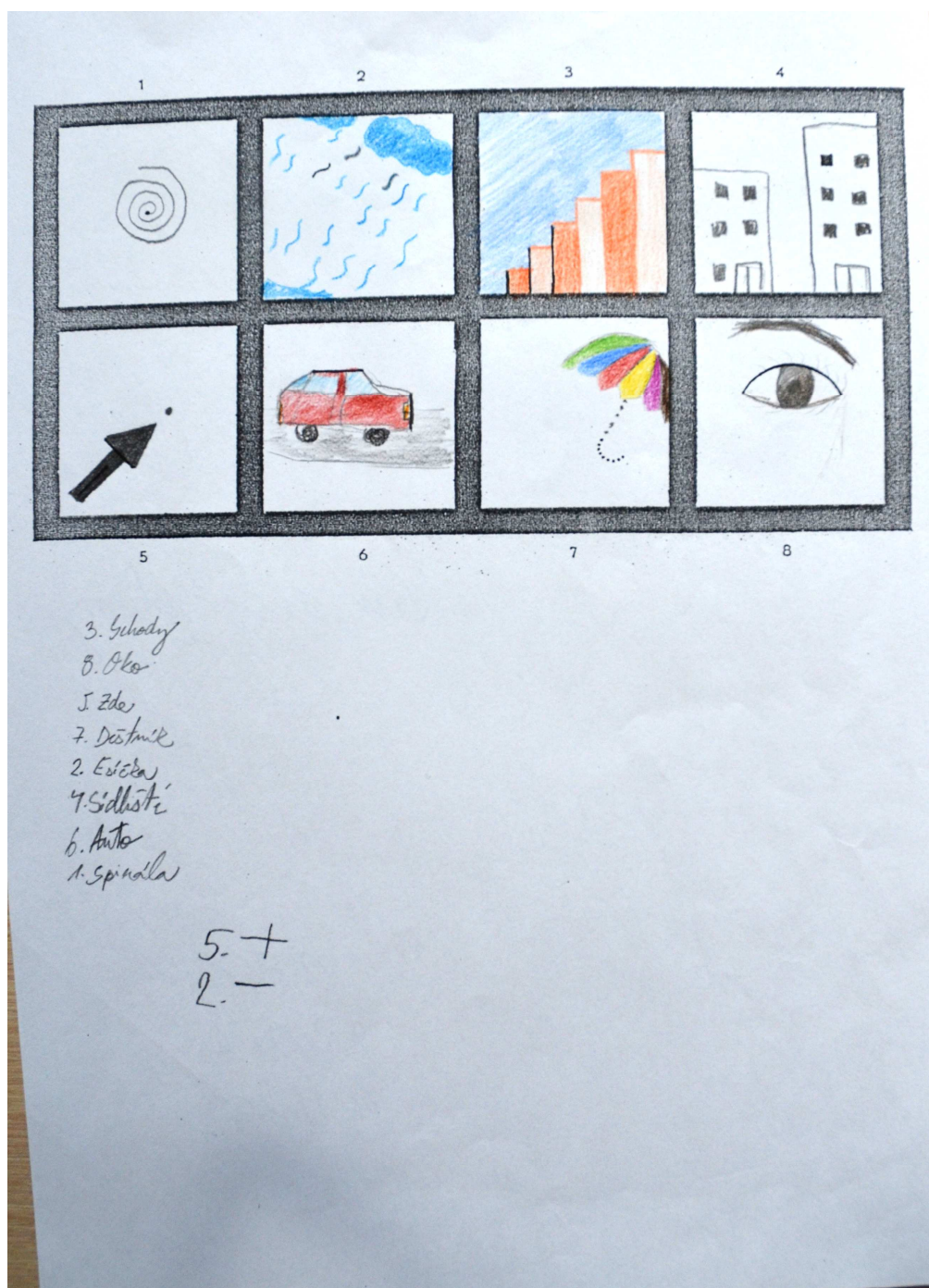
Srovnání

U obou administrací se setkáváme s chladnější barevností, která má tendenci ubývat ve druhém zpracování. Stejně tak je ve druhém zpracování viditelná tendence začleňovat objekty do kontextu v podobě prostředí, kde se nacházejí. Druhá administrace je více ukotvená v realitě.

Je zde vidět posun u pole č. 7, když bylo v obou případech dokončeno jako poslední. V první administraci jsme se setkali s usnutím/ustrnutím vztahové energie. V druhém testu došlo ke změně, kdy byla výzva dokončena jako Cyklista jedoucí do kopce. Je zde nějaká vůle k pohybu, jenž je poměrně náročný vzhledem ke sklonu kopce. Když se zaměříme na směr jízdy, který směřuje doleva, tedy pomyslně do minulosti, nabízí se úvahy o řešení minulých záležitostí. Možné jsou i myšlenky na bývalé partnery.

Příloha číslo 14 - Proband 6 (žena) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

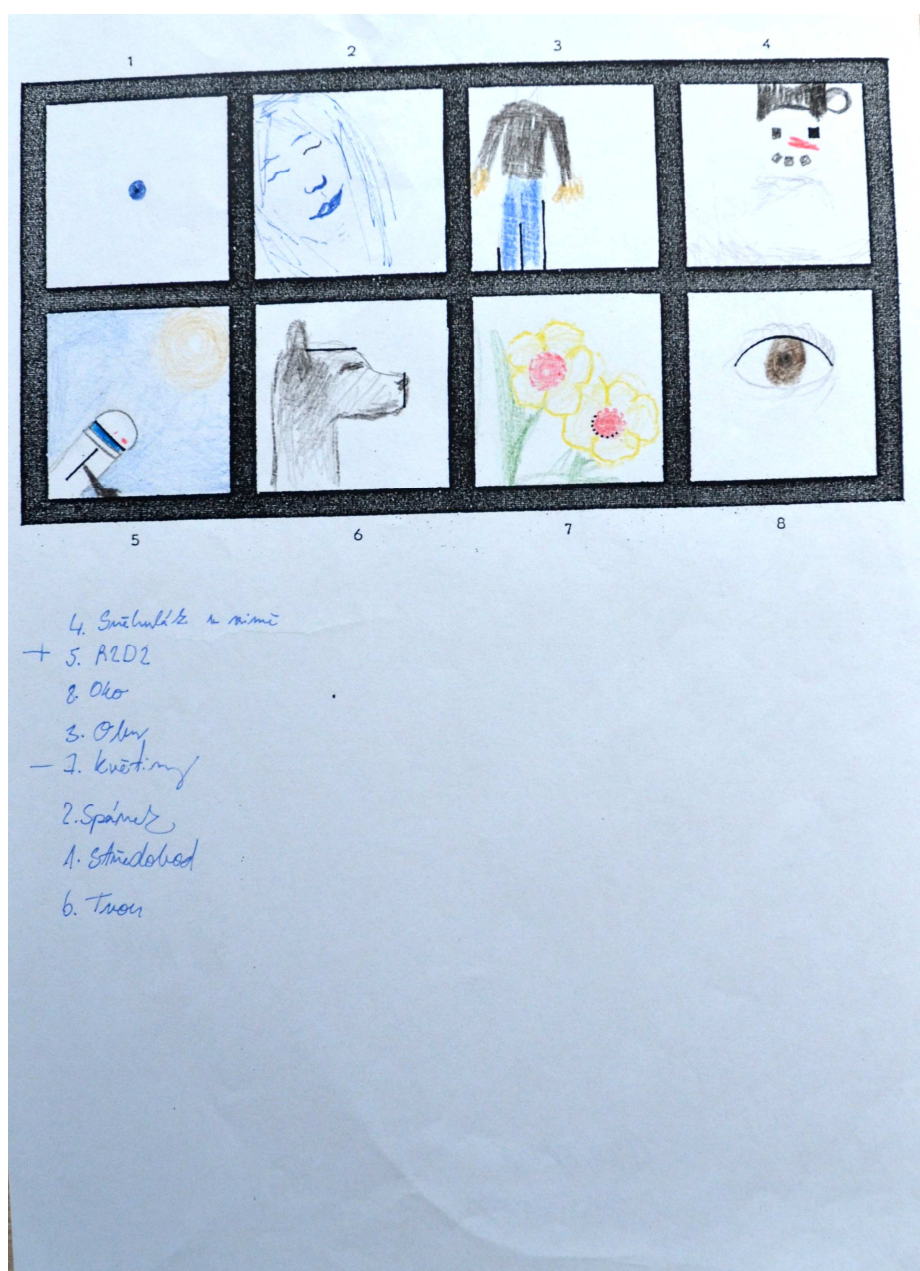
Autorka dokončila v této administraci pole v náhodném/uvolněném pořadí. Pouze čtyři pole byla dokončena pastelkami. Zbýlá čtyři pole byla dokončena tužkou, případně tužka překryla původně zvolenou barvu, jak je tomu u 8. pole. Kde byly použity pastelky, tam se setkáváme s jasnými sytými barvami.

Jediné pole, které bylo zaplněné barvami celé, je pole č. 3, které bylo dokončené jako první. Toto pole odkazuje k výkonu. Zde se setkáváme s motivem schodů, které vyplňují celou

polovinu prostoru. V kombinaci s přednostním zpracováním a tímto motivem zde můžeme uvažovat o sebedůvěře a snaze po výkonu. Oranžová barva, která je použita na schodech, se pojí s určitou nezralostí a dětstvím. Často se o ní uvažuje jako o barvě dětského hřiště, kde nejsou zapotřebí pravidla. Vystává otázka: „Jak ovlivňují moje vlastní pravidla můj růst?“.

Oproti sebedůvěře, která je popsána výše, stojí zpracování 1. pole, které bylo dokončeno jako poslední. Byla zde použita pouze tužka a podnět byl dokončen do podoby spirály, která se otáčí směrem do středu. V kombinaci s významem pořadí se zde setkáváme se sníženým sebevědomím a celkovým obrácením se do sebe.

2. zpracování

Stejně jako u prvního zpracování, tak i zde byla pole dokončena v náhodném pořadí. V tomto testu došlo k nedodržení instrukcí, kdy autorka použila k dokončení dvou polí gelovou propisku, která nebyla poskytnuta pro administraci. Celkově test působí nedokončeně. Vyjma dvou polí byla ostatní dokončena pastelkami. Celková barevnost působí studeně. Převládá zde modrá, černá a šedá barva. Výjimku tvoří 7. pole, kde je použita žlutá, zelená a červená barva. Vyjma pole č. 5, nejsou objekty zasazeny do žádného prostředí a chybí jim tak kontext. Celkově lze uvažovat o dvou důvodech, které by mohly zapříčinit tento způsob zpracování, a to vyčerpání nebo blok/vzdor. Je však také možné, že autorka chtěla přitáhnout pozornost právě k této problematice, která se řeší v polích č. 1 a 2. Obě pole byla zpracována v poslední trojici

(žádné nebylo poslední), tím je poukázáno na více potlačované oblasti. 2. pole bylo ztvárněno do podoby spící tváře, čímž je možné odkazovat na možný strach z vlastního prožívání emocí. Můžeme se ptát: „K čemu by bylo dobré uspat své city?“. Na problematiku uzavření se odkazuje i 1. pole (pořadím zpracování), kde byla výzva pouze zvětšena a nazvána Středobod. Můžeme o tom uvažovat jako o redukci sebe sama v jediný bod, ale kolem kterého se vše ostatní pohybuje.

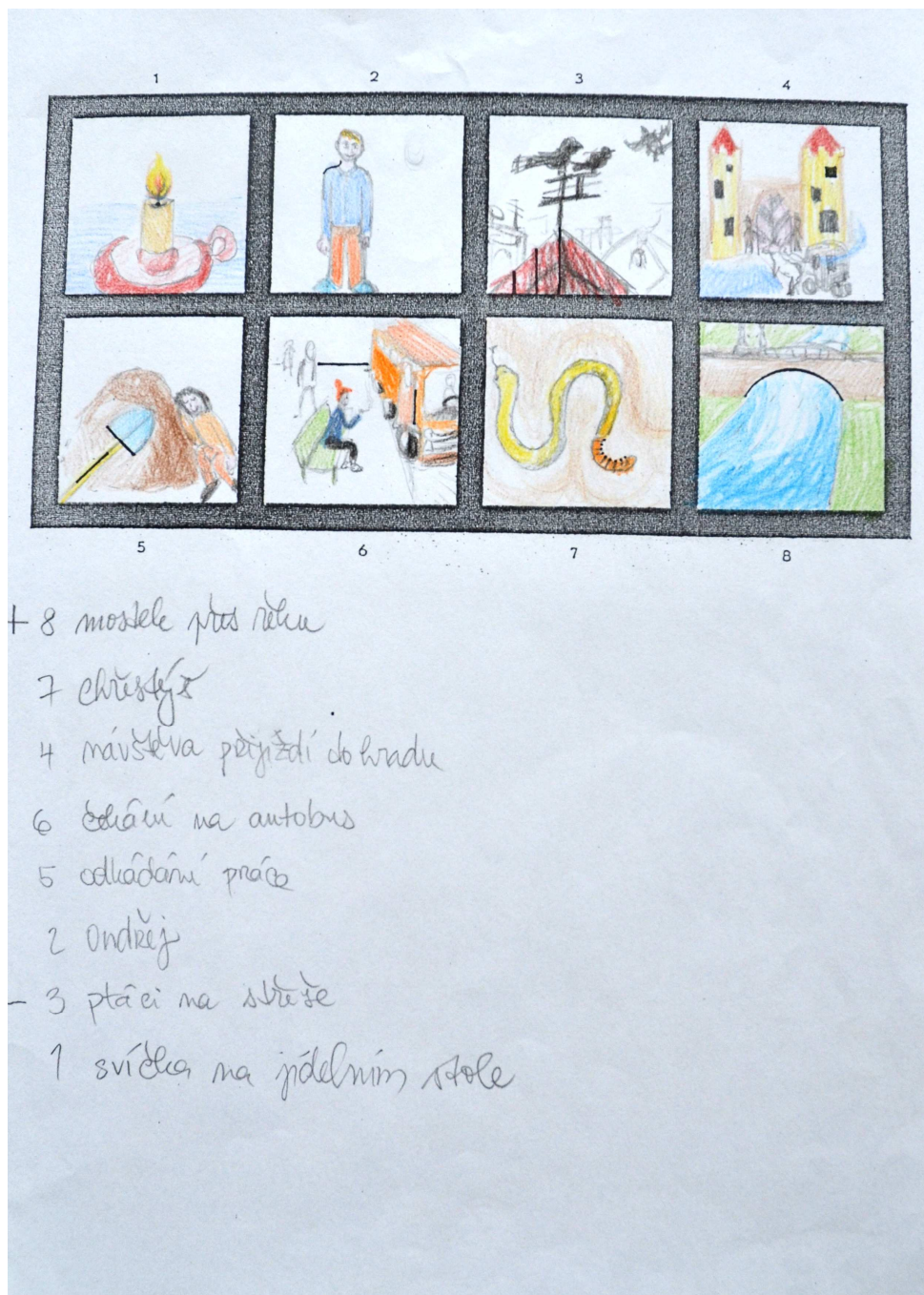
Srovnání

U této klientky došlo v průběhu času k uzavírání se do sebe. Odkazuje k tomu zpracování pole č. 1, kdy v prvním zpracování vidíme spirálu, která se otáčí směrem dovnitř. Tento proces směřování k sobě samé vyvrcholil v druhém zpracování, kde je sebepojetí autorky uzavřeno v jediném bodu. V obou případech bylo pole dokončeno jako jedno z posledních. Můžeme se ptát: „K čemu by bylo dobré uzavřít se sama do sebe?“

V prvním zpracování jsem u 3. pole narazila na problematiku růstu dle vlastních pravidel. Porušení zadání v druhé administraci může odrážet střed, ke kterému mohlo dojít v průběhu terapie, kdy byly vyžadovány pravidla ateliéru.

Příloha číslo 15 - Proband 7 (žena) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

Probandka zpracovala jednotlivá pole v náhodném pořadí. Vždy byla použita kombinace pastelky a tužky, která byla užita v obrysech. Barevnost působí celkově studeně. Převládá hnědá a modrá barva. Díky užití tužky působí kresby poměrně nejistým dojmem.

O určité nejistotě svědčí i pořadí zpracování polí č. 1, 2 a 3, která byla dokončena jako poslední. Otvírají se zde témata narušeného sebevědomí, nejistoty a strachu z vlastních citů. Pole, které z výše zmíněné trojice nejvíce poutá pozornost, je pole č. 3. Zde se řeší možnosti

využití vnitřní dynamiky pro rozvoj, která je díky předposlednímu pořadí narušena. Dalo by se zde mluvit o nejistotě a pasivitě. Červeno-černá barevnost odkazuje na pubertální období. Vidíme zde ptáky, kteří sedí na střeše. Střecha díky svému tvaru může odkazovat na dosažení vrcholu a následný sestup dolů. V pubertálním období dochází k první výtvarné krizi, která se mohla vrátit v průběhu studia arteterapie, když autorka narazila na své první limity v kresbě. Nabízí se otázka: „Kdy mám pocit, že kloužu po střeše?“

2. zpracování

V tomto testu bylo zachováno náhodné zpracování polí. Na první pohled působí uvolněně. Ve všech polích byly použity pouze pastelky. Užití barvy jsou syté a je zde užito více teplých tónů. Pole jsou vyplněná celá, kdy zobrazené objekty jsou kontextově usazené v prostředí.

Svým zpracováním se vymyká pole č. 8, které bylo dokončeno jako předposlední. Výzva je zde dokončena do podoby deštníku v dešti. Je zajímavé užití modré barvy, které působí až nutkavým dojmem – autorka se snažila znázornit déšť. Celkově to má za následek určité „roztříštění obrázku“, které může odkazovat na vztek. Vzhledem k povaze pole a jeho

významu z pohledu pořadí zpracování tu je odkaz na narušení bezpečné vazby, případně určitého potlačení vztahu. Převládající červeno-zelená kombinace na deštníku může odkazovat na situační tenzi. Jsou zde možné otázky: „Jak moc deštník chrání před deštěm?“, „Kdo je pro mě deštníkem?“

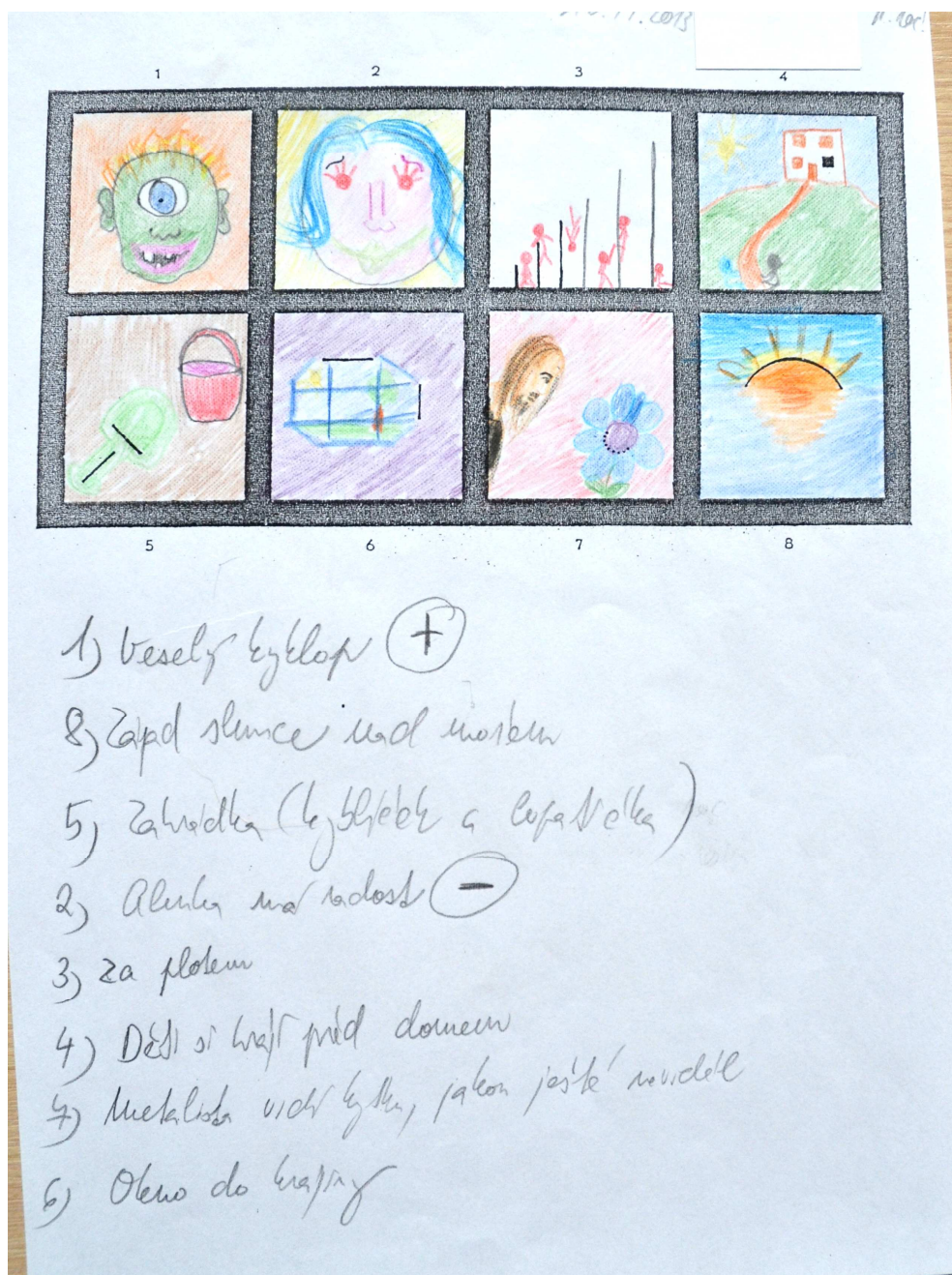
Srovnání

U této probandky nastal obrovský posun v barevnosti a způsobu ztvárnění objektů. Oproti prvnímu zpracování, které působilo značně nejistě, je u druhého zpracování citelné určité sebevědomí a uvolnění emocí, které se projevuje i v barevné expresy.

Sebejistota a nárůst sebevědomí se také odráží v posunu u polí č. 1, 2 a 3, která byla v první administraci dokončena jako poslední. V druhé administraci tomu bylo naopak. Autorka je dokončila všechny v první trojici, kdy pole č. 3 bylo kladně hodnoceno. V tomto poli vidíme vzrůstající les, který odkazuje i k rostoucí dynamice v rozvoji samotné autorky. V poli č. 1 je znatelná i vzrůstající sebeláska, ke které odkazuje květina, která také odráží kladný přístup k sobě jako k ženě.

Příloha číslo 16 - Proband 8 (žena) – 2.výzkumná skupina

1. zpracování

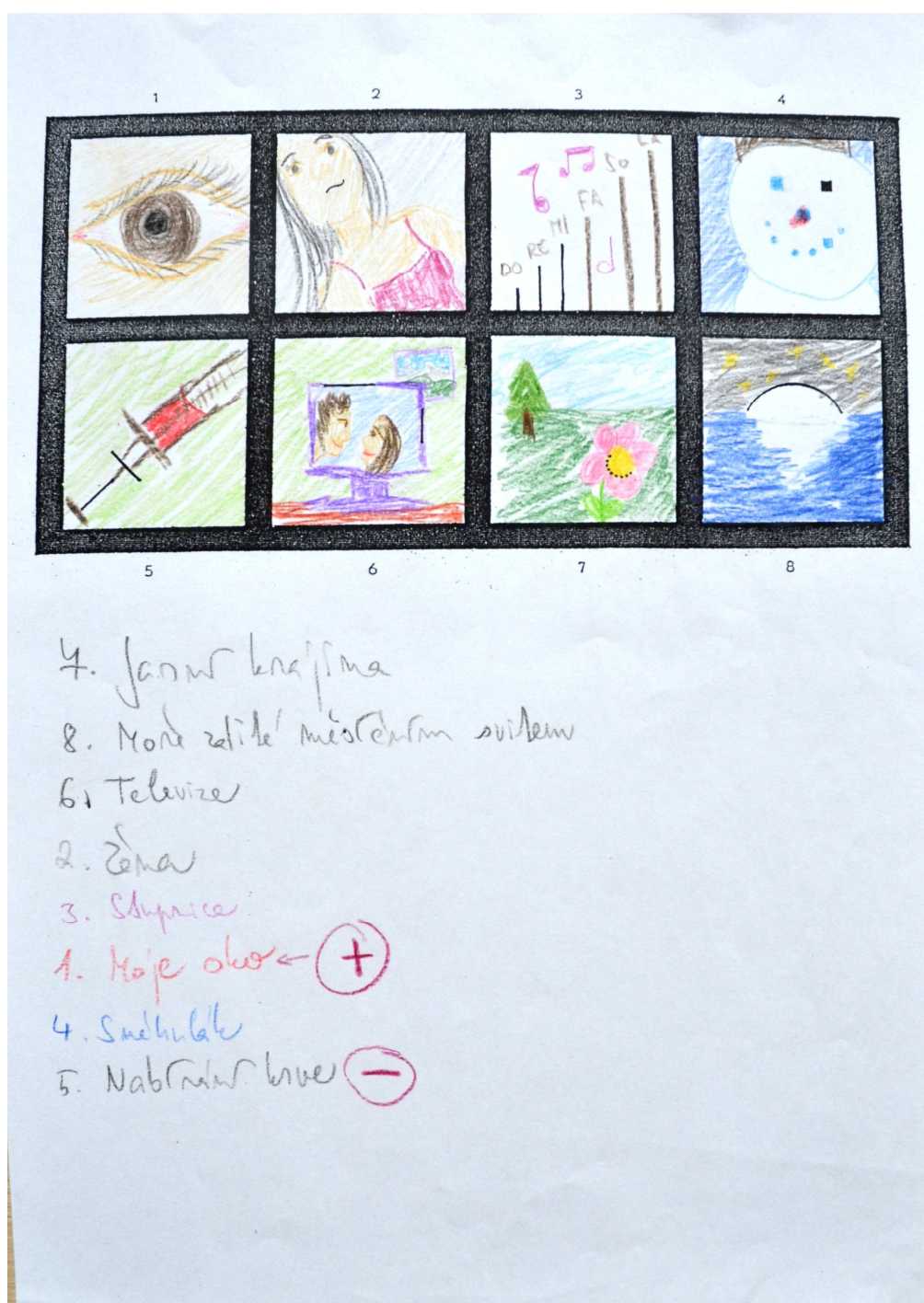

Autorka dokončila jednotlivá pole v náhodném pořadí. V celém testu jsou použity pastelky v kombinaci s tužkou, kdy výjimku tvoří pouze pole č. 6, 7 a 8, kde chybí tužka. Celkově působí test jako tzv. „rozsypané lentilky“, což je způsobeno tím, že v každém poli je použita jiná barva jako pozadí. Tato pozadí postrádají kontext, tvoří je pouze barvy. Tento rys může odkazovat k určité nezralosti, nebo spíše infantilnímu projevu. Přispívá k tomu i barevná nadsázka, která je užitá u pole č. 2, kde je tvář dívky (zelená ústa, červené oči, modré vlasy,

atd.). Nabízí se zde otázky: „Jak je pro mě přijatelná realita?“, „K čemu by bylo dobré vrátit se do dětství?“.

Jediné pole, které se drží realistického zpracování, je č. 4, které bylo dokončeno v poslední trojici. Tímto pořadím poukazuje autor na ještě nedostatečně vědomé zpracování problému, či vyhýbání se. Autorka dokončila pole do motivu Děti hrající si před domem. Kresba svým provedením odpovídá mladšímu školnímu věku. Vidíme zde dům na kopci, z kterého vede cesta, a u ní si hrají dvě postavičky. Nabízí se otázky: „Připomíná mi tato scéna něco z mého života?“, „Stalo se něco zásadního v období prvního stupně ZŠ?“.

2. zpracování

V tomto testu zůstalo zachováno náhodné pořadí zpracování. Veškerá pole jsou dokončena pouze pastelkou. Barvy jsou syté, ale v jejich užívání dochází až k šrafovanému způsobu vybarvování – v ploše jsou patrná bílá místa.

Jako jediné pole, u kterého zcela chybí jakékoliv pozadí, je pole č. 3. Je zde znázorněna stupnice a několik not – jedná se o abstraktní pojetí, nikoliv o notový zápis. Tóny mají vzrůstající tendenci, čímž je zde naznačena vůle k růstu. Můžeme se zde ptát: „Jak je pro mě reálné/uchopitelné téma mého úspěchu?“.

Oproti vzrůstající dynamice v 3. poli stojí určité uzavření se a snížení sebevědomí, o kterém vypovídá upozaděné zpracování 1. pole. Autorka jej dokončila do podoby oka, které působí vytřeštěným dojmem. Můžeme se ptát: „Viděla jsem, co jsem vidět neměla?“

Srovnání

U této klientky došlo k posunu od nerealistické, až infantilní barevnosti v prvním zpracování k umírnění ve zpracování druhém. Na druhou stranu stále přetrvává tendence řekněme necelistvého způsobu zacházení s barevnou plochou, které je lépe viditelné u druhého zpracování vzhledem k sytějším barvám. Přetrvávají tak bílé plochy. Můžeme se zde ptát, jakou roli hraje manipulace v životě autorky.

Příloha číslo 17 – Formulář WZT

